

2019

สื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย

พชรรณภา สุวรรณกลาง
คณะศิลปกรรมศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Recommended Citation

สุวรรณกลาง, พชรรณภา, "สื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย" (2019).
Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 9722.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9722>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

สื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาไม่สังกัดการศึกษา ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PHOTOMEDIA: TRIBUTE AND BELIEFS OF SACRED BEINGS
IN THAI CONTEMPORARY SOCIETY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Fine and Applied Arts in Common

Common Course

FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อ

ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย

โดย

น.ส.พชรชญา สุวรรณกลาง

สาขาวิชา

ไม่สังกัดการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต

----- คณะบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

----- ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์)

----- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์)

----- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์)

----- กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ)

----- กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ)

----- กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณพงศ์เดช ไชยคุตร)

พรรณนา สุวรรณกลาง : สื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใน
สังคมไทยร่วมสมัย. (PHOTOMEDIA: TRIBUTE AND BELIEFS OF SACRED BEINGS IN
THAI CONTEMPORARY SOCIETY) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ.กมล เผ่าสวัสดิ์, อ.ที่ปรึกษาร่วม:
ผศ. ดร.เกษม เพ็ญภินันท์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเชื่อของผู้คนที่มาบนบานศาลกล่าวต่อ
องค์พระพิฆเนศ พระตรีมูรติ และพระพรหมเอราวัณ ในเขตพื้นที่ศึกษา บริเวณสี่แยกราชประสงค์
กรุงเทพมหานคร ผลงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จากการเก็บข้อมูลภาคเอกสารและ
ภาคสนาม โดยสร้างสรรค์ชุดผลงานศิลปะสื่อภาพถ่ายเครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ในสังคมไทยร่วมสมัย นำเสนอจินตนาการจากโต๊ะเครื่องของแค้นต่อองค์เทพทั้ง 3 องค์ ด้วยเทคนิค
ภาพถ่ายและการปรับแต่งภาพทางเทคนิคคอมพิวเตอร์ ผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมด 12 ชิ้น สะท้อนแนวคิด
เจตจำนงทางความเชื่อ (Will to Believe) และ แนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม (Material Culture)
ภายใต้ชุดความเชื่อผ่านวัตถุเครื่องของแค้นโดยสิทธิ เจตจำนง ว่าด้วยเรื่องของกระบวนการทางพิธีกรรม
การส่งมอบบูชาถวายและการรับถวายไปขององค์เทพ จากการศึกษาพบว่าผลงานศิลปกรรมสื่อภาพถ่าย
ได้อธิบายสถานะของวัตถุเครื่องของแค้นผ่านประสบการณ์ความเชื่อ อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่มีต่อ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ปรากฏเกิดขึ้นร่วมกันของคนในสังคมเขตพื้นที่ศึกษา บริเวณสี่แยกราชประสงค์
กรุงเทพมหานคร กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะได้นำเสนอภาพถ่ายให้เป็นสื่อกลางความน่าเชื่อถือ
เพื่อเป็นเครื่องยืนยันผ่านวัตถุเครื่องเช่นไหว้สักการะ ของภาษาสื่อสารระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ
เป็นการรับรู้ทางความเชื่อ การทำให้ความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์สามารถอธิบายได้ด้วยสื่อภาพถ่าย
(Transistor) สู่กระบวนการแปลงค่าความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับความศักดิ์สิทธิ์ (Transmission)
และสร้างสถานะความศักดิ์สิทธิ์ให้จับต้องได้ นำมาห่อหุ้มวัตถุผ่านกระบวนการพิธีกรรมบูชาถวายจาก
การแปลงสภาพ (Transform)

สาขาวิชา ไม่สังกัดการศึกษา

ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5786836635 : MAJOR COMMON

KEYWORD: BELIEFS, SACRED BEINGS, PHOTOMEDIA, FANTASTIC ART, DIGITAL ART PRINT

PACHARASANAA SUWANKLANG: PHOTOMEDIA: TRIBUTE AND BELIEFS OF SACRED BEINGS IN THAI CONTEMPORARY SOCIETY. ADVISOR: ASSOC. PROF. KAMOL PHAOSAVASDI CO-ADVISOR: ASST. PROF. KASEM PHENPINANT, PH.D.

The current research endeavor aimed to study the beliefs of the worshippers who paid tributes to the Ganesha statue, the Trimurti Shrine, and the Erawan Shrine, at the Ratchaprasong Intersection in Bangkok. The current research study is a qualitative research study, collecting data from both documents and field surveys. The creation of the photomedia of tribute and beliefs of sacred beings in Thai contemporary society conveyed the inspiration and imagination from the altars that belonged to the three shrines by using special photography techniques and computer photographic techniques. The work consisted of 12 creative pieces, which reflected the ideology of the will to believe and the material culture under the concept of the rights and will to pay tributes to sacred beings through religious rituals. It was revealed that the photomedia conveyed the status of the tributes based on beliefs and experiences of the people in the study area, at the Ratchaprasong Intersection in Bangkok. Also, it served as a channel of credibility implying that the materials and tributes were comparable to the language between humans and sacred beings. The photomedia acted like a transistor of sacredness, leading the way to the transmission between the materials and the sacredness, before being transformed into rituals in order to make the sacredness more tangible.

Field of Study: Common

Academic Year: 2019

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ขอรำลึกในพระคุณบิดาพ่อชัย ผู้ล่วงลับ ท่านอาจารย์ใหญ่ โรงพยาบาลศรีนครินทร์
จังหวัดขอนแก่น

ขอขอบพระคุณ มารดาคุณ ครูแม่แห้ว และผู้อำนวยการโรงเรียนสวนหม่อน
เสนห์ สุขนาคินทร์

ขอขอบพระคุณครูชำนาญการพิเศษ นางวนิดา ซาธิพา

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินทสันต์ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบทุนสำหรับนิสิตผู้ช่วยวิจัย และคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่มอบทุน
ช่วยเหลือสำหรับนิสิตบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตโควิด 19

ขอขอบพระคุณทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอขอบพระคุณทุนสร้างสรรค์ศิลปะ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์และที่ปรึกษาร่วม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
ศาสตราจารย์เกียรติคุณพงศ์เดช ไชยคุตร ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร
เผ่าสวัสดิ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิริติ บุญเจือ สำหรับคำนิยม ในนิทรรศการศิลปะหลักสูตร
ดุซมิ์บัณฑิต

ขอขอบพระคุณทุกกำลังใจอยู่เคียงข้าง ศาสตราจารย์อารยา ราษฎร์จำเริญสุข ศาสตราจารย์
นพ.สุรศักดิ์ และ ดร.จันทิรา ฐานิพานิชสกุล ผู้อำนวยการสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เริงฤดี มณีภักธร

ขอขอบพระคุณ อาจารย์กิตติพงศ์ บุญเกิด ช่วยอธิบายความเชื่อทางวัฒนธรรมอินเดีย ให้เป็น
เรื่องสามารถเข้าใจได้ง่าย

และขอขอบคุณ ครูพีเอ็ม ทุกความช่วยเหลือสนับสนุนวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ

พชรธนา สุวรรณกลาง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญตาราง.....ญ	ญ
สารบัญภาพ.....ฎ	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....ณ	ณ
บทที่ 1 บทนำ..... 1	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ..... 1	1
1.2 วัตถุประสงค์..... 7	7
1.3 ขอบเขตการวิจัย..... 7	7
1.4 ขั้นตอนการดำเนินวิจัย..... 7	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย..... 8	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน..... 10	10
2.1 แนวคิดปรัชญาศาสนาของวิลเลียม เจมส์ บทความ Will to Believe 10	10
2.2 แนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม 19	19
2.3 ความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย..... 22	22
2.3.1 การบนบานศาลกล่าว..... 23	23
2.3.1.1 การสักการะบูชาพระพรหมเอราวัณ 24	24
2.3.1.2 การสักการะบูชาพระตรีมูรติ..... 25	25
2.3.1.3 การสักการะบูชาพระพิฆเนศ 27	27

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
2.5 สรุปใจความสำคัญประเด็นศึกษา.....	32
บทที่ 3 ผลงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง	34
3.1 ศึกษารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์	34
3.1.1 Narottam Narayan.....	34
3.1.2 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปะใน Narottam Narayan	36
3.2 ศึกษารูปแบบภาพถ่ายพิธีกรรมบูชาเครื่องสังเวद्य.....	38
3.2.1 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ภาพพิธีกรรมเครื่องสังเวद्य.....	39
3.3 กระบวนนำมาปรับใช้สู่การสร้างสรรค์	40
3.3.1 การศึกษาเรื่องการลำดับภาพของภาพยนตร์.....	42
3.3.2 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์การลำดับภาพของภาพยนตร์	43
3.4 สรุปผลจากการศึกษา.....	45
บทที่ 4 กระบวนการสร้างสรรค์.....	47
4.1 แนวคิดผลงาน	47
4.1.1 กระบวนการสร้างสรรค์ภาพถ่าย	47
4.1.2 กระบวนการทางคอมพิวเตอร์	48
4.2 กระบวนการทางข้อมูลทางวัตถุ	49
4.2.1 กระบวนการสร้างสรรค์ข้อมูลทางวัตถุ	50
4.3 ชุดพระพิฆเนศ.....	51
4.3.1 การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก่นบน	51
4.3.2 การจัดการวัตถุเครื่องของแก่นบน.....	52
4.3.3 การจัดการวัตถุเครื่องของแก่นบนด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์	53
4.3.4 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 1	54
4.3.5 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 2	56

4.3.6	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 3	58
4.3.7	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 4	60
4.3.8	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 5	62
4.4	ชุดพระพรหมเอราวัณ	64
4.4.1	การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก้วบน	64
4.4.2	การจัดการกับวัตถุเครื่องของแก้วบน.....	64
4.4.3	การจัดการวัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	65
4.4.4	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 1.....	66
4.4.5	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 2.....	68
4.4.6	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 3.....	71
4.4.7	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 4.....	73
4.4.8	กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 5.....	75
4.5	พระตรีมูรติ.....	77
4.5.1	การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก้วบน	77
4.5.2	การจัดการกับวัตถุเครื่องของแก้วบน.....	77
4.5.3	กระบวนการจัดการวัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	78
4.5.4	กระบวนการสร้างสรรค์พระตรีมูรติ ชั้นที่ 1	79
4.5.5	กระบวนการสร้างสรรค์พระตรีมูรติ ชั้นที่ 2	81
4.6	กระบวนการสร้างสรรค์สุนทรียภาพบรรยากาศ.....	83
บทที่ 5	วิเคราะห์ผลการสร้างสรรค์	87
5.1	ด้านแนวคิดผลงาน	87
5.2	ด้านเนื้อหา	89
5.3	ด้านทางวัตถุ.....	89
5.3.1	ประเภทของวัตถุ.....	89

5.3.2 ประเภทของวัตถุสื่อสาร	93
5.3.3 ประเภทของวัตถุสะท้อนความศักดิ์สิทธิ์	96
5.2.4 กระบวนการสร้างสรรค์	98
บทที่ 6 สรุปผล	104
6.1 สรุปผลการวิจัย	104
6.2 ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	111
ประวัติผู้เขียน	115

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	สรุปเลือกสถานที่การขนานศาลกล่าว ในเขตปทุมวัน พื้นที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.....	5
ตารางที่ 2	สรุปประเด็นผลการศึกษาในกรณีศึกษาวัตถุทางวัฒนธรรม.....	21
ตารางที่ 3	สรุปประเด็นเรื่องวัตถุทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องการขนานศาลกล่าว .	21
ตารางที่ 4	สรุปประเด็นเรื่องวัตถุทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องการขนานศาลกล่าว .	32
ตารางที่ 5	วิเคราะห์ผลงานศิลปิน Narottam Narayan.....	36
ตารางที่ 6	วิเคราะห์ภาพผลงานพิธีกรรมเครื่องสังเวย	39
ตารางที่ 7	ผลการวิเคราะห์ประเด็นผลงานศิลปกรรม เพื่อนำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ ความเชื่อ การขนานศาลกล่าวของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์.....	39
ตารางที่ 8	การสะท้อนภาพผ่านวัตถุของการสื่อสารระหว่างมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์.....	40
ตารางที่ 9	ผลสรุปจากประเด็นการศึกษาความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย.....	45
ตารางที่ 10	ผลวิเคราะห์ภาพสะท้อนวัตถุเครื่องของแก้วบน จำแนกตามองค์เทพ.....	49
ตารางที่ 11	ผลวิเคราะห์วัสดุและวัตถุเครื่องบูชาใช้เป็นเครื่องของแก้วบน จำแนกตามองค์เทพ	49
ตารางที่ 12	ผลวิเคราะห์วัตถุเครื่องของแก้วบนแบ่งจำแนกตามองค์เทพ.....	50

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	แผนที่ตำแหน่งศาลพระพรหมเอราวัณ ศาลพระตรีมูรติและศาลพระพิฆเนศ.....	4
ภาพที่ 2	รูปภาพพระมหากษัตริย์บนธนบัตร ราคา 1,000 บาท	11
ภาพที่ 3	ปฏิทินในหลวงรัชกาลที่ 9.....	11
ภาพที่ 4	A 1994 calendar for Yaks n Yeti `s clothing store, New Zealand, featuring Shiva and Parvati in their Himalayan abode.....	11
ภาพที่ 5	รูปที่มีทุกบ้าน.....	12
ภาพที่ 6	A poster stall at pavement market, Sarojini Nager, New Delhi, in the run-up to Diwali 1995.....	13
ภาพที่ 7	ภาพปกซีดีอัลบั้มรวมเพลงสวด “Chant”	16
ภาพที่ 8	ภาพบรรยากาศการประกอบพิธีสักการะและรำถวายแก้บน เนื่องในวันครบรอบ 63 ปี การตั้งศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.	24
ภาพที่ 9	ผู้คนเข้ามากราบไหว้ขอพรพระตรีมูรติ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ทุกวันพฤหัสบดี เวลา 21.30 น.	25
ภาพที่ 10	ภาพเหตุการณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563 คณะพราหมณ์ผู้นำประกอบพิธีบูชา องค์พระตรีมูรติ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.	26
ภาพที่ 11	ภาพบริเวณเทวาลัยองค์พระพิฆเนศ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.....	27
ภาพที่ 12	Man-Har Krishna Charming Krishna by Narottam Narayan.....	34
ภาพที่ 13	นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวงครั้งที่ 36	38
ภาพที่ 14	การลำดับภาพของภาพยนตร์เรื่อง Doctor Strange.....	42
ภาพที่ 15	การลำดับภาพของภาพยนตร์เรื่อง Inception.....	43
ภาพที่ 16	การลำดับภาพของภาพยนตร์เรื่อง Matrix 2	43
ภาพที่ 17	วัตถุที่นำเข้ามาประกอบฉากถ่ายภาพ	50

ภาพที่ 18	วัตถุปรากฏ บริเวณเทวาลัยพระพิฆเนศ หน้าห้างเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.....	51
ภาพที่ 19	ภาพอาหารนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ชุดพระพิฆเนศ ทับทิม ตึกตาทุ๋นปั้นหนุมสิกะทองเหลือง มะพร้าวน้ำหอม อ้อย กลั้วน้ำว้าและขนมโมทากา อาหารอินเดียจากร้าน Royal India ในตลาดพาหุรัด	52
ภาพที่ 20	ผ้าปูโต๊ะลวดลายปักดอกไม้ ผ้าฝ้ายพิมพ์สัญลักษณ์ทางความเชื่อโอม และรอยด้วยกลีบดอก ดาวเรืองบนผ้าปูโต๊ะอาหาร.....	52
ภาพที่ 21	ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	53
ภาพที่ 22	ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 1	54
ภาพที่ 23	รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	55
ภาพที่ 24	ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 2	56
ภาพที่ 25	รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์	57
ภาพที่ 26	ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 3	58
ภาพที่ 27	รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	59
ภาพที่ 28	ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 4	60
ภาพที่ 29	รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์	61
ภาพที่ 30	ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 5	62
ภาพที่ 31	รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์	63
ภาพที่ 32	ภาพวัตถุที่ปรากฏ พื้นที่เทวาลัยของพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.	64
ภาพที่ 33	ภาพวัตถุเครื่องของแก้บนถูนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ชุดพระพรหมเอราวัณ	64

ภาพที่ 34 ผ้าปูโต๊ะสีแดงและสีขาวประกอบด้วยผ้าไทยพิมพ์ลวดลายดอกพิกุล ผ้าปกลายดอกมะลิ และรอยกลีบดอกดาวเรืองบนผ้าปูโต๊ะอาหาร.....	65
ภาพที่ 35 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	65
ภาพที่ 36 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 1.....	66
ภาพที่ 37 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	67
ภาพที่ 38 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 2.....	68
ภาพที่ 39 ขั้นตอนการสร้างสรรค์วัตถุนางรำ.....	69
ภาพที่ 40 ภาพที่มาจากคณะนางรำแก๊บน ประจำศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.....	69
ภาพที่ 41 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	70
ภาพที่ 42 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 3.....	71
ภาพที่ 43 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	72
ภาพที่ 44 งานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 4.....	73
ภาพที่ 45 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	74
ภาพที่ 46 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 5.....	75
ภาพที่ 47 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่ง ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	76
ภาพที่ 48 ภาพวัตถุที่ปรากฏ พื้นที่เทวาลัยของพระตรีมูรติ หน้าห้างเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.....	77
ภาพที่ 49 ภาพวัตถุเครื่องของแก๊บนถูกนำมาสร้างสรรค์ใหม่.....	77
ภาพที่ 50 ผ้าปูโต๊ะลวดลายดอกกุหลาบและผ้าทอพิมพ์ลวดลายดอกกุหลาบนำเข้ามา จากประเทศอินเดีย.....	78

ภาพที่ 51 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	78
ภาพที่ 52 ผลงานพระตรีมูรติ ชั้นที่ 1	79
ภาพที่ 53 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	80
ภาพที่ 54 ผลงานพระตรีมูรติ ชั้นที่ 2	81
ภาพที่ 55 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	82
ภาพที่ 56 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพกลุ่มควัน	83
ภาพที่ 57 รายละเอียดขั้นตอนการปรับแต่งกลุ่มควันสร้างสรรค์ให้เป็นภาพแทนองค์เทพในแต่ละองค์ ด้วยเทคนิคทางคอมพิวเตอร์	83
ภาพที่ 58 รายละเอียดการปรับแต่งกลุ่มควันในพระหัตถ์พระพรหมเอราวัณให้เป็นภาพวัตถุ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	84
ภาพที่ 59 รายละเอียดการปรับแต่งกลุ่มควันในพระหัตถ์พระพิฆเนศให้เป็นภาพวัตถุ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	85
ภาพที่ 60 รายละเอียดขั้นตอนการปรับแต่งกลุ่มควันในพระหัตถ์พระตรีมูรติ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	85
ภาพที่ 61 รวมผลงานสร้างสรรค์ชุดสื่อภาพถ่าย: เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใน สังคมไทยร่วมสมัย.....	87
ภาพที่ 62 วัตถุประสงค์พระตรีมูรติ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.....	90
ภาพที่ 63 วัตถุประสงค์พระพิฆเนศ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.	91
ภาพที่ 64 วัตถุประสงค์พระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.....	92
ภาพที่ 65 ภาพศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.....	93
ภาพที่ 66 ภาพศาลพระตรีมูรติ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.	94
ภาพที่ 67 ภาพศาลพระพิฆเนศ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.....	95
ภาพที่ 68 รายละเอียดของการนำเสนอบรรยากาศของพิธีกรรมบูชาถวาย	100

ภาพที่ 69 รายละเอียดของการนำเสนอบรรยากาศของพิธีกรรมบูชาถวาย	101
ภาพที่ 70 ภาพโปสเตอร์นิทรรศการศิลปะระดับคุณวุฒิบัณฑิต	112
ภาพที่ 71 ภาพบรรยากาศ ภาพถ่ายรวมแขกผู้มีเกียรติในงานวันพิธีเปิดนิทรรศการ.....	113
ภาพที่ 72 ประธานในพิธี ศาสตราจารย์ นพ.สุรศักดิ์ ฐานีพานิชกุล และศาสตราจารย์บุษกร บิณฑสันต์	113

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงถึงการศึกษาความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กับการบนบานศาลกล่าว ในสังคมไทย	46
แผนภาพที่ 2 วัตถุประสงค์ความศักดิ์สิทธิ์เครื่องของแก่นพระพิฆเนศ.....	97
แผนภาพที่ 3 วัตถุประสงค์ความศักดิ์สิทธิ์เครื่องของแก่นพระพรหมเอราวัณ.....	97
แผนภาพที่ 4 วัตถุประสงค์ความศักดิ์สิทธิ์เครื่องของแก่นพระตรีมูรติ	98
แผนภาพที่ 5 รายละเอียดของการนำเสนอบรรยากาศของพิธีกรรมบูชาถวาย	99
แผนภาพที่ 7 รายละเอียดภาพของการลำดับภาพ (Freeze) จากภาพถ่าย และเทคนิคคอมพิวเตอร์.....	103

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ผู้วิจัยเติบโตมาจากภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มต้นการใช้ชีวิตตามแบบวิถีชนบทของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ชีวิตวัยเด็กก็พบเห็นกิจกรรมความเชื่อเรื่อง การบนบานศาลกล่าวเริ่มต้นที่ต้นไทรใหญ่ซึ่งมีศาลปู่ย่าตั้งอยู่ ทุกคนในหมู่บ้านเชื่อว่าศาลพ่อปู่มีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถช่วยเหลือได้ตามที่ร้องขอจึงนิยมมาบนบานศาลกล่าวและเมื่อได้ตามที่ขอสำเร็จตั้งใจ สมความปรารถนา ก็จะต้องนำอาหาร คาวหวาน สุรา ยาสูบ หมากพลูมาแก้บน เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นภาพคุ้นตาสำหรับผู้วิจัย จุดเริ่มต้นการบนบานศาลกล่าวของผู้วิจัยต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกิดขึ้นครั้งแรก เริ่มจากศาลพ่อปู่ต้นไทรเพราะต้องการให้สอบผ่าน คุณย่าของผู้วิจัยจึงพาไปขอพรและบนบานศาลกล่าว คุณย่าบอกว่าหากผู้วิจัยได้ผลสำเร็จต้องแก้บนด้วยอาหาร คาวหวาน หมากพลู ยาสูบ และเหล้าขาว ตามที่บอกกล่าวไว้ ในช่วงปีต่อมาหลังคุณย่าเสียชีวิต ผู้วิจัยจึงได้ย้ายเข้ามาพักอาศัย ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กับบิดา มารดา และเป็นอีกครั้งกับการพบเห็นปรากฏการณ์ทางความเชื่อบนบานศาลกล่าว การแสดงออกทางความเชื่อด้วยการขับร้องเพลงโคราชรำถวายแก้บน ซึ่งชาวโคราชยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมาเพราะมีความเชื่อว่า คุณย่าไม่ท่านชอบฟังเพลงโคราช หากผู้ใดต้องการบนบานศาลกล่าวคุณย่าไม่ต้องแก้บนด้วยเพลงโคราชเท่านั้น เมื่อสำเร็จดังประสงค์ สามารถจ้างคณะครูเพลงขับร้องเพลงโคราช เพื่อร้องรำถวายแก้บนเวที มักพบตั้งอยู่รายรอบบริเวณอนุสาวรีย์คุณย่าโม สามารถพบเห็นได้เป็นประจำทุกวัน ในแต่ละวันมีคณะครูเพลงขับร้องเพลงโคราชร้องรำถวายแก้บนและยังคงปรากฏพบถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยมีโอกาสได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นการนำมาซึ่งประสบการณ์ร่วมใหม่ ผู้วิจัยสังเกตเห็นการบนบานศาลกล่าวจาก 3 ลำดับสถานที่ ประกอบด้วยลำดับที่ 1 พระธาตุดอยสุเทพ เพื่อขอให้สำเร็จดังสมความปรารถนาต้องแก้บนด้วยการเดินเท้าขึ้นไปไหว้นมัสการพระธาตุนบนยอดดอยสุเทพ ส่วนลำดับที่ 2 ครูบาศรีวิชัย หากผู้ใดขอพรสำเร็จซึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับการนำแผงไข่ต้มจำนวนมาก เพื่อมาแก้บน และสุดท้ายลำดับที่ 3 พระเจ้าทันใจกับความเชื่อต้องแก้บนด้วยพวงมาลัยดอกมะลิเท่านั้น จากประสบการณ์ความเชื่อที่ได้พบเห็นทั้งหมด จึงนับว่าเป็นประสบการณ์ความเชื่อต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยการบนบานศาลกล่าวที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้วิจัย

จากประสบการณ์ความเชื่อการบนบานศาลกล่าวของผู้วิจัยอันเป็นพื้นฐาน สู่ความสนใจ ประเด็นความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พบเห็นวัตถุเครื่องของแก่บนในแต่ละท้องถิ่นที่ปรากฏ ทำให้พบว่าความเชื่อเกิดจากประสบการณ์สิ่งที่เชื่อ และความเชื่อได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนของความเชื่อพิธีกรรมบูชา จากการร้องขอ จึงเป็นส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยเหตุนี้นำมาซึ่งการศึกษาความเชื่อการบนบานศาลกล่าวของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพบว่า ปรีชา ช่างขวัญยืนและสมภาร พรหมทา (2543: 46 – 47) อธิบายเรื่องมนุษย์ในบรรพกาลว่า “มนุษย์มีความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นพื้นฐานเพราะมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัฒนธรรมความเชื่อของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เพราะภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เป็นพื้นฐานสังคมเกษตรกรรมมีความต้องการพึ่งพาธรรมชาติและมีความต้องการให้เกิดความอุดมสมบูรณ์”

ภักทิตยา ยิมวัตร (2540: 91–96) อธิบายว่า

ความเชื่อในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติหรือที่เรียกว่าปาฏิหาริย์นั้นจะสามารถดลบันดาลในสิ่งที่ให้เกิดคุณและโทษแก่ตนเองและชุมชนจึงเป็นที่มาของการสื่อสาร การต่อรองกับวิญญาณผ่านพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์

ผู้วิจัยมีความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าวว่าเป็นเรื่องของการรักษาสัจจะต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อบอกกล่าวสิ่งใด จะต้องนำสิ่งนั้นมาอบถวายบูชา เมื่อได้ตามประสงค์ เพราะจากความเชื่อที่ว่าอะไรก็ตามในสิ่งที่ตาเรามองไม่เห็นเป็นความลึกลับที่ไม่สามารถจะรับรู้ได้เลยว่า หากกระทำการใด ๆ ที่บ่งบอกถึงการไม่รักษาสัจจะ ตามที่ได้บอกกล่าวไว้ นั้น อาจกลายเป็นโทษย้อนกลับคืนมาได้ เพราะด้วยความเกรงกลัวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงทำให้รับรู้ถึงอำนาจที่อยู่เหนือธรรมชาติส่งผลกลับมาที่จิตใจ สู่ความเชื่อปฏิบัติ ดังที่ได้ศึกษาชุดข้อมูลการบนบานศาลกล่าวไว้ มนุษย์จึงสะท้อนการแสดงออกด้วยความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สูงสุด

ผลจากการศึกษาความเป็นมาของความเชื่อและประสบการณ์ความเชื่อมีส่วนร่วมสำคัญ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าด้วยเพราะเหตุปัจจัยทางสังคม สิ่งที่กำลังเผชิญในการใช้ชีวิตประจำวัน การเกิดขึ้นของความกลัวภายในจิตใจ จากเรื่องการเงิน การเงิน ความรัก สุขภาพเหล่านี้ ผู้คนจึงเลือกหนทาง การบนบานศาลกล่าว เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจต่อการกระทำ ด้วยองค์ประกอบทั้งหมดจากความเชื่อการบนบานศาลกล่าว สามารถนำไปสู่ความพึงพอใจ ความปรารถนาแห่งตนเองได้ในที่สุด

พวงเพชร สุรัตน์กีฏกุลและเมธมาลย์ ราชภัฏพาร์กซ์ (2548: 53 – 55) อธิบายเรื่อง วัฒนธรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์ว่า

การแสดงออกทางสัญชาตญาณความหิว ความกลัว และการสืบพันธุ์ถูก แบ่งออกเป็นวัฒนธรรมทางกายและจิตใจ เพื่อตอบสนองความต้องการ การ ดำรงชีวิตในสังคมกล่าวคือทางด้านร่างกาย เพื่อความต้องการหาอาหาร ที่พัก อาศัย ยากปลูกบ้าน รักษาอาการเจ็บป่วยและทางด้านจิตใจ แสวงหาความ ต้องการด้านความรัก ความอบอุ่น การหาความมั่นคงทางจิตใจ ความ สะดวกสบายในการใช้ชีวิต เพื่อตอบสนองความสุขของตน ผู้วิจัยลำดับถึงความ จำเป็นต่าง ๆ ตามโครงสร้างของวัฒนธรรม สังคม ทำให้พบตัวแปรจากทางด้าน ร่างกายส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจ จึงทำให้ผู้วิจัยทราบถึงความเชื่อมโยง ระหว่างกันและอาจนำมาสู่คำตอบของการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ จาก ความต้องการสูงสุดของชีวิต เพื่อตอบสนองความสุขทางด้านร่างกายและจิตใจ

Richard Layard (19 – 28: 2007) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ว่า

ความรู้สึกดีและไม่ดีนั้นมีความสัมพันธ์กัน ความรู้สึกดีคือความรู้สึกเป็น สุขกับชีวิตและอยากให้ความรู้สึกนั้นยังคงอยู่ ซึ่งความรู้สึกที่ไม่ดีคือความทุกข์ ถูกแสดงออกด้วยความเจ็บปวดและต้องการออกจากความทุกข์ที่เป็นอยู่ ทั้ง สองจึงเป็นปัจจัยถูกผันแปรตามช่วงชีวิตที่ขึ้นและลงของมนุษย์ เมื่อความสุข เริ่มต้นนั้นก็หมายถึงความรู้สึกที่ไม่ดีได้สิ้นสุดลงมนุษย์มีความต้องการตอบสนอง ให้ตัวตนพบกับ ความสุขและความสมหวัง เพื่อสนับสนุนบทบาทการดำรงชีวิต ในสังคมวัฒนธรรม

จากประเด็นพื้นฐานความปรารถนาทางด้านจิตใจและร่างกาย มนุษย์ได้เรียนรู้หนทางเลือก สู่ความเชื่ออำนาจเหนือธรรมชาติ จากอำนาจดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตศึกษา พื้นที่เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร (ซึ่งจะใช้คำย่อว่า กทม.) โดยเกณฑ์การเลือกพื้นที่จากประเด็นการบนบานศาลกล่าว กล่าวคือในช่วง กลางปี พ.ศ. 2557 ผู้วิจัยเข้ามาศึกษาและพักอาศัย ในเขตพื้นที่ปทุมวัน กทม. ได้สังเกตพบว่าบริเวณ พื้นที่สี่แยกราชประสงค์เป็นอีกสถานที่ปรากฏพบเทวาลัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประกอบไปด้วยองค์เทพ พระพิฆเนศ พระพรหมเอราวัณ และพระตรีมูรติ มักพบวัตถุเครื่องของแก้บนจำนวนมาก วางเรียงราย ล้อมรอบเทวาลัยองค์เทพ ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการหมั่นเวียนของผู้คนชาวไทยและนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ ล้วนต่างนิยมขอพรและบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพทั้ง 3 องค์เป็นประจำทุกวัน

ด้วยเหตุเพราะบริเวณสี่แยกราชประสงค์เป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับที่พักอาศัยและประกอบกับอาการป่วยหนักของบิดาในขณะนั้น มีความปรารถนาให้อาการป่วยของบิดาดีขึ้นตามลำดับ จากการสังเกตพบข้อยืนยันทงวัตถุด้วยเครื่องของแก่นเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาแรงบันดาลใจต่อการศึกษาขอบเขตพื้นที่ความเชื่อดังกล่าวและกำหนดขอบเขตศึกษา เขตปทุมวัน กทม. โดยเกณฑ์การเลือกพื้นที่ประเด็นความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าว ผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่ดังกล่าว มีผู้คนจำนวนมากมายที่แวะเวียนเข้าไปสักการะขอพรและพบการบนบานศาลกล่าวเป็นประจำทุกวัน ดังนี้

ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตศึกษา เขตปทุมวัน กทม. โดยเกณฑ์การเลือกพื้นที่ประเด็นความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าว ผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่ดังกล่าว มีผู้คนจำนวนมากมายที่แวะเวียนเข้าไปสักการะ ขอพรและพบการบนบานศาลกล่าวเป็นประจำทุกวัน ดังนี้

- ศาลพระพรหมเอราวัณ ตั้งอยู่หน้าโรงแรมแกรนด์ไฮแอทเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ ถนนราชดำริ เขตปทุมวัน กทม.
- ศาลพระตรีมูรติตั้งอยู่บริเวณลานหน้าศูนย์การค้า เซ็นทรัลเวิลด์พลาซ่า กทม.
- ศาลพระพิฆเนศตั้งอยู่บริเวณลานหน้าศูนย์การค้า เซ็นทรัลเวิลด์พลาซ่า กทม.

ภาพที่ 1 แผนที่ตำแหน่งศาลพระพรหมเอราวัณ ศาลพระตรีมูรติและศาลพระพิฆเนศ

ที่มาภาพ: Google Maps (<https://www.google.com/maps>)

สรุปผลแสดงขอบเขตการวิจัย จากการสำรวจข้อมูลผู้คนที่เข้ามากราบไหว้สักการะ บริเวณพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ จำนวน 50 คน อายุระหว่าง 21 - 40 ปี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 10 เพศหญิง ร้อยละ 90 ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกสถานที่การบนบานศาลกล่าวในเขตพื้นที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม. ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปเลือกสถานที่การขนานศาลกล่าว ในเขตปทุมวัน พื้นที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

ประเด็นคำถาม การขนานศาลกล่าวต่อ องค์เทพทั้ง 3 องค์	พระพรหม- เอราวัณ อัคราส่วน ร้อยละ	พระตรีมูรติ อัคราส่วน ร้อยละ	พระพิฆเนศ อัคราส่วน ร้อยละ	พระแม่อุมา พระอินทร์ พระนารายณ์ อัคราส่วนร้อยละ
หากต้องการขนานศาลกล่าวต้องการไป กราบไหว้สักการะเพื่อขอพรกับองค์เทพ องค์ใดบ้าง ในบริเวณพื้นที่สี่แยกราช ประสงค์ กทม.	75.8	59.46	43.24	10.81
เมื่อได้สมความปรารถนาและกลับมา แก้บนตามที่บอกกล่าวไว้	99	99	99	-

จากแบบสอบถามผู้วิจัยต้องการแสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาวิจัย บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม. เพื่อแสวงหาประเด็นความเชื่อการขนานศาลกล่าวเชื่อมโยงผ่านวัตถุเครื่องของแก้บน ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในความหลากหลายของพื้นที่มีความแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยแสดงความเชื่อมโยงจากที่มาสู่แรงบันดาลใจศึกษาแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ความศรัทธาและวัตถุเครื่องของแก้บน ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีที่มาสู่แรงบันดาลใจขอบเขตศึกษา จากการเรียงลำดับประสบการณ์ความเชื่อ ได้พบเห็นวัตถุเครื่องของแก้บนจาก 3 ส่วนนำมาเป็นองค์ประกอบสู่ขอบเขตพื้นที่วิจัยศึกษาดังนี้

1. ประสบการณ์ความเชื่อของผู้วิจัยตั้งแต่วัยเด็ก จากการพบเห็นความเชื่อ การขนานศาลกล่าว ต่อศาลปู่ย่า ปรากรูปพบเห็นวัตถุเครื่องของแก้บน ได้แก่ อาหารคาวหวาน เหล้าขาวและยาสูบ

2. ประสบการณ์ความเชื่อการขนานศาลกล่าวต่อบุคคลสำคัญผู้ล่วงลับและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประกอบด้วย วีรสตรีคุณย่าโม พบเห็นวัตถุเครื่องของแก้บนด้วยการแสดงร้องรำเพลงประจำท้องถิ่น แฝงไข่ต้มถูกนำมาเป็นวัตถุเครื่องของแก้บนถวายต่อพระเกจิครุบาศรีวิชัย และพระธาตุ ดอยสุเทพพบเห็นการเดินทางเท้าขึ้นไปเพื่อแก้บน จากประสบการณ์ความเชื่อในภูมิภาคต่าง ๆ ทำให้พบเห็นความหลากหลายจากการแสดงออกซึ่งความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผ่านวัตถุเครื่องของแก้บนต่าง ๆ เพื่อส่งมอบถวายบูชา จึงนำมาซึ่งการศึกษาความเชื่อมโยงในแต่ละท้องถิ่น

3. ประสบการณ์ความเชื่อการขนานศาลกล่าวมีมูลเหตุเกี่ยวกับการเผชิญ ความทุกข์ใจ จากอาการป่วยของบิดา ในขณะนั้น และเป็นช่วงเวลาปัจจุบันของการพักอาศัยใกล้เคียง ในเขตพื้นที่ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม. จึงมีโอกาสดำเนินการพบเห็นความเชื่อการขนานศาลกล่าวใน พื้นที่ดังกล่าว

จากภูมิหลังประสบการณ์ความเชื่อการบนบานศาลกล่าวที่ผ่านมาของผู้วิจัย จึงเป็นมูลเหตุ แรงบันดาลใจต่อการศึกษาความเชื่อของมนุษย์ประเด็นการบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพทั้ง 3 องค์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นมา เหตุผลของแรงบันดาลใจ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อของ มนุษย์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จากการบนบานศาลกล่าว ผ่านวัตถุเครื่องของแก้บนจึงนำมาซึ่งอันมีคำถาม นึกคิดจากความเชื่อที่ว่าวัตถุสิ่งของทุกอย่างที่มอบถวายแด่องค์เทพได้รับรู้และรับมอบไปทุกอย่าง จากแรงบันดาลใจ สู่ความเชื่อต่อวัตถุเครื่องของแก้บนเหล่านั้น นำไปสู่จินตนาการถึงการส่งมอบถวาย เครื่องของแก้บนไปสู่องค์เทพ

ผู้วิจัยต้องการอธิบายความเชื่อผ่านวัตถุเครื่องของแก้บนจากการส่งมอบถวายบูชาและ รับไปขององค์เทพ จินตภาพทางความเชื่อ ด้วยภาพการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ เมื่อสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมาย หน้าที่ของมนุษย์ก็คือมอบถวายเครื่องของแก้บน ในสิ่งที่ตอบแทนกลับไปสู่ องค์เทพคือสถานะความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งได้แสดงความสัมพันธ์กันในส่วนนี้เป็นการนำพาเข้ามาสู่ การที่ มนุษย์สื่อสารความเชื่อ ความศรัทธา ผ่านวัตถุของการแปลงสภาพ (Transform) สู่วัตถุ เครื่องของแก้บนและทำให้ความเชื่อ ความศรัทธา ปราบภูขึ้น เพื่อติดต่อสื่อสารกับองค์เทพ เปรียบได้ กับการพูดคุยและองค์เทพได้รับรู้ ในส่วนตรงนี้จึงเป็นคำอธิบายวัตถุความเชื่อเชื่อมโยงต่อจินตภาพได้ แปลงคลื่นสื่อสารร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นำมาสู่การสร้างสรรคผลงานศิลปกรรม ประเด็นความเชื่อ การบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพด้วยจินตภาพการส่งมอบวัตถุเครื่องของแก้บน ผ่านโต๊ะเครื่องสังเวยไปสู่องค์เทพ จากชุดประสบการณ์ร่วมกันทางความเชื่อ ผ่านวัตถุเครื่องของแก้ บนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ถิ่นสังคมไทย

ผลงานศิลปกรรมชุดสื่อภาพถ่ายเครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในสังคมไทยร่วมสมัย ประกอบด้วยวัตถุเครื่องของแก้บนขององค์พระพิฆเนศ พระพรหมเอราวัณและ พระตรีมูรติ ในขอบเขตศึกษาพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ กทม. นำเสนอด้วยสุนทรียะ ของเทคนิคภาพถ่ายที่ได้นำมาปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์การแปลงสภาพ (Effect) ร่วมกับ จินตนาการส่งมอบถวาย แสดงออกด้วยความเคลื่อนไหวจากวัตถุเครื่องของแก้บนไปสู่องค์เทพเบื้อง บน จากการศึกษาการลำดับภาพของภาพยนตร์ สะท้อนภาพความเชื่อการบนบานศาลกล่าว

งามพิศ สัตย์สงวน (2540: 256 – 259) กล่าวไว้ถึงคนไทยกับความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าวไว้ว่า

การบนบานศาลกล่าวเป็นการสะท้อนความเชื่อในอำนาจลึกลับจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันมีพื้นฐานจากความกังวลใจที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล จากการตั้งความปรารถนาไว้ แล้วเกิดความกลัวที่จะไม่ได้และไม่เป็นตามที่ตนคาดหวัง เกิดเป็นความกังวลใจและต้องการแสวงหาทางเลือกที่จะให้สิ่งที่ตนหวังสัมฤทธิ์ผลดังเป้าหมาย จากความเชื่อในอำนาจลึกลับ ปาฏิหาริย์ดลบันดาล เพื่อให้เป็นตามความปรารถนาด้วยการร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ท่านช่วยเหลือ โดยสัญญาว่าจะให้สิ่งของหรือทำตามที่สัญญาให้ไว้ เมื่อได้รับผลสำเร็จตามที่ขอและตอบแทนท่าน ต้องมีพื้นความรู้หรือต้องเป็นการคาดเดาอย่างมีเหตุและผล ต้องศึกษาประวัติ ความเป็นมาข้อมูล องค์เทพศักดิ์สิทธิ์ แสดงความสอดคล้องตรงตามความเกี่ยวข้องกับองค์ท่าน ประกอบด้วย เพศ วัย เชื้อชาติ สถานะ บริวาร ยุคสมัย วันเกิด วันประสูติรวมทั้งความเกี่ยวข้องถึงเรื่องของอาหาร การกิน ของโปรดปราน เครื่องแต่งกาย เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลต่อการเตรียม เพื่อนำมาจัดถวายบูชาให้ถูกหลักกว่าท่านโปรดอะไรไม่โปรดอะไร

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่ออธิบายเรื่องความศรัทธาและความเชื่อต่อความศักดิ์สิทธิ์ผ่านองค์เทพ 3 องค์ ได้แก่ พระพิฆเนศ พระตรีมูรติและพระพรหมเอราวัณ บริเวณพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ กทม.

1.2.2 เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพถ่ายเครื่องของแก้บนองค์เทพ 3 องค์ ได้แก่ พระพิฆเนศ พระตรีมูรติและพระพรหมเอราวัณ บริเวณพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ กทม.

1.3 ขอบเขตการวิจัย

เก็บข้อมูลความเชื่อที่มีต่อพิธีกรรมของคนที่มาสักการะบูชาและการแก้บนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันได้แก่ ศาลพระพิฆเนศ ศาลพระตรีมูรติ ศาลพระพรหมเอราวัณ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

1.4 ขั้นตอนการดำเนินวิจัย

1.4.1 ศึกษาข้อมูลภาคเอกสารแนวคิดทฤษฎี ลัทธิศิลปะที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 ศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสำรวจลงพื้นที่และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เรื่องการบนบานศาลกล่าวดังนี้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรมและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

- ท่านมหาราชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ (ชวิน รังสิพราหมณกุล) หัวหน้าคณะราชครูพราหมณ์ ณ เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ กทม.

- นางไก่อ (นามสมมุติ) ร้านค้าประจำขายของเครื่องบูชาหน้าศาลพระพรหมเอราวัณ สี่แยกราชประสงค์ กทม.

- นายทอง (นามสมมุติ) เจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด ศาลพระตรีมูรติและศาลพระพิฆเนศ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.

- นายนพ (นามสมมุติ) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย บริเวณศาลพระพรหมเอราวัณ สี่แยกราชประสงค์ กทม.

- นางสาววิวรรณ เบริชวอินเดีย ร้านขายเครื่องบูชาองค์เทพนำเข้ามาจากประเทศอินเดีย ในตลาดพาหุรัด กทม.

ในภาคส่วนข้อมูลการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อสัมภาษณ์ร้านค้าขายของเครื่องสักการะบูชาในบริเวณใกล้เคียงและเจ้าหน้าที่ดูแลประจำศาล ด้วยชุดคำถามดังนี้ วัตถุประสงค์ของแก่นบนที่สังเกตเห็นมีอะไรบ้าง นำมาวิเคราะห์การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก่นบนและความเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีจึงทำให้ค้นพบวัตถุเครื่องของแก่นบนต่อองค์พระพิฆเนศ พระตรีมูรติ และพระพรหมเอราวัณสู่กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ ตามคติความเชื่อ จากปรากฏการณ์ การบนบานศาลกล่าว ในเขตพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ กทม. สังคมเมือง ณ ปัจจุบัน

1.4.3 สร้างสรรค์ผลงานศิลปะและจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานศิลปะ

1.4.4 สรุปผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์เป็นรูปเล่ม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 เข้าใจการบนบานศาลกล่าวสถานะของวัตถุเครื่องของแก่นบนและกลวิธีต่าง ๆ เชื่อมโยงกระบวนการสู่ความศักดิ์สิทธิ์ จากการแสดงออกของมนุษย์ผ่านความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์องค์เทพด้วยกระบวนการทางพิธีกรรมบูชา การบนบานศาลกล่าวในสังคมไทย

1.5.2 ก่อให้เกิดแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อถ่ายทอดภาพวัตถุ
เครื่องของแก่นันให้เป็นภาษาสื่อสารการแสดงออกของมนุษย์เรื่องความศรัทธาและความเชื่อที่มีต่อ
องค์เทพในรูปแบบสื่อภาพถ่าย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 แนวคิดปรัชญาศาสนาของวิลเลียม เจมส์ บทความ Will to Believe

ผลงานศิลปะสื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย ได้นำแนวคิด ทั้ง 3 ของวิลเลียม เจมส์และการวิเคราะห์ ของวิศรุต ภูโหมทอง เพื่อมาคลี่คลายประเด็นความเชื่อจากเจตจำนงของมนุษย์ดังนี้

วิลเลียม เจมส์ (James, 2010) นักปรัชญาศาสนา ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการเป็นทางเลือกแท้ของความเชื่อหรือสมมติฐานของมนุษย์ ไว้ 3 เงื่อนไข ในบทความ “The Will to Believe” ดังนี้

ทางเลือกที่มีชีวิต ความเชื่อหรือสมมติฐานต้องมีชีวิต (Living) กล่าวคือ ความเชื่อนั้นมีความเป็นไปได้ว่าจะจริงในชีวิตของผู้ที่เชื่อ เนื่องจากประสบการณ์และพื้นฐานในชีวิต อันมีที่มาจากกรอบความเชื่อทางสังคม วัฒนธรรม ท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้นั้นเลือกจะมองว่าความเชื่อหรือสมมติฐานนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะเป็นจริง

วิศรุต ภูโหมทอง และคณะ (2555) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดของเจมส์เป็นการทำงานของจิตหรือเจตจำนง เพื่อบอกสิทธิ และทางเลือก การยอมรับต่อสิ่งที่เชื่อว่ามีอยู่จริงถึงแม้ว่าปราศจากด้วยหลักฐานข้อเท็จจริงใด ๆ โดยอาศัยประสบการณ์เป็นตัวเชื่อมจากการกระทำตีความผ่านความรู้สึกภายในจิตใจ ความรู้สึกในทางศาสนา ความกลัว ความหวังจึงเป็นการแสดงเจตจำนงความปรารถนาจาก 3 เงื่อนไข

ข้อที่ 1 สิ่งที่เราเชื่อ โดยสิทธิอันชอบธรรมจากศรัทธา อันเป็นผลของความเชื่อจะส่งผลต่อผู้เชื่อในแง่ของการดำเนินชีวิต จากคำอธิบายนัยยะข้อที่ 1 มาสู่รูปธรรมของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ เชื่อเพราะเชื่อ ภายใต้สังคม วัฒนธรรมปรากฏเป็นการรับรู้ความเชื่อที่มีต่อรูปองค์เทพคือสิทธิของความเชื่อ พบจากรูปภาพกษัตริย์ผู้สูงส่ง เช่น ธนบัตร ปฏิทิน ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ แต่ประการใดด้วยเพราะหน้าที่ของธนบัตร เพื่อไว้แลกเปลี่ยนและปฏิทินเป็นเพียงการบอกวัน เดือน ปี เท่านั้น แต่สิ่งที่เป็นการสะท้อนความเชื่อ จากการปรากฏในวัตถุเหล่านั้นต่างหากที่บ่งบอกความศักดิ์สิทธิ์ด้วยรูปภาพเคารพ

ภาพที่ 2 รูปภาพพระมหากษัตริย์บรมชนก บัตร ราคา 1,000 บาท

ที่มาภาพ: <https://www.google.com/search>

ภาพที่ 3 ปฏิทินในหลวงรัชกาลที่ 9

ที่มาภาพ: <https://www.google.com/search>

JANUARY	FEBRUARY	MARCH	APRIL
S M T W T F S	S M T W T F S	S M T W T F S	S M T W T F S
1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12	6 7 8 9 10 11 12	6 7 8 9 10 11 12	6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19	13 14 15 16 17 18 19	13 14 15 16 17 18 19	13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26	20 21 22 23 24 25 26	20 21 22 23 24 25 26	20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31	27 28 29 30 31	27 28 29 30 31	27 28 29 30 31
MAY	JUNE	JULY	AUGUST
S M T W T F S	S M T W T F S	S M T W T F S	S M T W T F S
1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28	22 23 24 25 26 27 28	22 23 24 25 26 27 28	22 23 24 25 26 27 28
29 30 31	29 30 31	29 30 31	29 30 31
SEPTEMBER	OCTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
S M T W T F S	S M T W T F S	S M T W T F S	S M T W T F S
1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28 29	22 23 24 25 26 27 28 29	22 23 24 25 26 27 28 29	22 23 24 25 26 27 28 29

ภาพที่ 4 A 1994 calendar for Yaks n Yeti 's

clothing store, New Zealand, featuring Shiva and Parvati in their Himalayan abode.

ที่มาภาพ: <https://www.google.com/search>

นัยยะข้อที่ 2 เจมส์อธิบายว่าความเชื่อหรือสมมุติฐานนั้นต้องเป็นทางเลือกที่สำคัญ (momentous) กล่าวคือ ทางเลือกนั้นส่งผลต่อชีวิต ถ้าเราตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามหรือเชื่อตาม ทางเลือกนั้น หากเราเลือกที่จะละทิ้งทางเลือกที่สำคัญนี้ไปเราก็จะสูญเสียโอกาสดี ๆ ในชีวิต

ในประเด็นข้อที่ 2 วิศรุต ภูใหม่ทอง ได้วิเคราะห์นัยยะข้อนี้ไว้ว่า ทางเลือกที่จะเชื่อมความสัมพันธ์กับความเชื่อมาจากสมมุติฐานที่มีชีวิต เช่น ชาวพุทธจะเข้าใจในแนวทางปฏิบัติจากหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามากกว่าคริสต์ศาสนา

จากคำอธิบายนัยยะข้อที่ 2 มาสู่รูปธรรมของการศึกษาจากธนบัตรและปฏิทินเพื่อทำความเข้าใจ เชื่อเพราะถูกทำให้เชื่อ เกิดจากการรับรู้ความเชื่อ ความศรัทธา สะท้อนด้วยการปฏิบัติถึงความศักดิ์สิทธิ์ผ่านรูปภาพเคารพและคุณลักษณะข้อควรปฏิบัติและข้อห้าม

ภาพที่ 5 รูปที่มีทุกบ้าน

ที่มาภาพ: <https://poohjournal.wordpress.com/2016/รูปที่มีทุกบ้าน>

จากนัยยะข้อ 2 ของเจมส์ พบว่ารูปภาพในปฏิทินเปลี่ยนสถานะมุมมอง โดยปฏิทินทำหน้าที่เป็นของศักดิ์สิทธิ์ทันที จากความเชื่อเพราะถูกทำให้เชื่อด้วยหลักการปฏิบัติ เช่น การติดส่วนที่สูงสุดของบ้าน การกราบไหว้ด้วยความเคารพต่อปฏิทิน จึงเป็นข้อควรปฏิบัติด้วยเจตจำนง เพราะความเชื่อและเคารพจึงปฏิบัติต่อรูปภาพเคารพในปฏิทิน ด้วยการแสดงออกและสิ่งที่ควรปฏิบัติ จากความเชื่อ การละเว้นซึ่งข้อห้ามก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ผู้วิจัยพบว่าการวางรูปภาพปฏิทินมักไม่นิยมติดตั้งไว้ในระดับส่วนล่างกว่ารูปอื่น ๆ ที่มีในบ้านหรือการนำธนบัตรที่มีรูปพระฉายาลักษณ์ มาเหยียบย่ำด้วยฝ่าเท้าจึงเป็นการไม่สมควรปฏิบัติต่อรูปภาพเคารพธนบัตรนั้น

ในประเด็นนัยยะข้อที่ 2 ทำให้เกิดความเข้าใจส่งกลับไปสู่นัยยะข้อที่ 1 กล่าวคือจากความเชื่อต่อรูปภาพเคารพ นำมาสู่การแสดงออกซึ่งความเชื่อ ด้วยการปฏิบัติต่อรูปภาพเคารพและทำให้วัตถุนั้นเกิดความหมายทับซ้อน 2 นัยยะร่วมด้วยกันคือภาพก่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ถึงแม้ว่าโดยหน้าที่ของปฏิทินเป็นเพียงการบอกวัน เวลาแต่เมื่อความหมายของปฏิทินถูกเปลี่ยนมุมมองให้เป็นปฏิทินที่มีความศักดิ์สิทธิ์ผ่านรูปภาพเคารพของปฏิทิน

ในส่วนท้ายนี้กับการทำความเข้าใจนัยยะข้อที่ 3 ของเจมส์ ความเชื่อหรือสมมติฐานเป็น สิ่งบังคับ (Forced) กล่าวคือ เมื่อเรามีเจตจำนงต่อความเชื่ออย่างสัตย์จริง ความเชื่อ หรือสมมติฐาน นั้นก็จะบังคับให้เราต้องเลือกหรือกระทำปฏิบัติตามความเชื่อ และจากประเด็นข้อที่ 3 นี้ วิศรุต ภูโหมทอง และคณะ (2555) ได้วิเคราะห์นัยยะข้อนี้ไว้ว่า การได้รับจากสิ่งที่เชื่อจาก ประสบการณ์เปรียบได้กับการแสดงข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ที่เราเชื่อและใช้ชีวิตตามความเชื่อ นั้น

จากคำอธิบายนัยยะข้อที่ 3 ข้างต้นมาสู่รูปธรรมของการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจจาก นัยยะข้อที่ 3 คือ ความเชื่อเกิดจากกระบวนการทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ กระบวนการในนี้หมายถึง ขั้นตอนการเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้นตัวอย่างเช่น สื่อสิ่งพิมพ์เป็นที่รู้จักกันในอินเดีย ชื่อว่า Calendar Art หรือ Bazaar Art

ภาพที่ 6 A poster stall at pavement market, Sarojini Nager, New Delhi, in the run-up to Diwali 1995.

ที่มาภาพ: Gods in the Bazaar: The Economies of Indian Calendar Art (2007: 48)

Jain (2007) กล่าวถึงภาพที่นิยมคือการนำภาพองค์เทพ เทวองค์ต่าง ๆ และบุคคลทาง ศาสนาซึ่งพบในสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ “มีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาวอินเดียทุกชนชั้น เพราะพบเห็น แขนวไว้ทุกที่ ตั้งแต่ห้องนั่งเล่นในบ้านเศรษฐี ห้องครัวคนชั้นกลาง สลัม แปะติดอยู่บนรถสกู๊ตเตอร์ คอมพิวเตอร์ ป้ายประกาศต่าง ๆ หรือพิมพ์เป็นแผ่นเล็ก ๆ สำหรับพกในกระเป๋าต่างค์หรือใส่จี๋ห้อย คอ” จึงนับได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนี้มีอิทธิพลในวัฒนธรรมอินเดียอย่างมากประกอบด้วย 2 เหตุผล

1. เนื้อหาเกี่ยวกับองค์เทพแสดงเรื่องราวประกอบด้วยภาพองค์เทพ และสถานที่และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับองค์เทพ

2. สื่อสิ่งพิมพ์สามารถผลิตออกมาได้จำนวนมากและจัดจำหน่ายในสถานที่ที่ใคร ๆ ก็หาซื้อได้ เช่น พื้นที่ตลาด Bazaar มีลักษณะพิเศษคือมีหลายสิ่งประกอบกันขึ้นมาเป็น Bazaar และสิ่งเหล่านี้ซึ่งแยกกันไม่ออก ได้แก่ ความเป็นชนชั้นกลาง ความคิดแบบเสรีนิยม ความเป็นคนสมัยใหม่ หนังสือ Gods in the Bazaar ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การขยายตัวของชนชั้นนายทุนในอินเดีย เกิดขึ้นได้เพราะมีมิติทางสังคมหลายอย่าง เช่น ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การประกอบกิจกรรมเพื่อการค้า กลุ่มศิลปิน ภาษาราชการและภาษาพื้นถิ่นที่มีความหลากหลายของอินเดีย

จากกรณีศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์ รูปองค์เทพถูกนำมาจัดวางในรูปแบบของปฏิทิน และภาพโปสเตอร์ ผู้คนสามารถจับจ่ายซื้อขายภาพเป็นเรื่องปกติ ในตลาด (Bazaar Art) บรรยากาศของตลาดที่มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ภาพองค์เทพต่าง ๆ ล้วนต่างถูกนำมาวางเรียงรายบนพื้นถนน บ้างติดราวแขวน มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนแลกเปลี่ยนเช่นข้าวของอื่น ๆ ในรูปแบบบรรยากาศตลาดทั่วไป

ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการนำเสนอซึ่งความเชื่อด้วยประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น การนำภาพองค์เทพเข้ามาอยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์ ภาพที่ทุกคนสามารถซื้อและพกติดตัวได้ง่าย และแม้กระทั่งภาพของรูปองค์เทพ การถ่ายทอดความเชื่อ ความศรัทธาได้อธิบายความเป็นภาพตั้งแต่ประเภทสื่อที่เลือกใช้สื่อสาร สถานที่ เพื่อใช้ในการสื่อสารความเชื่อ ตำแหน่งแห่งที่การวางภาพจำหน่าย ในตลาด Bazaar Art ที่อินเดีย เหล่านั้นไม่ใช่ข้อเปรียบเทียบถึงการวางเงื่อนไข ระดับความศรัทธา มากหรือน้อย แต่จากการศึกษา Gods in the Bazaar จึงกล่าวได้ว่า ทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นสื่อกลาง เพื่อเชื่อมโยงการอยู่ร่วมกันระหว่างความเชื่อ ความศรัทธา กระบวนการทางสังคม วิถีชีวิตประจำวันของผู้คน เฉพาะพื้นถิ่นนั้น ๆ

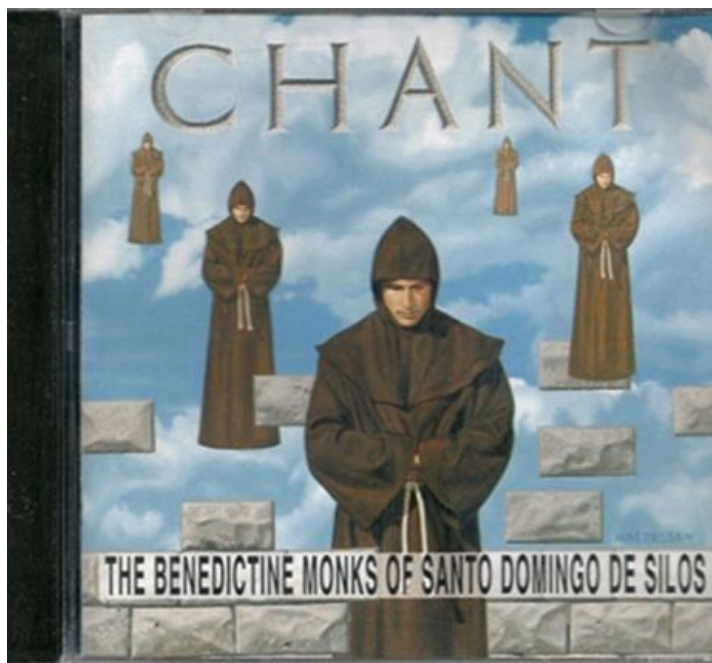
การสื่อสารความเชื่อ จึงเป็นการแสดงออกด้วยรูปแบบทางวัฒนธรรมความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น พบได้จากรูปภาพปฏิทินองค์เทพ และกระบวนการผลิต ความสามารถในการผลิตสิ่งพิมพ์ได้เป็นจำนวนมาก จากประเด็นเรื่องสื่อการนำเสนอด้านการผลิตจึงนำมาหยิบยก เพื่อทำความเข้าใจกรณีนี้กล่าวคือ กระบวนการนำเสนอความเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าถึงผู้คนได้ทุกชนชั้น โดยให้ความสำคัญ ตรงตามนัยยะ Gods in the Bazaar เป็นการศึกษาด้วยลักษณะรูปธรรมผ่านนัยยะข้อ 3 ของเจมส์ การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการปฏิบัติ เพื่อตอบสิ่งที่เชื่อ ความเชื่อในชีวิตประจำวันของผู้คน ให้เข้าถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้มากขึ้น

กรณีศึกษา จากแผ่นเสียงเพลงเสียงสวดในโบสถ์ของกลุ่มนักบวชในประเด็นกระบวนการเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์

Deusner (2006: Online) อธิบายถึงกรณีศึกษา จากแผ่นเสียงในโบสถ์ของกลุ่มนักบวชในประเด็นกระบวนการเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์ว่า

ในปีคริสต์ศักราช 1994 กลุ่มนักบวชได้ออกเรคคอร์ดตั้ง ชื่อว่า Chant เป็น Collection Double – Disc ซึ่งรวบรวมเสียงร้อง เสียงสวดในโบสถ์ของประเทศสเปนไว้ในซีดีนี้ สามารถจำหน่ายได้และทำซ้ำถึง 3 ล้าน แผ่นทั่วโลก ได้รับความนิยมนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) จากแม่บ้าน เด็กมหาวิทยาลัย คนรุ่นใหม่ ฯลฯ สำหรับกลุ่มนักบวช (Benedictine Monks) มองว่า Chant เป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน ที่ต้องร้อง 5 ครั้งใน 1 วัน แต่เดิมการร้องบทเพลงทางศาสนา (Chant) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นกิจกรรมส่วนตัวที่สร้างเสียงเพลงด้วยการสรรเสริญ แต่ต่อมาได้รับความนิยมนจากผู้ฟังทั่วโลก Chant ยังคงเป็น Niche Market จนกระทั่งถึงปี 1993 ซึ่งเป็นปีที่ Chant ของ (The Benedictine Monks of Santo Domingo de Silo) ขึ้น สูง สุด (Top Chart) เพลงป๊อปของประเทศสเปน (The Spanish Pop Charts) ภายในเวลา 1 เดือน

ต่อมาเพลงเข้ามาในอเมริกา ก็ติดเพลงนิยมนำดับที่ 12 บน Classical Charts อีก 1 สัปดาห์ถัดไปก็ติดอันดับที่ 1 บน Classical Charts และ อันดับที่ 42 บน The Pop Charts นิตยสาร Spin ได้ลิสต์ Chant ไว้ใน The 10 Best Albums You Didn't Hear in '94 ส่วน Bob Guccione Jr. ได้เขียนอธิบายไว้ว่า เพราะ Chant เป็นเพลงที่ไพเราะ มีความหมายและเต็มไปด้วยจิตวิญญาณ มันช่วยยกระดับจิตใจคุณ อันเนื่องมาจากความรู้สึกที่เข้มข้น มันเกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรืออารมณ์หรือความเชื่อในบางสิ่งบางอย่าง และมันก็เป็นสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับกาลเวลา ถึงแม้ว่าจะล่วงเลยมากกว่า 1,300 ปีแล้วก็ตาม

ภาพที่ 7 ภาพปกซีดีอัลบั้มรวมเพลงสวด “Chant”

ที่มาภาพ: Per Chants To Dream: How Evensong

Almost Conquered The Charts (Stephen Deusner, 2016: Online)

นอกจากแง่มุมในเรื่องของแผ่นซีดีคือผลงานศิลปะ (Art of Work) แล้ว ยังมีอีกแง่มุมหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับความสนใจของผู้คนในเรื่อง Chant คือความคิดที่ว่า ทำไมจึงเกิดขึ้นได้ Chant ได้รับความนิยมในยุคก่อน 1990s ในฐานะที่เป็นเพลงฟังสบายแบบสบาย ๆ (Chill Out) เป็นลักษณะของดนตรี ดีเจทั้งหลายจึงสามารถผสมผสาน Chant เข้ากับจังหวะการเต้นได้อย่างง่ายดาย

Joseph McLellan กล่าวไว้ใน *Washington Post* ว่ามันง่ายที่จะอธิบายถึงความนิยมของบทเพลงทางศาสนา จากกลุ่มนักบวช *The Santo Domingo de Silos* การร้องอย่างมีสไตล์และไพเราะ ด้วยเสียงที่ดึงดูดใจมากกว่าเพลงสวดในโบสถ์ทั่ว ๆ ไป เขาเชื่อว่าลักษณะโครงสร้างของโบสถ์มีส่วนช่วยให้เสียงก้องกังวาล ทำให้บทเพลงก่อให้เกิดผลกระทบที่ดีได้มากขึ้น

Gregorian Chant เป็นดนตรีที่ฟังแล้วรู้สึกดี ช่วงทำนองซ้ำ ไม่ดังมาก *Melody* ไม่กระโดด ช่วยให้คนฟังได้ครุ่นคิดอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องราวทางศาสนา ขณะที่ผู้คนมักรู้สึกเบื่อหน่ายเกี่ยวกับปัญหาทางสังคม หรือแม้แต่

สงคราม พวกเขาจำเป็นต้องต้องการความผ่อนคลาย (relax) และมักจะชอบฟังดนตรีที่ดี ๆ Chant จึงเป็นรูปแบบของดนตรีแห่งยุคที่มีความคลาสสิก มีเนื้อหาเกี่ยวกับโลกและศาสนา แต่บางทีมันก็เป็นความคิด (ideal) สำหรับศิลปินหรือนักศิลปะที่ได้ให้คำสัญญาทางด้านศาสนาเกี่ยวกับเรื่องความขาดแคลน ความยากจน จากปัญหาสังคม (McLellan cite in Deusner, 2006: Online)

จากการศึกษาบทเพลงศาสนา Chant ผู้วิจัยพบว่าเป็นการสนับสนุนแนวคิดของเจมส์ จากประเด็นนัยยะข้อ 2 และ 3 กล่าวคือ บทสวดคือส่วนหนึ่งของพิธีกรรมนำไปสู่กระบวนการให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สิ่งที่รับรู้จากผู้สวดเป็นการเข้าถึงเนื้อหาบทสวดโดยอัตโนมัติ ทำให้เกิดความซาบซึ้งจากเนื้อหาสู่ถ่วงทำนองที่ฟังสบาย ด้วยกระบวนการปรับแต่งท่วงทำนองใหม่ การทำให้บทสวดเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน และทำให้การเลือกหยิบฟังบทเพลงศาสนาเป็นเรื่องง่ายเป็นประจำทุกวัน เพื่อต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายทางสังคม ล้วนซึ่งเป็นการตอบสนองทางใจ

ผู้วิจัยพบว่าแผ่นเสียงบทสวดในโบสถ์กำลังทำหน้าที่ของกระบวนการ เชื่อมโยงความเชื่อจากพิธีกรรมในโบสถ์ สื่อสารระหว่างผู้ฟังและกำลังถ่ายทอดความศักดิ์สิทธิ์ไปพร้อมกัน จึงทำให้แผ่นเสียงอยู่ในสถานะของศิลปะที่กำลังอธิบายความศักดิ์สิทธิ์ จากกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างการผลิตด้วยท่วงทำนองของดนตรี และการนำเสนอเนื้อหาในบทสวดผ่านเสียง ท่วงทำนองทำให้เกิดเป็นความศักดิ์สิทธิ์ จากเดิมบทสวดในโบสถ์มักมีท่วงทำนองที่เรียบเฉย แต่บทเพลงศาสนา Chant ได้ปรับท่วงทำนองแต่ง เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความศักดิ์สิทธิ์ได้ง่ายขึ้นด้วยรูปแบบแผ่นเสียงซีดี

จากกรณีศึกษานี้พบข้อสังเกตบางประการได้จากความนิยม การจำหน่ายและผลิตซ้ำเป็นจำนวนมากของแผ่นเพลง ทำให้บทเพลงศาสนาของ Chant กลายเป็นแผ่นเสียงยอดนิยม ความเชื่อสามารถเข้าถึงผู้คนได้ง่ายขึ้นและกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน หรือเรียกได้ว่าแผ่นเพลงบทสวดเป็นภาพแทนความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งยังคงปรากฏอยู่ หากเพียงแต่รูปแบบของการเข้าถึงความศักดิ์สิทธิ์ได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการสู่ผู้คนและตอบโจทย์เข้าถึงกลุ่มคนของยุคสมัย

ผู้วิจัยพบว่าจากการศึกษา 3 นัยยะของเจมส์ เพื่อนำมาอธิบายความพบหนทางแห่งความเชื่อ โดยเจตจำนงทางความเชื่อได้กล่าวผ่านการศึกษาจากวัตถุคือ ปฏิทิน ธนบัตร หรือ แผ่นซีดีเป็นการบ่งชี้ เพื่อสนับสนุนผ่านแนวคิดความเชื่อของเจมส์ การแสดงออกมาผ่านวัตถุเป็นความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ผ่านบทสวดศาสนา ซึ่งล้วนแล้ววัตถุเหล่านั้นอ้างอิงและวางอยู่บนความศักดิ์สิทธิ์ด้วย

กล่าวคือนัยยะข้อที่ 1 เชื่อเพราะเชื่อ ปฏิทินรูปพระมหากษัตริย์ ความเชื่อได้แฝงนัยยะ ความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในภาพแทนรูปเคารพ พระมหากษัตริย์คือบุคคลต้องเคารพและภักดี ด้วยสิทธิต่อ สิ่งที่เชื่อดังแต่เริ่มต้น

นัยยะข้อที่ 2 เชื่อเพราะประสบการณ์ การแสดงออกต่อสิ่งที่เชื่อโดยอัตโนมัติ ข้อพึงระวัง ต่อการปฏิบัติต่อรูปเคารพ จากการไม่ติดรูปปฏิทินรูปในหลวงหน้าห้องน้ำ ธนบัตร เป็นของที่ ต้องห้ามพับและห้ามเหยียบ

นัยยะข้อที่ 3 เชื่อผ่านกระบวนการคือตัวกลางเชื่อมโยงกระบวนการคือตัวกลางเชื่อมโยงให้ เกิดความศักดิ์สิทธิ์คงอยู่

จากกรณี ปฏิทิน ธนบัตร ปฏิทินไม่ใช่ของที่มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่กระบวนการรับรู้ผ่านภาพใน ปฏิทินต่างหากคือตัวเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์เพราะทำให้รับรู้ ว่า รูปบนปฏิทินคือบุคคลสำคัญทาง ศาสนา คือพระมหากษัตริย์ที่ควรเคารพ ปฏิทินนั้นต้องติดไว้มุมที่สูงสุดของบ้าน และแสดงออกด้วย ความเคารพ ด้วยการกราบไหว้ปฏิทิน แผ่นเพลงบทสวดไม่ใช่เรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ แต่กระบวนการ คือการปรับท่วงทำนองดนตรี ให้บทสวด ฟังง่าย การผลิตซ้ำในรูปแบบซีดีตัวเชื่อมโยงที่ทำให้ทุกคน สามารถเข้าถึงบทสวด ความซาบซึ้งของเนื้อหาบทสวดแสดงความภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าของ เป็นเจ้าเป็น ชีวิตประจำวันทุกวัน เป็นอีกรูปแบบสัญลักษณ์กระบวนการสื่อถึงความภักดีต่อพระองค์ซึ่งจาก การศึกษาความเกี่ยวข้องกับแนวคิดปรัชญาศาสนาของ วิลเลียม เจมส์ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าความเชื่อ เรื่องการบนบานศาลกล่าวอธิบายผ่าน 3 นัยยะจากแนวคิดดังนี้

นัยยะข้อที่ 1 จากสิทธิของความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์จาก สิทธิของการเลือกที่จะ บนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพเพราะการรับรู้ความเชื่อต่อองค์เทพคือผู้มีอิทธิฤทธิ์สามารถดลบันดาล

นัยยะข้อที่ 2 การกระทำแสดงกริยาพึงสำรวมต่อสถานที่เทวาลัยองค์เทพ เมื่อเข้าไปกราบ ไหว้ขอพร

นัยยะข้อที่ 3 กระบวนการพิธีกรรมการบูชาเครื่องของแก่นบน ตัวเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์จาก ประสบการณ์ อาหารไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ แต่กระบวนการบูชาจากพิธีกรรม เป็นการเชื่อมโยง ความศักดิ์สิทธิ์กับจากสิทธิความเชื่อเพราะเชื่อ นัยยะข้อที่ 1 คือการรับรู้ถึงองค์เทพคือผู้มีอิทธิฤทธิ์ และสามารถดลบันดาลให้สมหวัง

จากการทบทวนแนวคิดทั้ง 3 ของเจมส์ นำมาสู่การทำทำความเข้าใจประเด็นความเชื่อต่อสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์เรื่องการบนบานศาลกล่าว กล่าวคือความเชื่อเกิดขึ้นภายใต้ โดยสิทธิ เจตจำนงทางความเชื่อ และความเชื่อสามารถเปลี่ยนผ่าน (Transfer) มาสู่วัตถุจากการปฏิบัติด้วยกระบวนการทางเชื่อได้ โดยมี วัตถุและประสบการณ์เป็นตัวกลางสำคัญต่อกระบวนการเชื่อมโยงความศักดิ์สิทธิ์กับสิทธิ เจตจำนง จึงเป็นผลจากการศึกษาแนวคิดนี้

2.2 แนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม

ผลงานสร้างสรรค์สื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัยมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุ การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก่นบน จากการลงพื้นที่ภาคสนามประกอบไปด้วย บริเวณเทวาลัยศาลพระพิฆเนศ พระตรีมูรติและพระพรหมเอราวัณ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ เกี่ยวกับวัตถุกับพื้นที่และความหมายทางวัฒนธรรมเฉพาะพื้นที่นั้น พรรณราย โอสถาภิรัตน์ (2550: 40 – 96) ได้อธิบายถึงแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรมไว้ว่า

การเดินทางทำให้เข้าใจเรื่องการใช้ชีวิตแบบท้องถิ่นผ่านการบริโภคในชีวิตประจำวัน เช่นจากการศึกษาเรื่องการนำเข้าสินค้า ข้าวของเครื่องใช้ครัวเรือน ในเมืองปากเซและเมืองจำปาสัก ประเทศลาว เพื่อเป็นการอธิบายภาพความเชื่อมโยงทางสังคม วัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่นกับชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยพบปัจจัยสำคัญผ่านวัตถุและพื้นที่ทางวัฒนธรรม สู่ประเด็นแนวคิดศึกษาวัตถุทางวัฒนธรรมใน Material Culture ของ Daniel Miller ซึ่งได้กล่าวถึงในประเด็น WHY SOMETHING MATTER (Miller, 1998) อธิบายว่า

“ทำไมสิ่งของบางอย่างจึงมีความหมาย” เพราะคำถามไม่ได้นำไปสู่เพียงการศึกษาความเป็นวัตถุหรือพื้นฐานของวัฒนธรรมทางวัตถุเท่านั้น ในบทความนี้นำเสนอถึงผลจากการศึกษาความหลากหลายของโลกทางวัตถุซึ่งกลายเป็นบริบทของกันและกัน มากกว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของโลกทางสังคม

สำหรับการศึกษาวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแจกแจงหรือจัดหมวดหมู่ให้กับวัตถุได้ แต่ในทางกลับกันก็เป็นการแสดงลักษณะเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยสภาพทั่วไปของความเป็นวัตถุต้องประกอบไปด้วยกระบวนการอื่นที่เน้นความเฉพาะในขอบเขตวัฒนธรรมของวัตถุนั้น จากการศึกษาคือความเป็นวัตถุแสดงขอบเขต การศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายและสิ่งที่ได้รับจากลักษณะเฉพาะจากกรณีศึกษาของมิลเลอร์ (Miller) โดยใช้แนวคิดของวัฒนธรรมทางวัตถุจากกลุ่มตัวอย่างบุคคล 2 ประเด็น

1. กรณีศึกษาเรื่องทัศนียภาพของเสียงวิทยุ วิทยุตามแบบชนบและผู้ฟัง

ทัศนียภาพของเสียงถูกปล่อยออกมาจากวิทยุและใช้ในการสร้างพื้นที่ภายในบ้าน การมีอยู่ของสถานะทางวัตถุที่เปิดอยู่นั้น ต่างจากวิทยุที่ปิดอยู่ วิทยุที่เปิดจะเติมเต็มพื้นที่ด้วยเสียงและสสารซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ของบุคคล เช่น การมีอยู่ทางวัตถุของเสียงนั้นตรงข้ามกับการมีอยู่ทางวัตถุของ

ความเจียบซึ่งเป็นสสารถูกกดทับกันอยู่ ปรากฏเป็นความเจียบและการมีอยู่ของความเจียบจากวัตถุ นำมาซึ่งสิ่งที่เรียกว่าลักษณะเฉพาะของความเป็นวัตถุ

2. กรณีศึกษาการทำแผ่นป้ายในการเดินขบวนที่ไอร์แลนด์เหนือ การตีความของแผ่นป้ายเป็นเรื่องของการเมืองหรือสัญลักษณ์ของศิลปะในพิพิธภัณฑน์ แต่ในความเป็นวัตถุป้ายจากแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรมได้อธิบายให้เข้าใจถึงทั้งด้านการเมืองและสุนทรียะ เพื่อเชื่อมโยงวัสดุแผ่นป้ายเข้ากับประวัติศาสตร์สังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดความหมายในด้านการเมือง เพื่อเป็นการเน้นที่รายละเอียดของสิ่งที่ถูกสื่อสารออกมาและวิธีการสะท้อนไม่ให้ถูกชี้้นำให้ออกนอกบริบทความหมายของผลงานศิลปะหรือเป็นเพียงสิ่งของ แต่กลับกันทำให้รับรู้ถึงความลึกซึ้งต่อความหมายสุนทรียะของแผ่นป้ายนั้น ให้เป็นความหมายเชิงประวัติศาสตร์ เมื่อเทียบกับการแสดงออกในรูปแบบอื่น เช่น จิตรกรรมฝาผนัง หรือการถือแผ่นป้ายเดินขบวนเท่านั้นเอง

กรณีศึกษาตัวอย่างข้างต้นพบว่าเป็นการใช้วิธีเน้นที่วัตถุเป็นการศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนจากการเน้นที่วัตถุไปยังสังคมร่วมด้วยในแนวคิดนี้ การศึกษาสำคัญของความเป็นวัตถุ ทำให้เห็นภาพของสังคมของผู้คนอาศัยอยู่แบบเฉพาะกลุ่มผ่านแนวทางขอบเขตเหล่านี้ มาสู่การทำความเข้าใจเพื่ออธิบายว่าวัตถุในแต่ละท้องถิ่นมีความหมายกับคนกลุ่มหนึ่ง อาจไม่ได้มีความหมายกับคนอีกกลุ่ม

นอกจากวัตถุกำลังแสดงถึงความสำคัญเฉพาะทางสังคมขณะเดียวกันวัตถุได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมิติของพื้นที่ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางส่งข้อความระหว่างการทำของของคนในพื้นที่ส่วนบุคคลกับบริบททางสังคมร่วมกัน เป็นการแสดงออกถึงส่วนหนึ่งของพื้นที่สาธารณะซึ่งมีความแตกต่างอาจเปรียบเทียบไม่ได้จากพื้นที่ส่วนบุคคล

จากการศึกษาแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรมผลงานของมิลเลอร์ (Miller) เพื่อศึกษาผ่านวัตถุเครื่องของแก็บประเด้น การบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม. ของสังคมไทย ทำให้พบประเด็นเกี่ยวข้องจากวัตถุเครื่องของแก็บแสดงความเชื่อมโยงระหว่างคนกับพื้นที่ทางสังคม วัตถุที่ปรากฏเป็นความเชื่อเกิดขึ้นของการใช้ชีวิตประจำวันแสดงความเชื่อผ่านพื้นที่สาธารณะร่วมกันของสังคมท้องถิ่น การศึกษาวัฒนธรรมทางวัตถุจึงเป็นวิธีการหาคำตอบของคำถามของการมีชีวิตอยู่ของวัฒนธรรมความเชื่อท้องถิ่นที่แสดงความหลากหลาย สามารถจับต้องผ่านพื้นฐานความแตกต่างขึ้นอยู่กับการยอมรับธรรมชาติของสังคม วัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ

การศึกษาบทความของมิลเลอร์ (Miller) ประเด็น WHY SOMETHING MATTER เพื่อทำความเข้าใจเรื่องความหมายวัตถุทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยพบว่าวัตถุแสดงลักษณะหน้าที่เป็นบริบทของกันและกัน เพื่อแสดงความเชื่อมโยงจากวัตถุกับพื้นที่

ตารางที่ 2 สรุปประเด็นผลการศึกษาในกรณีศึกษาวัดพุทธทางวัฒนธรรม

1. วัตถุประสงค์ความหมายพื้นที่
จากกรณีศึกษาโทรทัศน์ วัดถูกตั้งอยู่ในพื้นที่ส่วนบุคคลแต่ ขณะเดียวกันก็เป็นการเชื่อมต่อกับ โลกภายนอก
จากกรณีศึกษาวิทยุ เสียงที่เปิดอยู่สร้างความหมายของ พื้นที่ด้วยสุนทรียะทางอารมณ์ของ บุคคลต่อพื้นที่
จากกรณีศึกษาวัสดุแผ่นป้าย แผ่นป้ายไม่ใช่แสดงสถานะของ ปัญหาทางการเมืองเพียงมุมมอง เดียวแต่แผ่นป้าย แสดงความ เชื่อมโยงประวัติศาสตร์และ เศรษฐกิจของพื้นที่ในสังคมขณะนั้น

จากกรณีศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำเข้าใจผ่านแนวคิดวัดพุทธทางวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมโยงสู่
ประเด็นความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าวดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปประเด็นเรื่องวัดพุทธทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าว

1. วัตถุประสงค์ความหมายพื้นที่	
วัตถุประสงค์ของแก่น	เชื่อมโยงพื้นที่การสื่อสารระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ เชื่อมโยงพื้นที่ความเชื่อการบนบานศาลกล่าวประจำท้องถิ่นสังคมไทย ผ่านพื้นที่สาธารณะร่วมกัน

ผู้วิจัยจึงนำมาประกอบคำอธิบายศึกษา ประเด็นความเชื่อการบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพ
ร่วมกับแนวคิดวัดพุทธทางวัฒนธรรม จากประเด็นเดียวกันกล่าวคือการศึกษาทำให้พบ
วัตถุประสงค์ของแก่นของพื้นที่วัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นการแสดงความเชื่อมโยงด้วย
ความหมายดังกล่าวถูกแผ่ผ่านวัด

การศึกษาความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผ่านแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อจากสิทธิ และศึกษา
ความหมายของวัดพุทธทางวัฒนธรรมผ่านความหมายเฉพาะเจาะจงท้องถิ่น ความหมายวัดถูกกับ

นัยยะแฝง เพื่ออธิบายเนื้อหาของความเชื่อ โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจสภาวะจิตใจ พฤติกรรมมนุษย์ จากจุดเริ่มต้นของสิทธิต่อสิ่งที่จะเชื่อ เหตุผลของวัตถุที่ปรากฏเชื่อมโยงต่อความเชื่อ ผลปรากฏพบวัตถุเครื่องของแก่นบนสะท้อนจากความเชื่อโดยสิทธิ วัตถุแสดงความเชื่อมโยงในรูปของการปฏิบัติความเชื่อผ่าน พิธีกรรมที่แสดงถึง ความเคารพ นอบน้อมต่อองค์เทพลี้ศักดิ์สิทธิ์ ในประเด็นเครื่องของแก่นบนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงการแสดงความหมายในลักษณะวัตถุทางวัฒนธรรมที่แสดงบริบทของกันและกันเพียงอย่างเดียว แต่ทำให้พบว่าแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ ได้ปรากฏรูปแบบของกระบวนการเชื่อมโยงสู่พิธีกรรมบูชา สื่อความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ ผ่านกรอบแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม 2 ข้อกล่าวคือ

1. จากวัตถุเครื่องของแก่นบน พบความเชื่อผ่านวัตถุเชื่อมโยงกับพื้นถิ่นสังคม
2. กระบวนการทางพิธีกรรม เป็นการแสดงความสำคัญแฝงนัยยะความศักดิ์สิทธิ์ผ่านวัตถุ หมายถึง การปฏิบัติมอบถวายวัตถุบูชาเครื่องสังเวศ คือวัตถุสิ่งของที่มีความศักดิ์สิทธิ์อันเป็นการประกอบกันขึ้นของกระบวนการบูชาทางพิธีกรรมต่างหากที่เชื่อมโยงระหว่างคน วัตถุ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าด้วยกันจากกระบวนการนี้ ทำให้พบความหมายของความศักดิ์สิทธิ์เพิ่มเติมจากการศึกษาตามกรอบแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรมและแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อตั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

2.3 ความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย

เสฐียรโกเศศ (2515: 1 – 4) ได้บรรยายอธิบายพุทธศาสนาในสังคมไทยไว้ว่า “เป็นการผสมผสานความเชื่อเรื่องผีสางเทวดากับศาสนาพุทธและพราหมณ์ซึ่งเรียกว่า Popular Buddhism” โดย Klausner (1962: 30 – 35) ได้กล่าวสนับสนุนว่า “แนวคิดนี้อธิบายความเชื่อเรื่องวิญญาณของคนไทยตั้งแต่อดีตคือการนับถือผี เชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติเพราะเชื่อว่าพลังอำนาจลึกลับสามารถช่วยคลบ้นดาลให้เกิดโชคและความหายน่ะได้”

เมื่อรวบรวมประสบการณ์ความเชื่อส่วนตนกับการเผชิญเหตุการณ์ความทุกข์ใจต่าง ๆ ปรากฏผ่านเป็นความเชื่อที่มีต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยการบนบานศาลกล่าว ผ่านวัตถุเครื่องของแก่นบน เช่น อาหาร หุ่นปูนปั้นสัตว์ การจุดธูป เทียนบูชา และการวางพวงมาลัยดอกไม้บริเวณศาล พบเห็นได้ในปัจจุบัน มีความคล้ายคลึงกับความเชื่อแบบร้องขอ เมื่อครั้งก่อนคนไทยดั้งเดิมมีความเชื่อนับถือผี มีความเชื่อในอำนาจลึกลับที่สามารถให้คุณและโทษ หรือเรียกว่าเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ การนับถือผีนั้นถูกแบ่งความหมายว่า “ผี” มีทั้งผีดีและผีร้าย ผีดีจะให้คุณจะช่วยเหลือคลบ้นดาลตามที่ร้องขอ ส่วนผีร้ายจะให้โทษทำร้ายถึงเสียชีวิตหรือเจ็บป่วย เช่น ผีปอบ ผีกระสือ ผีกระหังและผีแม่ม่าย ตามความเชื่อเรื่ององค์เทพศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ และผีฟ้า ผีแถน เทพารักษ์ ผีบรรพบุรุษ ผีมีศาลคือผีดีหรือเรียกว่าพระภูมิบ้านพระภูมิเมืองเหตุผลการสร้างศาลก็เพราะต้องการให้เป็นที่สถิตของผีบ้านผีเมือง เพื่อประกอบพิธีกรรมการเช่นไหว้บูชาและการบนบานศาลกล่าวจึงปรากฏคำว่า

“การเช่นสังเวชประจบประแจง” ตามที่ เสฐียรโกเศศ (2415: 11 – 15) กล่าวไว้ว่า “นอกจากความต้องการให้ประสพโชคกลาง ในการค้าขายผู้บนบาน ต้องเอาใจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือต้องการรักษาอาการเจ็บป่วยที่ไม่รู้สาเหตุก็ต้องนำเครื่องถวายที่ท่านชอบ โปรตปราน ด้วยอาหารคาวหวาน รูปปั้น ตุ๊กตาสัตว์ เพราะเป็นความเชื่อถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจากการร้องขอผี การบนบานศาลกล่าว จึงเป็นความเชื่อมโยงกันระหว่างคนกับผี” ดังที่ สุวรรณ สถาอาพันธ์และเนืองน้อย บุญเนตร (2535: 66 – 75) สังเคราะห์ศาสนาพราหมณ์และพุทธของสังคมไทย ในเรื่องความเชื่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถดลบันดาลให้มนุษย์ได้สมความปรารถนา

2.3.1 การบนบานศาลกล่าว

พระมหाराชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ* กล่าวไว้ว่า,

การบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพนั้น มีคนบนบานศาลกล่าวกับพระท่านว่า ขอให้ประทานความสำเร็จแล้วจะนำไข่ต้ม หมิ้นฟองมาถวาย เมื่อสมัยก่อนมันจึงเป็นสิ่งที่ยาก หากสมัยนี้การบนบานศาลกล่าวคือการอธิษฐานสิ่งที่ยากที่สุดที่จะทำให้ เช่นฉันจะวิ่งจากจังหวัดนี้ไปจังหวัดนั้น การทำสิ่งที่แสดงความพยายาม เกินปกติธรรมดาที่จะทำ มอบถวาย เพื่อแสดงถึงความตั้งใจ ความพยายามที่จะมอบถวายต่อท่านพูดจากลัจจะที่ตั้งใจ ปฏิบัติ การมอบถวายอาหารองค์เทพ มีหลักคิดเรียกว่าอามิสบูชาเป็นการนำอาหารมาถวาย มากน้อยไม่สำคัญ เป็นการแสดงความเคารพ นับถือ เป็นการให้ลัจจะสำคัญ เมื่อถวายท่านแล้วจะนำอาหารไป เพื่อสาธารณะประโยชน์ต่อไป (พระมหाराชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2561)

* พระมหाराชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ (ชวิน รังสิพราหมณกุล) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานพระครูพราหมณ์ เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ สำนักพราหมณ์พระราชครู สังกัดกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง

2.3.1.1 การสักการบูชาพระพรหมเอราวัณ

ภาพที่ 8 ภาพบรรยากาศการประกอบพิธีสักการะและรำถวายแก้บน เนื่องในวันครบรอบ 63 ปี การตั้งศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.
ที่มาภาพ: <https://highlight.kapook.com/view/163339>

ทศพล จังพานิชย์กุล (2549: 159-160) อธิบายเกี่ยวกับการสักการบูชาพระพรหมเอราวัณ ผู้ซึ่งเป็นมหาเทพสูงสุด โดยในประเทศไทยพบการถวายรูปปั้นช้าง ม้า พวงมาลัย 7 สี 7 ดอก และอาหารมังสวิรัต

คาถาบูชาท้าวมหาพรหม

โอม ประเมสะนะมัสการัม อังการะนิสสะวะรัง พรหมเรสสะยัม ภูปัสสะวะวิษณุ ไวยะทานะโมโทติลูละปัมทะระมา ยิกะยานัง ยะไวยะลา คะมุลัม สะทานันตะระ วิมุสะตินัน นะมัตเต นะมัตเตระ จะอะการัง ตะโถวาจะ เอาตา

มาตาระยัตตะ มันตะรามา กัตถะนารัมลา จะสะระวะปะติตัม สัมโภพะกะ ละโก ทิวะทียัม มะตัมยะ

ความสำคัญเกี่ยวกับพระพรหมเอราวัณ

ในวันที่ 9 พฤศจิกายนของทุกปีมีการจัดพิธีบวงสรวงด้วยคณะพราหมณ์ บริเวณหน้าโรงแรมแกรนด์ไฮแอทเอราวัณ และในวันนั้นจะมีเหล่าบรรดา ผู้ที่มีจิตศรัทธาทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติล้วนเข้าร่วมพิธีด้วย ความเชื่อที่ผู้คนนิยมบนบานศาลกล่าวกับพระพรหมเอราวัณได้แก่ เรื่องการเรียน การงาน ค้าขาย ด้วยความศรัทธาขององค์ท่านเด่นในเรื่องธุรกิจค้าขาย มักพบชาวจีน ฮองกง

สิงคโปร์ เข้ามาพรและแก้บนเป็นจำนวนมาก การเตรียมสิ่งสักการะเกี่ยวกับ พระพรหมเอราวัณ รูป 12 เทียน 1 พวงมาลัยดาวเรือง 4 พวง จะต้องไหว้ท่าน ให้ครบทั้ง 4 หน้า เมื่อได้สำเร็จตั้งปรารถนา ต้องแก้บนด้วย ละครร่า 4 คนหรือ 8 คนหรือจะเป็นช้างไม้

ศาลพระพรหมเอราวัณบวงสรวงครั้งแรก วันที่ 9 พฤศจิกายน 2499 จึง ได้ถือวันนี้เป็นวันครบรอบบวงสรวงทุกปี ปัจจุบันได้มีจัดตั้งให้มีมูลนิธิท่านท้าวมหาพรหมขึ้น เพื่อดูแลเงินบริจาคจากคนที่เข้ามาสักการะเป็นจำนวนมาก โดย มูลนิธินำเงินไปบริจาคโรงพยาบาลเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์และมอบเงินช่วยเหลือ บริเวณภายในศาลเทวาลัย มูลนิธิได้จัดสรรให้มีพื้นที่ให้เช่า ขาย พวงมาลัยและเครื่องบูชาและมีคณะนางรำ ด้วยกัน 3 คณะ เพื่อสำหรับรำแก้บน ถวาย ใน ปี 2509 เริ่มมีคณะนางรำคณะแรกคือคณะจงกลนาฏศิลป์ ปัจจุบันการแสดงคณะนางรำมีด้วยกัน 2 แบบคือร้องแบบแก้บนกับร้องถวายด้วยความ ศักดิ์สิทธิ์ พรที่นิยมมาขอเกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว เป็นเรื่องหน้าที่การงาน พบข่าวของแก้บน ไข่มดัม รำแก้บนถวายและเซดสิงโต

2.3.1.2 การสักการะบูชาพระตรีมูรติ

ภาพที่ 9 ผู้คนเข้ามากราบไหว้ขอพรพระตรีมูรติ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ทุกวันพฤหัสบดี เวลา 21.30 น.

ที่มาภาพ: https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_3532910

ภาพที่ 10 ภาพเหตุการณ์วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2563 คณะพรหมณ์ผู้นำประกอบพิธีบูชาองค์พระตรีมูรติ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.

ที่มาภาพ: <https://www.facebook.com/Centralworld>

กิตติ วัฒนะมหาดน์ (2550: 158-159) อธิบายไว้ว่าการบูชาพระตรีมูรติ เพื่อขอความสำเร็จในเรื่องความรัก คติความเชื่อเดิมไม่พบความเกี่ยวข้องที่แสดงถึงหลักฐานเกี่ยวกับการขอความรักด้วยการบูชาดังกล่าวหลายคนได้รับความสมหวัง แล้วได้บอกต่อถึงความสำเร็จ นำกลับมาเป็นกระแสองค์เทพแห่งความรัก

คำกล่าวคาถาประจำเทวาลัย

สาธุ สาธุ สาธุ อุกาสะ ข้าแต่พระตรีมูรติผู้ยิ่งใหญ่ ข้าพเจ้า
กราบเบื้องบาทแห่งพระองค์ท่านแล้ว พระองค์เคยประทานพรแต่ทวยเทพ
ทั้งหลายปฏิบัติดี ผู้ปฏิบัติชอบทั้งหลาย บัดนี้ข้าพเจ้าได้มากราบเบื้องบาทแห่ง
พระองค์ท่านแล้ว จึงขอพรจากพระองค์ เอสัง เอสัง อัมมหากัง พรไดอัน
ประเสริฐจงมาบังเกิดแต่ข้าพเจ้า ตุมหากังและจงบังเกิดแต่ผู้คุ้มครองข้าพเจ้า

ทิฆายุกา มหาเดชา มหาปัญญา มหาโศกา มหายะสา महाลาภา
ปัญจวิสติ ภยันตะวัตติงสะ ฉันนะ วุฒิติโรคฺญจะนะโสระละ อุปัตินฺตรายะยฺญ
จะ อัชฌณฺฎิกะอันตรายะยฺญจะ พาหิระ อันตรายะยฺญจะ วิระหิตะวา โทตุ
ยะชะวีง ภาวิสสติฯ (กิตติ วัฒนะมหาดน์ 2550: 163)

2.3.1.3 การสักการบูชาพระพิฆเนศ

ภาพที่ 11 ภาพบริเวณเทวาลัยองค์พระพิฆเนศ บริเวณศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.

ที่มาภาพ: <http://www.siamganesh.com/locations/?cat=82>

กิตติ วัฒนะมหาตัน (2546: 265-270) อธิบายไว้ว่าเครื่องบูชา และเครื่องสังเวยองค์พระพิฆเนศ ประกอบไปด้วย เชิงจุดกำยานหรือเตากำยาน ภาชนะใส่น้ำด้วยถ้วยและหรือนมสด โดยต้องเสียบหลอดในลักษณะพร้อมดื่ม ควรนำผลไม้จัดเตรียมใส่ภาชนะควรเป็นผลไม้สด ชนิดที่รับประทานด้วยเปลือกไม่ได้ จำพวก กล้วย ทับทิม ส้ม ควรแกะเสียบก่อนส่วนมะพร้าวควรเสียบหลอดก่อนถวายบูชา

คำกล่าวคาถาอัญเชิญพระพิฆเนศมารับเครื่องสังเวยบทที่ 4 เป็นหนึ่งในบทคำกล่าว

ข้าพเจ้าขออัญเชิญองค์พระพิฆเนศมารับเครื่องสังเวย ซึ่งข้าพเจ้า

(หรือ/และบุคคลอื่น)เป็นผู้จัดหามาถวาย ณ สถานที่บูชาแห่งนี้

โอม วิฆเนศวราย วรทนาย สุรปริยาย ลมโพทราย สกลาย ชคทิตาย นาคานนาย ศรุตยชฌวิภูษิตาย เคารี สุตาย คณนาถ นโม นมสุเต

การบูชาประกอบด้วยควรเตรียมเครื่องสังเวยให้พร้อมก่อนประกอบพิธี
ดอกไม้ธูปเทียน รูป 9 ดอก เมื่อถึงเวลาประกอบพิธี เฝ้ากายนในเตาหน้าแท่น
บูชา แล้วนำเครื่องสังเวยใส่ถาด

เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามก็ได้พบกับชุดประสบการณ์ความเชื่อ ประกอบด้วย
ชุดประสบการณ์ความเชื่อ จากอำนาจดลบันดาลของพระพรหมเอราวัณ พระตรีมูรติและพระพิฆเนศ
บริเวณ สี่แยกราชประสงค์ กทม. ด้วยการถอดความ จากชุดประสบการณ์ความเชื่อส่วนบุคคลที่
สังเกตพบเห็นวัตถุเครื่องของแก่นัน เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนสร้างความเข้าใจต่อการปรากฏซึ่งวัตถุ
เครื่องของแก่นัน จากชุดประสบการณ์ความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุเครื่องแก่นัน เพื่อแสดงความเชื่อมโยง
ตามคำกล่าวดังนี้

นางไก่อ* อธิบายว่า

ดอกไม้ก็เป็นพวงมาลัย 7 สี 7 ดอกเป็นดอกบัวเป็นดาวเรืองแล้วแต่เราที่
เราบอกท่านไว้ แล้วสำเร็จเราก็บอกอะไรท่านไว้ อยู่ที่ตัวเราบอกท่าน เคยเห็น
พวงมาลัย 7 สี 7 ดอก เป็นพวงยาว ๆ มาแก่นัน ขอพรท่านทำมหาพรหมเนี่ย
คือได้หมดเป็นแบบพวกดอกไม้ บางคนก็ให้ละครรำ ช้างเนี่ยเขาก็ให้ท่าน 4 ตัว
นะ เพราะท่านมี 4 ด้าน บอกชื่อสกุลเรื่องราวที่เราเคยขอไว้ ที่ไม่ได้มาแก่นันให้
จตุรูป 16 ดอก ขอขมาท่าน ของแก่นันให้ได้ทุกอย่างก็แล้วแต่เราจะให้ท่าน บาง
คนเขาก็ให้เป็นช้างคู่ ให้ม้าลาย วัว ก็มีเอามาถวายแก่นัน

นายนพ** อธิบายว่า

ตอนเช้าทุก ๆ วัน ส่วนมากก็จะมีไก่อ หมูหันตัวเล็ก ๆ นะ และก็มีแต่หัว
หมู แล้วก็มีผลไม้ ดอกไม้ บางทีก็มีเหล้า มีน้ำมันพืชบ้างมาเป็นปี๊บเลย แก่นัน
อะไรของเขาเนี่ยนะ ช้างมีทุกวัน ตุ๊กตารำด้วย พวกที่เขาเอามาวาง พวกไก่อ ไข่
เป็นโหล ๆ กล้วย ผลไม้ต่าง ๆ เยอะ ของหวานไม่ค่อยเห็น ส่วนมากจะมี พวก
มะพร้าว ผลไม้เนี่ยแหละเยอะทุกวัน ถ้าดอกไม้ดอกดาวเรืองเยอะที่สุด แล้วก็

* นางไก่อ (นามสมมุติ) ประกอบอาชีพค้าขายของไหว้สักการะบูชามาแล้ว 30 ปี รุ่นที่ 3 บริเวณหน้าศาลพระพรหม
เอราวัณ (สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2559)

** นายนพ (นามสมมุติ), ประกอบอาชีพเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริเวณหน้าศาลพระพรหมเอราวัณ 1 ปี
(สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2559)

ดอกบัวที่เห็น ถ้าเห็นเยอะ ๆ ก็จะเป็นของแค้นแล้วแต่ว่าจะบน บางทีก็ถวายดอกไม้ บางทีก็ถวายหัวหมู ไก่ บางทีก็ถวายเป็นเหล้า เป็นน้ำมันอย่างนี้แหละ น้ำมันบางทีเขาก็เอามา เขารู้ว่าที่ศาลใช้น้ำมันก๊าดอย่างนี้แล้วเขาก็เอามาถวายแค้น

นายจ้อย* อธิบายว่า

ผู้คนนิยมมากราบไหว้ แค้นด้วยดอกกุหลาบแดง ในทุกวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ ในช่วงเวลา 21 .30 นาที เป็นจำนวนมาก ครั้งหนึ่งผมเคยช่วยคนที่มาแค้นช่วยเขาเก็บดอกกุหลาบสีแดงเป็นหมื่น ๆ ดอก วางรอบ ๆ ศาลพระตรีมูรติ ผมก็เคยไปช่วยเขาขนดอกกุหลาบลงมาจากรถกระบะเขามาแค้นและต้องคอยเก็บออกมา คนมาแค้นบ่อยด้วยดอกกุหลาบแดงและก็มีมากันเรื่อย ๆ

นายทอง** อธิบายว่า

ของแค้นพระตรีมูรติส่วนใหญ่คือดอกกุหลาบสีแดง บางทีก็เคยเห็นมีบ้างที่เอาสุนัขปูนปั้นตัวเล็ก วัวนมตัวเล็ก มาให้เป็นโหล ๆ สัตว์ 2 แบบนี้จะมีเยอะมากเก็บบ่อย ๆ แถบทุกวัน ปูนปั้นตัวไหนสวยจะเก็บโชว์ไว้วางแถวหน้าศาล มีสัตว์เยอะมาก...

...ตุ๊กตาหนู ตัวเล็ก ๆ ที่เป็นบริวารท่าน คนชอบเอามาถวายคู่ก็มี ตัวเดียวก็มี ผลไม้เยอะครับพวกกล้วย อ้อย แต่กล้วยน้ำว่าเราจะเห็นประจำและดอกดาวเรืองครับ เยอะมาก ทุกวัน ๆ ผมต้องเห็นกล้วยน้ำว่าแน่นอน นมสดขวดเล็กขวดใหญ่ มีหมดครับ

จากประสบการณ์ความเชื่อของผู้คน ในพื้นที่วิจัยทำให้ผู้วิจัยเข้าใจการปฏิบัติต่อความเชื่อผ่านวัตถุเหล่านี้ของพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ กทม. ทำให้พบว่าวัตถุทางความเชื่อบ่งบอกถึงความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเป็นสังคมพื้นถิ่นไทย พบจากความเชื่อการบนบานศาลกล่าว ทำให้พบมิติตามความหลากหลายด้วยวัตถุสิ่งของ อาหารที่ไหว้ 3 องค์เทพ เป็นอาหารพื้นถิ่นประกอบด้วย ด้านอาหาร พิษพรรณ และการแสดงรำรำได้ ถูกนำมาเตรียมตามคำกล่าวต่อ

* นายจ้อย (นามสมมุติ), เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณศาลพระตรีมูรติ 10 ปี (สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2559)

** นายทอง (นามสมมุติ) เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณหน้าศาลพระพิฆเนศและพระตรีมูรติ 3 ปี (สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2560)

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก่นันได้อธิบายผ่านแนวคิดความเป็นวัตถุทางวัฒนธรรม และแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ เนื่องจากการปรากฏของวัตถุ แสดงความหลากหลายได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง เพื่อเชื่อมโยงจากความเชื่อ ความศรัทธา เข้าด้วยกันผ่านกระบวนการพิธีกรรม บูชาให้เกิดเป็นวัตถุของความศักดิ์สิทธิ์

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดาวรัตน์ ชูทรัพย์ (2540: 163 – 167) ได้อธิบายเกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของ พระพิฆเนศและพระแม่โพสพเรื่องการแก่นันและเครื่องเช่นไห้ว สำหรับพระพิฆเนศ จึงขอหยิบยก หลักการโดยเรียบเรียงจากการสืบค้นประวัติขององค์เทพศักดิ์สิทธิ์มีความแตกต่าง เรื่องเชื้อชาติของ ศาสนาพราหมณ์ เพศ และวัย ตามประวัติเล่าว่าท่านโปรดเสวยขนมต้มหรือจากการเปิดตำราประวัติ ศีรษะท่านเป็นช้างก็เกิดการคาดเดาจากประวัติว่าท่านต้องโปรดผลไม้ประเภทกล้วยอ้อยและมะพร้าว ส่วนอาหารเป็นเครื่องกระยาบวชของกินต้องไม่เจือปนของคาว ในส่วนเรื่องของชนชาติเช่น พระอิศวร ต้องถวายนม ถวายโค และหลักการของแก่นันของ เทพ กษัตริย์ ชุนนาง พระราหูพระพรหม ที่จะ นำมาถวายท่าน เพื่อให้สอดคล้องตามประวัติหลักตามสิ่วนประสูติของท่านแสดงออกจากรูปเทียน ข้าวของ ดอกไม้ ให้ตรงตามสี แดง ดำ ชมพู มาลัยเจ็ดสี ละครจัดถวายจากการรำแก่นัน ช้างไม้ แกะสลักและต่อมาของแก่นันในเรื่องของเพศหญิง เช่น แม่โพสพตามประวัติท่านมีที่มาจากพิธีแรกนา ขวัญข้าว ท่านเป็นสตรีข้าวของเครื่องใช้เครื่องแต่งกายต้องเป็นเครื่องสำอาง ผ้าสไบ ผ้าซิ่น แบ่ง หวี กระจก น้าบไทย ดังข้อมูลทั้งหมดการแก่นันนั้นมีหลักการอ้างอิงมาจากพื้นฐานประวัติ ความเป็นมา ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ตามที่เคารพบูชาเพียงเพราะต้องการให้ถูกใจท่านและให้เกิดความสอดคล้อง กับความเป็นมาของท่าน ตามความเชื่อดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างความหวังและกำลังใจของคนไทย บางกลุ่มด้วย

ผู้วิจัยศึกษาผลงานวิจัยรวบรวมความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การแสดงออกซึ่งกระบวนการ แสดงออกทางความเชื่อ ในรูปแบบที่มีความหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ถิ่นของสังคมไทย ซึ่งปรากฏพบอยู่ในรูปแบบพิธีกรรม ความเชื่อ ประกอบไปด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทิพวรรณ คำมา (2546) ซึ่งศึกษาเรื่องผีปกากะญอ ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์โดย ทำการศึกษาการประกอบพิธีกรรมความเชื่อเรื่องผีซึ่งคงปรากฏอยู่ในการทำเกษตรกรรมของ ชาวกะเหรี่ยง จากการศึกษาพบว่าการปักไม้สี่แฉ่งเป็นรูปกางเขนไว้ในไร่ เพื่อเป็นที่อยู่ของเจ้าที่แทน การสร้างศาลพระภูมิและขอให้เจ้าที่ช่วยในเรื่องผลผลิตดีโดยจะฆ่าไก่ที่เลี้ยงจากไร่มาเช่นไห้วเพื่อตอบ แทน ส่วนด้านการรักษาพยาบาลช่วยรักษาอาการป่วยที่หาสาเหตุไม่ได้คือการทำพิธีกรรมเลี้ยงผีเพื่อ ขอขมาต่อผีที่ละเมิดเป็นผลทำให้เจ็บป่วยและด้านที่ไม่ทำลายธรรมชาติเนื่องจากความเชื่อเรื่องผี ปกากะญอเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ผู้อื่นนับถือและบอกต่อของชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์

การสอนเลี้ยงฝึปกาเกอะญอ โดยผ่านพิธีกรรมเป็นการแก้ปัญหาความเจ็บป่วยนั้นเป็นบทบาทการปกครองของผู้นำให้ลูกบ้านยึดถือปฏิบัติตามกันมา

วัชรกล รัตนกิจ (2541) ศึกษาเรื่องการให้ความหมายของผู้บริโภคต่อการบริโภคเชิงสัญญาของพระเครื่องโดยแบ่งผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่มคือด้านที่ให้ความสำคัญกับสัญญาเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ คุณค่าทางจิตใจคือพระสงฆ์ ส่วนกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับสัญญาเป็นสินค้าคือ ผู้เช่าพระ นักสะสมพระเครื่อง โดยการใช้ผลประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนพระเครื่อง จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้บริโภคพระเครื่องเรียงลำดับจากด้านผลประโยชน์เป็นอันดับสูงสุดคือพระเครื่องต้องเป็นของแท้ ส่วนด้านเชิงสัญญาด้วยการแบ่งระดับของรุ่นพระเครื่อง รองลงมาคือด้านสินค้าการแลกเปลี่ยนในขณะที่พระเครื่องถูกปรับเปลี่ยนความศักดิ์สิทธิ์ให้อยู่ในรูปแบบสัญญาพุทธพาณิชย์นั้นยังคงมีความแตกต่างจากสินค้าอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ตรงที่พระเครื่องยังคงมีซึ่งความศักดิ์สิทธิ์กำกับอยู่ในความหมายของกลุ่มคนผู้บริโภคเชิงพาณิชย์ทุกกลุ่ม ๆ คือพุทธบูชา

คำหุย พลลือชา (2543) ศึกษาความเชื่อเรื่องนาค พบว่าหน้าที่สัญลักษณ์นาคในพิธีกรรมเป็นสัญลักษณ์สำคัญประกอบด้วยความหมาย เช่น เจ้าแผ่นดิน แม่น้ำ ผู้หญิง ความศักดิ์สิทธิ์คนลาวและภัยธรรมชาติบนแผ่นดินวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ความเชื่อเรื่องนาคในการทำนามีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมของหมู่บ้านจากศิลปกรรมสุวรรณภูมิพื้นบ้านและพิธีกรรมขั้นตอนการทำนาแบบพื้นบ้านและการทำนาแบบปัจจุบันพิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในการทำนาถึงแม้จะมีความเปลี่ยนแปลงเกิดจากปัจจัยพื้นฐานการทำนาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในการทำนาในยุคปัจจุบัน แต่คติความเชื่อเรื่องนาคความหมายและสัญลักษณ์เป็นผีเจ้าบ้าน ผีบรรพบุรุษและผีพื้นที่นาเป็นความสำคัญของชาวบ้านคนลาว

ศรีพัฒน์ เทศารินทร์ (2556) ศึกษาทางฮอดเป็นพิธีกรรมและความเชื่อของชุมชนในเขตมหาสารคาม จากการศึกษาพบว่ารูปแบบฮอดคือเป็นโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นจากไม้มงคลเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับสงฆ์ซึ่งเป็นการเชื่อว่าเป็นพระสงฆ์ที่ได้รับการฮอดตรงคือพระสงฆ์ที่มีความสะอาดบริสุทธิ์ทั้งกายและใจที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ พิธีกรรมฮอดถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการประกอบพิธีฮอดทรงหรือพิธีราชาภิเษกเป็นประเพณีสงฆ์นำพระภิกษุสามเณรซึ่งได้รับอธิษฐานจากวัฒนธรรมล้านช้าง ในสมัยเข้ามาครอบครองดินแดนภาคอีสานโครงสร้างของพิธีกรรมมี 2 รูปแบบคือลักษณะของฮอดแบบมีฐานตั้งและไม่มีฐานตั้ง นิยมใช้ไม้มงคลนำมาเป็นโครงสร้างต้องเป็นชื่อมงคล เช่น ไม้ขนุน ไม้ยอ ป่าไม้คูน โดยนำมาแกะสลักเป็นรูปพญานาคแต่ในปัจจุบันการใช้ฮอดเพื่อนำมาประกอบพิธีกรรมในภาคอีสานพบว่าน้อยลงกว่าเดิม

พระมหานริศ ทองบาง (2553) ศึกษาเรื่องความเชื่อในพิธีกรรมมะมวดของชาวไทยเขมร ตำบล ไพรบึง อำเภอบึง จังหวัดศรีสะเกษจากการศึกษาพบว่าความเชื่อของชาวไทยเขมรที่นับถือวิญญาณ จากการประกอบพิธีกรรมมะมวดเพื่อต้องการให้ชีวิตมีความสุขและรักษาเจ็บป่วยเพราะเชื่อ

ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้หายป่วยจากการรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับพิธีกรรมร้อยละ 96.3 เพื่อให้ชีวิตมีความสุขและร้อยละ 83.6 เชื่อว่าจะช่วยให้หายป่วยไข้จากพิธีกรรมมะมั่ววดของชาวเขมรจึงเป็นการรักษาโรคด้วยพิธีกรรมตามความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถดลบันดาลได้

ทรงฤทธิ์ ศรีสารคาม (2555) ศึกษาหนังตะลุงแก้มบน ในจังหวัดเพชรบุรี:กรณีศึกษาคณะรวบรวมศิลป์จากการศึกษาพบว่าการแก้มบนด้วยการแสดงหนังตะลุงของชาวเพชรบุรีเป็นการแสดงออกถึงความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อมีปัญหาชีวิตจึงบนและแก้มบนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในพื้นที่ของตน เจ้าพ่อ เจ้าแม่ เจ้าปู่ เจ้าที่เจ้าทางผีบ้าน ผีเรือน โดยนิยมแก้มบนหนังตะลุง หนังตะลุงจึงทำหน้าที่เป็นมหรสพ เพื่อแก้มบนและลดความวิตกกังวลสร้างความสบายใจวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังคงอยู่ซึ่งสะท้อนได้จากการแสดงแก้มบนด้วยหนังตะลุงที่มีอยู่ตลอดปีถึงสะท้อนความศรัทธาที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ลดลง

2.5 สรุปใจความสำคัญประเด็นศึกษา

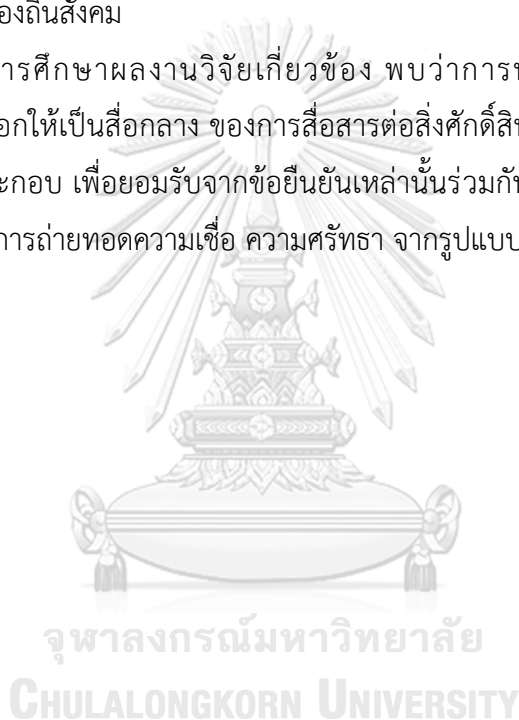
ตารางที่ 4 สรุปประเด็นเรื่องวัตถุทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าว

แนวคิดศึกษา	ผลที่ได้จากการศึกษา
แนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ (Will to Believe)	ทำให้พบว่าความเชื่อเกิดขึ้นผ่านนัยยะสำคัญ 3 ข้อ เชื่อเพราะเชื่อ ความเชื่อนำมาสู่ซึ่งประสบการณ์และความเชื่อสู่กระบวนการปฏิบัติต่อความเชื่อ
แนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม (Material Culture)	ทำให้พบว่าวัตถุทำหน้าที่มากกว่าความหมายแต่เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ความเป็นอยู่ของคนในสังคมร่วมกัน ทำให้พบว่าวัตถุสามารถแปลงความหมายสู่ความศักดิ์สิทธิ์
อิทธิพลความเชื่อ พิธีกรรมการบนบานศาลกล่าว	ทำให้พบความเชื่อมโยงจากจากความเชื่อสู่การปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความเชื่อ
ข้อมูลภาคสนาม งานวิจัยเกี่ยวข้องเกี่ยวข้อง	ทำให้พบชุดข้อมูลสนับสนุนต่อความเข้าใจเรื่องการปรากฏของวัตถุเชื่อมโยงคนและพื้นที่ทางสังคม ทำให้เข้าใจมิติความหลากหลายทางความเชื่อเฉพาะท้องถิ่นที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ถ่ายทอดผ่านกระบวนการพิธีกรรมบูชาผ่านวัตถุ อาหารและการแสดงพื้นถิ่น

2.5.1 จากการศึกษาแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ อันมีที่มาจากสิทธิของความเชื่อเพราะเชื่อ นำมาสู่การทำความเข้าใจ ศึกษาประเด็นการบนบานศาลกล่าวต่อวัตถุเครื่องของแก้บนดังนี้ ความเชื่อถูกแสดงออกด้วยการร้องขอ กล่าวคือการบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเชื่อต่ออำนาจดลบันดาลผ่านรูปองค์เทพสู่การกระบวนกรปฏิบัติบูชา เมื่อได้สมความปรารถนา ตามชุดความเชื่อต้องนำวัตถุเครื่องของแก้บนมามอบถวาย

2.5.2 จากการศึกษาแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม วัตถุเครื่องของแก้บนที่ปรากฏเป็นความเชื่อ แสดงความเชื่อมโยงของพื้นที่การสื่อสารระหว่างมนุษย์กับองค์เทพและวัตถุได้อยู่ในสถานะของการ ยืนยันร่วมกันเฉพาะท้องถิ่นสังคม

2.5.3 จากการศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวข้อง พบว่าการนำวัตถุ อาหารเครื่องสังขวย และการรำยรำ ถูกเลือกให้เป็นสื่อกลาง ของการสื่อสารต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือพิธีกรรมบูชาได้ถูก เลื่อนนำมาอธิบายประกอบ เพื่อยอมรับจากข้อยืนยันเหล่านั้นร่วมกัน ให้เกิดขึ้นภายในสังคมเฉพาะ ท้องถิ่นของตนให้เป็นการถ่ายทอดความเชื่อ ความศรัทธา จากรูปแบบของพิธีกรรมบูชา

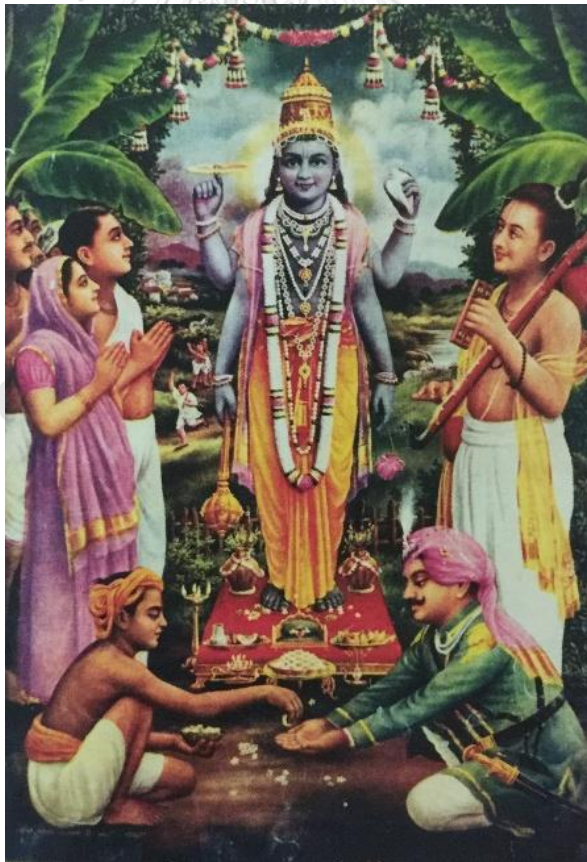
บทที่ 3

ผลงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเลือกศึกษารูปแบบผลงานศิลปกรรม ประเด็นความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผ่านการสร้างสรรคของศิลปินประกอบด้วยการจัดวางภาพแทนองค์เทพในเรื่องตำแหน่งแห่งที่และความเชื่อผ่านโต๊ะเครื่องสังเวย และกลวิธีการนำเสนอภาพความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยสื่อสิ่งพิมพ์และภาพถ่าย เพื่อนำมาศึกษาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ ในประเด็นการบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพ จินตนาการผ่านวัตถุในพื้นที่ของความเชื่อจากบริเวณพื้นที่เทวาลัยองค์พระพิฆเนศ พระตรีมูรติและพระพรหมเอราวัณ จึงนำมาวิเคราะห์สู่การค้นพบช่องว่าง เพื่อต่อยอดศึกษาภาพทางความเชื่อผ่านวัตถุ จากศิลปินดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์

3.1.1 Narottam Narayan

ภาพที่ 12 Man-Har Krishna Charming Krishna by Narottam Narayan
ที่มาภาพ Gods in the Bazaar: The Economies of Indian Calendar Art (2007: 136)

Narottam Narayan เป็นศิลปินชาวอินเดียจากเมือง Nathdwara ภาพที่สร้างชื่อเสียงให้เขา คือภาพพระกฤษณะ รวมถึงภาพองค์เทพและเทวองค์อื่น ๆ ที่ถูกตีพิมพ์เป็นโปสเตอร์โดยบริษัท S.S. Brijbasi บริษัทในเมืองการาจี ใช้เทคนิคทำภาพสีจากภาพพิมพ์หิน (Chromo Lithography) และพิมพ์ในเยอรมนี เส้นทางการเป็นศิลปินของ Narayan อาจได้รับอิทธิพลจากภาพทิวทัศน์ของประเทศเยอรมนีและออสเตรเลียที่เขาเห็นจากภาพพิมพ์และภาพโปสการ์ด งานส่วนใหญ่ของเขาเน้นรูปเทพเจ้า และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประกาศเอกราช เช่น คานธี (Gandhi) และเนห์รู (Nehru)

ภาพเขียนของ Narayan เน้นแนวทางดั้งเดิมคือความคิดที่ว่า ศิลปะแบบสัจนิยม (Realism) เป็นการแสดงให้เห็นความเป็นจริง โดยปราศจากการสร้างเสริมหรือตีความหมายนั้นสำคัญน้อยกว่า การแสดงลักษณะพิเศษของบุคคลหรือสิ่งของที่เขียนในภาพและการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับผู้ชม Narayan พัฒนาวีธีการสร้างงานเฉพาะตัวของเขา คือการผสมผสานเทคนิคการเขียนภาพ (Painting) และการถ่ายภาพ (Photography) คาดว่า เขาอาจใช้วิธี โดยมีภาพถ่ายเป็นต้นแบบหรือใช้วิธีระบายสีบนภาพถ่าย (Overpainting) เช่นเดียวกับศิลปินคนอื่น ๆ ที่มาจากเมือง Nathdwara จึงเรียกว่า ศิลปินสกุล Nathdwara จากภาพเขียนของ Narayan มีลักษณะพิเศษคือการใช้คุณสมบัติของภาพถ่าย โดยเฉพาะส่วนใบหน้าเขาเลียนแบบโทนสีที่ใช้ในภาพถ่ายขาวดำ เช่น ใช้สีเทาเจือลงไปในภาพ Murli Manohar ซึ่งเป็นภาพของเขาที่โด่งดังและจำหน่ายได้มากที่สุดในประวัติศาสตร์ของวงการ จุดประสงค์ที่เขาทำเช่นนั้นก็เพื่อ “ทำให้องค์เทพผู้ศักดิ์สิทธิ์ดูใกล้ชิดกับเหล่าผู้นับถือศรัทธาในตัวท่านมากขึ้น ดูเป็นองค์เทพที่เข้าถึงจิตใจและเข้าใจความรู้สึกของคนได้”

สีที่ใช้ในภาพอื่น ๆ เช่น ภาพ Man-Har Krishna (Charming Krishna) เขาเลือกใช้สีฟ้าอมเทาในส่วนที่เป็นกายของพระกฤษณะ และเขียนให้พระกฤษณะมองมายังผู้ชมด้วยสายตาที่แสดงความอารี ทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกว่าได้เชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างแท้จริง ภาพนี้ใช้เทคนิคภาพพิมพ์หิน (Photo-offset Lithograph) บนกระดาษ

ในปี ค.ศ.1928 เมื่อภาพของ Narayan ถูกทำซ้ำ (reproduction) เป็นครั้งแรกเพื่อจำหน่าย ศิลปินอื่น ๆ จากเมือง Nathdwara ต่างไม่เห็นด้วยและคว่ำบาตรเขา เพราะคิดว่าการคัดลอกผลงานออกมาจำนวนมาก ๆ จะทำให้เสียรายได้ แต่ในที่สุดศิลปินเหล่านั้นก็ตระหนักว่า การผลิตเยอะ ๆ เพื่อจำหน่าย กลับทำให้ผลงานเป็นที่รู้จักและเพิ่มความต้องการ ในที่สุดก็จะนำรายได้ พร้อมกับชื่อเสียงมาให้ สถานที่หนึ่งที่มีการคัดลอกภาพเขียนของศิลปินเหล่านี้จำหน่ายอยู่จำนวนมากก็คือ ตลาด (Bazaar)

งานสิ่งพิมพ์เป็นที่รู้จักกันในอินเดียในชื่อ Calendar art หรือ Bazaar art หมายถึง ภาพสีเข้มจัด (color-saturated) เช่น สีแดงเข้ม สีน้ำเงินเข้ม และพิมพ์ออกมาเป็นจำนวนมาก เพื่อจำหน่าย มักใช้ในงานทำปฏิทินหรืองานโฆษณา ภาพที่นิยมในงานพิมพ์ชนิดนี้คือภาพองค์เทพ และเทวองค์ต่าง ๆ เรื่องราวและบุคคลทางศาสนา รวมถึงบุคคลสำคัญระดับชาติ หญิงสาวที่รูปร่าง

หน้าตาดี ดาราภาพยนตร์ เด็กเจ้าเนื้อ และภาพทิวทัศน์ทั่วไป ซึ่งภาพพิมพ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญ ในการใช้ชีวิตประจำวันของชาวอินเดียทุกชนชั้นเพราะจะพบเห็นแขวนไว้ทุกที่ ตั้งแต่ห้องนั่งเล่นในบ้าน เศรษฐี ห้องครัวคนชั้นกลาง สลัม แปะอยู่บนรถสกู๊ตเตอร์ คอมพิวเตอร์ ป้ายประกาศต่าง ๆ หรือพิมพ์ เป็นแผ่นเล็ก ๆ สำหรับพกในกระเป๋าตังค์หรือใส่จี๋ห้อยคอ จึงนับได้ว่าภาพพิมพ์ประเภทนี้มีอิทธิพล ในวัฒนธรรมอินเดียอย่างมาก เพราะมาจากสองเหตุผล 1. เนื้อหาในภาพและ 2. การผลิตออกมาใน จำนวนมาก ๆ และจัดจำหน่ายในสถานที่ ไคร ๆ ก็หาซื้อได้ เช่น ตลาด

Bazaar หรือตลาด มีลักษณะพิเศษคือมีความหลากหลายสิ่งๆที่ประกอบกันขึ้นมาเป็น Bazaar และสิ่งเหล่านี้แยกกันไม่ออก ได้แก่ ความเป็นชนชั้นกลาง ความคิดแบบเสรีนิยม ความสมัยใหม่ หนังสือ Gods in the Bazaar Jain, K. (2007) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า “การขยายตัวของชนชั้นนายทุน ในอินเดีย เกิดขึ้นได้เพราะมีมิติทางสังคมหลายอย่าง เช่น ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การประกอบ กิจกรรมเพื่อการค้า กลุ่มศิลปิน ภาษาราชการและภาษาพื้นเมืองที่มีความหลากหลายของอินเดีย”

3.1.2 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปิน Narottam Narayan

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ผลงานศิลปิน Narottam Narayan

ผลงานศิลปิน	วิเคราะห์ภาพผลงาน
ด้านเนื้อหา	สะท้อนความเชื่อ ความศรัทธา จากวัฒนธรรมความเชื่อท้องถิ่นชุมชน นำเสนอความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ เพื่อสื่อสารความศรัทธาต่อองค์เทพ
ด้านรูปแบบเทคนิค 	การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ดิจิตอลพรีนธ์ เพื่อนำเสนอความเชื่อ ความศรัทธาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ จากกระบวนการผลิตซ้ำ จึงทำให้พบว่า กระบวนการและการเข้าถึงความเชื่อเป็นเรื่องง่ายขึ้นต่อการมีรูปภาพองค์เทพสำหรับติดตัวไปในทุกที่ หรือการมีได้ในทุกบ้าน

ผลงานศิลปิน	วิเคราะห์ภาพผลงาน
ด้านวิธีการ	<p>สะท้อนมุมมองความเชื่อเรื่องตำแหน่งแห่งที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเลือกจัดวางตำแหน่ง เพื่อนำเสนอภาพองค์เทพ โดยเลือกภาพองค์เทพนำเสนอแบบตรงไปตรงมา ด้วยการจัดวางตรงกลางภาพให้เป็นจุดเด่นสำคัญของภาพ - จัดวางส่วนอื่น ๆ เป็นจุดรองของภาพ ให้เกิดความสมดุลซ้ายและขวา ส่วนนี้นำเสนอภาพของบุคคล เพื่อสื่อถึงความใกล้ชิดด้วยภาพของผู้เลื่อมใสศรัทธาต่อองค์เทพ - จำแนกจุดเด่นด้วยสีจากการสร้างค่าสีแทนความหมายองค์เทพ โดยการใช้สีฟ้าอมเทา ให้มีความแตกต่างจากมนุษย์ทั่วไป

ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการถ่ายทอดความเชื่อได้ซ่อนแฝงนัยยะเข้าไปอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คน โดยการใช้สื่อด้วยรูปภาพปฏิทินองค์เทพ ภาพโปสเตอร์ ภาพพกดติดกระเป๋า เพื่อแสดงออกถึงการทำให้ความเชื่อ ความรู้สึกเคารพ ความศรัทธาเป็นเรื่องการเข้าถึงได้ง่าย ลักษณะการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ในพื้นที่ว่าง ผลงานศิลปินได้แสดงภาพถึงการสื่อสารได้มากขึ้น เสมือนเป็นประหนึ่งเดียวกัน เพราะจากการจัดวางรูปองค์เทพประทับอยู่เคียงข้างต่อผู้ที่มีความศรัทธา โดยถูกจัดวางให้อยู่ร่วมกันในรูปภาพ

3.2 ศึกษารูปแบบภาพถ่ายพิธีกรรมบูชาเครื่องสังเวย

ภาพที่ 13 นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวงครั้งที่ 36

ผลงานรางวัลที่ 1 บรรพบุรุษรำลึกหมายเลข 4, 200x140 เซนติเมตร, จิตรพรหม อ่อนเปี่ยม, 2558

ที่มาภาพ <http://www.queengallery.org/th/exhibitions/past/artist?artist=6609#>

แนวคิดผลงานของจิตรพรหม อ่อนเปี่ยม จิตรกรรม ชุดบรรพบุรุษรำลึก มีที่มาจากความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือบรรพบุรุษและชีวิตหลังความตาย โดยถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของความรัก ความผูกพัน ความโหยหาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อของชาวล้านนา ซึ่งมีมาแต่เดิม ผลงานแสดงออกถึงความผูกพันระหว่างโลกต่างสถานะ ด้วยกลวิธีทางศิลปะที่เรียบง่าย คือการเย็บปักผืนผ้าด้วยมือ นำมาห่อหุ้มภาพถ่ายจากความเชื่อว่า เป็นที่สถิตของดวงวิญญาณบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

ศิลปินได้เลือกการนำเสนอประเด็นจากภาพถ่ายบันทึกความทรงจำทางวัฒนธรรมด้านความอ่อนน้อมของชาวไทย ที่ยังคงพบได้จากการแสดงออกซึ่งความนับถือบรรพบุรุษแสดงถึงความเชื่อจากเครื่องเช่นสังเวยบรรพบุรุษ นำเสนอภาพบรรยากาศจากการใช้สีเอกรงค์ ด้วยการใช้วัสดุผ้าตาข่ายนำมาผ้าคลุมภาพถ่าย เพื่อสร้างบรรยากาศต้องการให้เกิดมนต์ขลังในภาพถ่ายและสร้างค่าน้ำหนักด้วยแสงเงา โดยกำหนดจุดสว่างในที่มืด เพื่อให้ความรู้สึกลึกลับ โหยหา ให้เหมือนกับดวงวิญญาณของผู้ที่ล่วงลับ ได้คอยสถิตอยู่ เพื่อคอยปกป้องคุ้มครองลูกหลาน โดยเลือกวางองค์ประกอบของรูปภาพเป็นลักษณะภายในห้องของที่อยู่อาศัย สะท้อนถึงความโศกเศร้าจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเป็นภาพแทนความทรงจำผ่านความเชื่อ

3.2.1 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ภาพพิธีกรรมเครื่องสังเว

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ภาพผลงานพิธีกรรมเครื่องสังเว

ผลงานศิลปะ	วิเคราะห์ภาพผลงาน
ด้านเนื้อหา	สะท้อนความเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างกัน จากภาพถ่ายของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ด้วยการจัดโต๊ะสังเวบรรพบุรุษบูชาด้วยอาหาร คาวหวาน นำเสนอด้วยบรรยากาศพื้นที่ภายในบ้าน เพื่อแสดงถึงความเชื่อ ความผูกพัน ถึงการเช่นไหว้อาหารไปถึงวิญญาณบรรพบุรุษ
ด้านเทคนิค	การห่อคลุมด้วยผ้าบนภาพถ่าย เพื่อสร้างบรรยากาศของภาพ จากสีเอกรงค์ของผ้าคลุม สะท้อนความเร้นลับ จากค่าน้ำหนักแสงเงา

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ประเด็นผลงานศิลปกรรม เพื่อนำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ ความเชื่อการบนบานศาลกล่าวของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ประเด็นการนำเสนอ	ผลวิเคราะห์จากการศึกษาภาพผลงานศิลปะ
ด้านเนื้อหา	จากการศึกษาผลงานศิลปกรรมทั้งหมด จึงนำมาเป็นแนวทางศึกษาสร้างสรรค์ ประเด็นการสื่อสารระหว่างมนุษย์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ด้านรูปแบบ	จากการศึกษาผลงานศิลปกรรมของ Narottam Narayan , ธิติพรหม อ่อนเปี่ยม และการลำดับภาพ เพื่อให้เกิดช่องว่างของภาพยนตร์ จึงได้นำมาสร้างสรรค์ รูปแบบทางความเชื่อด้วยภาพของพิธีกรรมบูชาจากโต๊ะเครื่องสังเว การจัดวาง ตำแหน่งแห่งที่และการสร้างพื้นที่ของบรรยากาศ
ด้านเทคนิค	จากการศึกษา Narottam Narayan ด้วยการใช้สื่อ จึงนำมาสร้างสรรค์ภาพ ความเชื่อของความเป็นยุคสมัย สิ่งพิมพ์ดิจิทัลพรีนธ์ ด้วยกระบวนการสามารถ สื่อสารทางความเชื่อ ความศรัทธา เพื่อให้การเข้าถึงความเชื่อได้ง่ายขึ้น

ตารางที่ 8 การสะท้อนภาพผ่านวัตถุของการสื่อสารระหว่างมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

วัตถุ	สะท้อนภาพสู่กระบวนการสร้างสรรค์
1. วัตถุเครื่องของแก่นบน	เพื่อแสดงถึงการส่งมอบและรับไปถึงองค์เทพ
2. ที่มีรูปภาพองค์เทพ	สร้างภาพแทนองค์เทพ เพื่อสื่อถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละองค์จากการได้รับมอบถวาย
3. ที่มาสถานที่และบริเวณปริณิณฑลของเทวาลัยองค์เทพ	สร้างภาพโตะบูชา เพื่อเป็นสื่อกลางจัดส่งถวายอาหารและวัตถุเครื่องแก่นบนที่ปรากฏไปสู่องค์เทพเบื้องบน

จากการที่ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีพบว่าความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นการถ่ายทอดผ่านกรอบความเชื่อสังคมท้องถิ่น ด้วยกระบวนการแสดงออกผ่านพิธีกรรมบูชาและประสบการณ์ความเชื่อจากเจตจำนงของผู้ที่มีความเชื่อ

จากการที่ได้ศึกษา ทบทวนจากตำรา งานวิจัย แนวคิดทฤษฎี ปรากฏเป็นความสำคัญของความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แสดงออกด้วยวัตถุเครื่องของแก่นบน หลักฐานยืนยันทางความเชื่อพิธีกรรมบูชาการบนบานศาลกล่าว ซึ่งเป็นรูปแบบความเชื่อทางสังคมท้องถิ่น

3.3 กระบวนนำมาปรับใช้สู่การสร้างสรรค

ผู้วิจัยพบช่องว่างจากการศึกษาผลงานศิลปกรรม

1. ภาพผลงานแสดงชุดความเชื่อการนำเสนอภาพแทนองค์เทพจากผลงานของ Narottam Narayan และภาพโตะเครื่องเช่นไหว้บรรพบุรุษผลงานของ ธิติพรหม อ่อนเปี่ยม สิ่งที่ปรากฏพบช่องว่าง จากประเด็นในส่วนนี้คือไม่พบการนำเสนอความเชื่อมโยงระหว่างกัน โดยการนำประเด็นเรื่องความเคลื่อนไหวผ่านวัตถุเครื่องสังเวท ให้เป็นสื่อกลางสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้มอบถวายและผู้รับคือองค์เทพ ด้วยภาพการสื่อสารโต้ตอบระหว่างมนุษย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ร่วมกัน ยังไม่ปรากฏในภาพผลงานของศิลปินทั้งสองท่าน

2. ประเด็นความศักดิ์สิทธิ์แสดงความสัมพันธ์ด้วยภาพของวัตถุสื่อกลาง เพื่อถ่ายโอนหน้าที่ความศักดิ์สิทธิ์มาไว้ที่ตัววัตถุเป็นสำคัญบริบทร่วมกับการปรากฏของภาพแทนองค์เทพ ให้เสมือนภาษาภาพความเชื่อ ความศรัทธา

ในส่วนประเด็นศึกษาศิลปกรรมเกี่ยวกับความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อต้องการนำช่องว่างดังกล่าวนี้ ที่ยังไม่ปรากฏพบการอธิบายด้วยภาพสร้างสรรค์ของการรับรู้ถึง

การสื่อสารผ่านสื่อกลางด้วยวัตถุของความเคลื่อนไหวรับและส่งร่วมกัน ด้วยเพราะในแต่ละชั้นผลงาน ทั้งสองมีแนวทางประเด็นถึงลักษณะระหว่างองค์เทพมีความใกล้ชิดกับมนุษย์ และมนุษย์ติดต่อสื่อสาร ผ่านอาหารเครื่องสังเวยกับวิญญาณบรรพบุรุษ

ทำให้ทั้งสองผลงานศิลปกรรม ในส่วนสาระสำคัญคือการสื่อสารทางความเชื่อ โดยแสดงความเชื่อมโยงระหว่างกันด้วยภาพการรับรู้ ส่งผลให้ผู้วิจัยต่อยอดประเด็นข้อเน้นที่สถานะการส่งมอบ (Action) ของวัตถุเครื่องแก่นจากมนุษย์และสถานะองค์เทพคือผู้รับของถวาย สร้างภาพผ่านวัตถุให้เป็นสื่อกลางผ่านกระบวนการพิธีกรรมให้ชัดขึ้นร่วมกัน โดยสื่อกลางสถานะใหม่ สถานะของความศักดิ์สิทธิ์ผ่านวัตถุในกระบวนการบูชาถวายนี้

จากการพบช่องว่าง เพื่อต่อยอดสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมสื่อภาพถ่ายทางความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผ่านวัตถุเครื่องของแก่นให้เป็นสถานะของวัตถุดังนี้

1. เครื่องของแก่นที่นำมาบูชาถวายองค์เทพได้อธิบายความเป็นวัตถุ โดยวัตถุแสดงสถานะ (Transform) สู่ความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยตัววัตถุเอง กล่าวคือ วัตถุเครื่องของแก่น เมื่อได้นำมาถวาย เช่น การนำอาหารขึ้นมาจัดวางเรียงบนโต๊ะเครื่องสังเวย เมื่อสิ้นสุดคว้นรูป เป็นเสร็จพิธีกรรมบูชาถวาย แต่สิ่งที่สถานะของวัตถุยังคงอยู่คือ วัตถุเครื่องสังเวยนั้นเป็นอาหารที่แสดงสถานะความศักดิ์สิทธิ์ไปแล้ว เช่น การนำอาหารหลังจากการเซ่นสังเวยมารับประทาน ในประเด็นตัวอย่างนี้ สถานะของวัตถุได้ การแปลงสภาพ (Transform) ความเป็นสิริมงคล กลับมาที่ตัววัตถุอีกครั้ง วัตถุแสดงสถานะความเป็นมงคลต่อผู้ที่ได้รับประทานหรือการนำอาหารกลับหลังจากการไหว้ เมื่อเสร็จพิธีกรรมบูชา

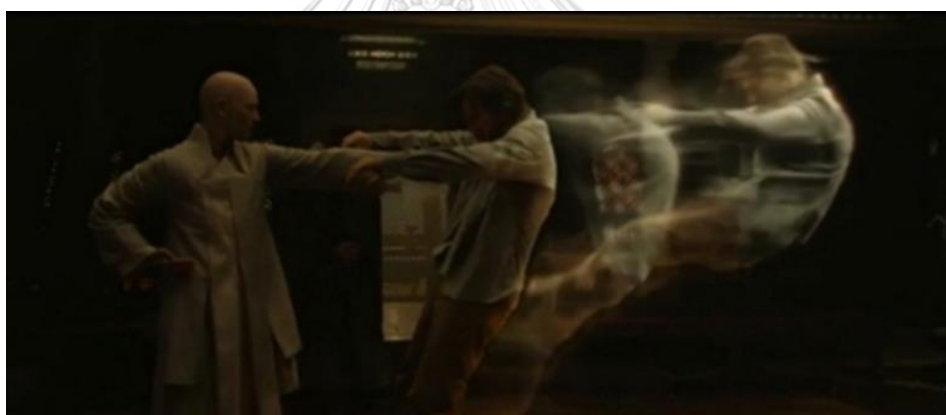
2. สถานะของวัตถุเครื่องแก่น ได้ทำหน้าที่แปลงค่าความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับความศักดิ์สิทธิ์ (Transmission) กล่าวคือลักษณะของการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ มนุษย์รับรู้ถึงการแปลงค่าความศักดิ์สิทธิ์ผ่านวัตถุ

ในมุมมองกลับกันอีกด้านขององค์เทพ การส่งสารมาที่ตัววัตถุ กล่าวคือเป็นการแสดงความศักดิ์สิทธิ์ ข้อยืนยันของคำตอบได้จาก การที่มนุษย์ได้นำเครื่องของแก่นต่าง ๆ มาถวายบูชา จึงนำมาซึ่งการแสดงสถานะการสื่อสาร ส่งสารแปลงคลื่น ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ ยืนยันผ่านวัตถุเครื่องของแก่น จากการศึกษาแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อของเจมส์ ใน Will to Believe และแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม เพื่ออธิบายต่อการกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม ในแนวทางความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.3.1 การศึกษาเรื่องการลำดับภาพของภาพยนตร์

ผู้วิจัยได้นำวิธีการลำดับภาพของภาพยนตร์เข้ามาจัดองค์ประกอบภาพ จากการก่อให้เกิดช่องว่างในแต่ละเฟรมภาพ เพื่อกระตุ้นประเด็นการรับรู้ด้านจินตนาการ ของความเคลื่อนไหวการส่งมอบบุชชาถวายและการรับเครื่องของแก่นัน ด้วยกลวิธีการค้นพบ จากการบันทึกภาพถ่ายผ่านการชมภาพยนตร์

เทคนิคการลำดับภาพยนตร์ในการทำให้ภาพยนตร์เคลื่อนไหว โดยเริ่มจากค่าเฉลี่ย 24 ถึง 25 เฟรมต่อวินาที แล้วลำดับภาพความเคลื่อนไหวจากช่องว่างการเกิดขึ้นของภาพ (Freeze) การเกิดขึ้นของช่องว่างระหว่างเฟรมภาพต่อวินาที จึงนำช่องว่างการเกิดขึ้นของภาพ ดังกล่าวกระตุ้นการรับรู้ต่อจินตนาการถึงการส่งมอบและการรับถวายเครื่องของแก่นัน จากองค์เทพ ด้วยการประกอบกันของภาพซึ่งเชื่อมโยงได้กับจินตนาการของการลำดับภาพยนตร์ บ่งบอกได้ถึงเรื่องของเวลาที่หยุดบนความเคลื่อนไหว จากการศึกษาเทคนิคลำดับภาพยนตร์ เพื่อเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ภาพที่ 14 การลำดับภาพของภาพยนตร์เรื่อง Doctor Strange

ที่มาภาพ:

<https://www.google.com/search?q=%E0%B8%94%E0%B8%B9%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87+Doctor+Standge&tbm=isch&ved=2ahUKewjWz7eV2-PoAhWKRisKHQWEDCcQ2-cCegQ>

ภาพที่ 15 การลำดับภาพของภาพยนตร์เรื่อง Inception

ที่มาภาพ:

https://www.google.com/search?q=%E0%B8%94%E0%B8%B9%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%+inception&tbm=isch&ved=2ahUKewjnzeS_2uPoAhWUWHwKHTNRDBgQ2-cCegQIAB

ภาพที่ 16 การลำดับภาพของภาพยนตร์เรื่อง Matrix 2

ที่มาภาพ: https://www.google.com/search?q=%E0%B8%94%E0%B8%B9%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87Matrix&rlz=1C1CHBD_thTH891TH891&sxsrf=ALeKk00HWt4ja8hqDYxnK3sFFWHB_o8

[00HWt4ja8hqDYxnK3sFFWHB_o8](https://www.google.com/search?q=%E0%B8%94%E0%B8%B9%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87Matrix&rlz=1C1CHBD_thTH891TH891&sxsrf=ALeKk00HWt4ja8hqDYxnK3sFFWHB_o8)

3.3.2 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์การลำดับภาพของภาพยนตร์

จากการศึกษา เพื่อนำมาสนับสนุนจินตนาการสู่กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยการสร้างภาพศิลปะทางความเชื่อ ผ่านเทคนิคสื่อภาพถ่ายให้เป็นภาษาการสื่อสารระหว่างมนุษย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผ่านวัตถุ ด้วยการนำเสนอภาพความเคลื่อนไหวจากช่องว่างการเกิดขึ้นของภาพ (Freeze) เพื่อเน้นย้ำช่วงรอยต่อของเวลาการส่งมอบวัตถุเครื่องของแก่นบนขึ้นไปสู่องค์เทพ และองค์เทพอรับอยู่เบื้องบน ขณะของส่งมอบแสดงการเคลื่อนตัวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ในลักษณะการแสดงภาพทางเทคนิคคอมพิวเตอร์เข้ามาสร้างสรรค์ บนภาพถ่าย 2 มิติดังกล่าวในที่นี้หมายถึงความเชื่อมโยงการสื่อสารทุกสิ่งเข้าด้วยกัน จากการส่งมอบและการรับไปผ่านเทคนิคดังกล่าวประกอบด้วย

1. จินตภาพของการส่งและรับ โดยกำหนดถึงสถานะของผู้ส่ง ไปที่ผู้รับ ผ่านสื่อกลางแปลง คลื่นความหมาย คือวัตถุเครื่องของแก็บกันได้ทำหน้าที่ถึงสถานะของผู้รับด้วยในคราวเดียวกัน โดยการ สร้างเทคนิคเอฟเฟกต์ (Effect) จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ร่วมกันบนภาพถ่าย ผู้วิจัยเลือกสร้างสรรค์ ร่วมกันระหว่าง 2 เทคนิคคือภาพถ่ายหุ่นนิ่งกับเทคนิคเอฟเฟกต์ (Effect) จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เข้ามาปรับใช้ในผลงาน เป็นผลจากการศึกษาการลำดับภาพของภาพยนตร์ เพื่อเสริมสร้าง จินตนาการ สะท้อนความไม่เป็นปกติจากการหายไปของวัตถุ และยังคงปรากฏร่องรอยสลายไปเพียง บางส่วนอยู่บนพื้นที่ว่างของโต๊ะบูชาเครื่องสังเว

การสังเคราะห์ข้อมูลและแนวคิดสู่การสร้างสรรคผลงานศิลปะ ผู้วิจัยเลือกการนำเสนอ ประเด็นการสื่อสารความเชื่อผ่านวัตถุและภาพแทนองค์เทพในประเด็นความเชื่อการบนบานศาลกล่าว ต่อองค์เทพ สะท้อนวัตถุเครื่องของแก็บนแสดงสภาวะของการส่งและรับ ด้วยภาษาของสื่อภาพถ่าย และเทคนิคคอมพิวเตอร์

1. เลือกการนำเสนอประเด็นความเชื่อผ่านกรอบของพิธีกรรมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประกอบด้วย การจัดโต๊ะบูชาสังเว ซึ่งแสดงออกถึงสื่อกลางของการสื่อสาร เพื่อเป็นการมอบถวายบูชาต่อองค์เทพ ด้วยเทคนิคภาพถ่าย

2. เลือกนำเสนอภาพความเคลื่อนไหวผ่านวัตถุเครื่องของแก็บน ให้เป็นสื่อกลางการติดต่อ ระหว่างมนุษย์กับองค์เทพด้วยจินตภาพการรับถวายเครื่องของแก็บนไปจากองค์เทพด้วยเทคนิค คอมพิวเตอร์

3. ตำแหน่งแห่งที่ นำเสนอความเชื่อจากวัตถุเครื่องของแก็บนสื่อสารแบบตรงไปตรงมา ให้ผลต่อการรับรู้ที่ไม่ซับซ้อนต่อผู้ชม โดยการวางตำแหน่งแห่งที่ ภาพแทนองค์เทพในสถานะไฮราคี (Hierarchy) อยู่ด้านบนสุดของภาพสื่อถึงการส่งมอบบูชาไปถึงองค์เทพศักดิ์สิทธิ์ผู้สูงสุด

4. นำเสนอความศักดิ์สิทธิ์ผ่านวัตถุ สิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกันคือ วัตถุเครื่องของแก็บนและ สุนทรียภาพบรรยากาศของพิธีกรรมบูชา เพื่อสื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์บรรยากาศของพิธีกรรมบูชาแสดง มนต์ขลังจากภาพความเชื่อการบนบานศาลกล่าว

5. สร้างภาพแทนองค์เทพด้วยจินตภาพจากพิธีกรรมบูชา ประกอบด้วยการจัดรูปเทียน บูชา ถวาย โดยสร้างสุนทรียภาพบรรยากาศของพิธีกรรมบูชา นำมาสร้างภาพแทนขององค์เทพผ่านกลุ่ม ควันบูชาถวาย

3.4 สรุปผลจากการศึกษา

จากประเด็นศึกษาทำให้ผู้วิจัยพบว่าการนำเสนอภาพทางความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต้องปรากฏด้วยรูปของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องการสื่อถึงและต้องมีสื่อกลาง เพื่อสะท้อนความเชื่อมโยงการสื่อสารร่วมกัน

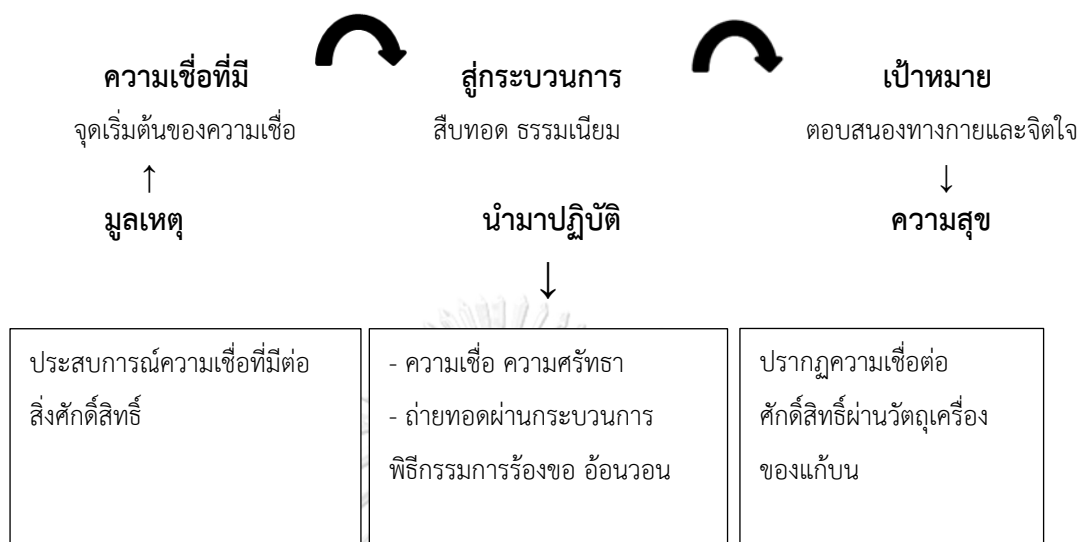
ผู้วิจัยจึงแสวงหาวิธีการแสดงออกในประเด็นความเชื่อการบนบานศาลกล่าวผ่านการศึกษาผลงานศิลปกรรมด้วยประเด็นการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับเพื่อศึกษาการแสดงออกถึงความเชื่อมโยงจากความเชื่อ ความศรัทธาระหว่างมนุษย์และองค์เทพและภาพถ่ายของโต๊ะเครื่องสังเวย จากประเด็นศึกษาผลงานศิลปปินดังกล่าว จึงเป็นแนวทางสร้างสรรค์ศิลปะร่วมกันคือ

การสร้างภาพแทนองค์เทพร่วมกับและโต๊ะเครื่องสังเวยนำมาเป็นสื่อกลางการนำเสนอวัตถุเครื่องของแก่นัน เพื่อมาเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ตารางที่ 9 ผลสรุปจากประเด็นการศึกษาความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย

ประเด็นการศึกษา	แนวคิดเกี่ยวข้อง	แนวคิดเพื่อการเรียนรู้
ความเชื่อ	แนวคิด เจตจำนงทางความเชื่อ (Will to Believe) ตำรา งานวิจัย	-เพื่อทำความเข้าใจสิทธิความเชื่อของมนุษย์ด้วยเจตจำนง -เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนบุคคลเป็นการนำไปสู่ความเชื่อโดยสิทธิ -เพื่อเข้าใจความเชื่อท้องถิ่นในสังคมไทย และพิธีกรรมบูชาเป็นความเชื่อสำคัญที่เกิดขึ้น
สิ่งศักดิ์สิทธิ์		-เพื่อศึกษารูปแบบวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องวิญญาณ
การบนบานศาลกล่าว	แนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม (Material Culture) บทสัมภาษณ์	-เพื่อศึกษาถึงความเชื่อมโยงของวัตถุกับพื้นที่ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น -เพื่อศึกษาถึงนัยยะแฝงของวัตถุ สู่กระบวนการเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ -เพื่อศึกษาปรากฏภาพวัตถุเครื่องของแก่นันในชีวิตประจำวันของพื้นที่สังคมไทย

ผู้วิจัยได้สรุปผลเป็นแผนภาพความเชื่อมโยงถึงการศึกษาดังกล่าว จากแนวคิดข้างต้น
สู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม

แผนภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงถึงการศึกษาศาสนาความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
กับการบนบานศาลกล่าวในสังคมไทย

จากการศึกษาแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ ผ่านแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม อันมีส่วนประกอบสำคัญหลักต่อการทำความเข้าใจสู่กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะทางความเชื่อ ด้วยประเด็นวัตถุและการสร้างสุนทรียภาพบรรยากาศของพิธีกรรมบูชาสู่ขั้นตอนของการนำเสนอผลงานต่อไป

บทที่ 4

กระบวนการสร้างสรรค์

4.1 แนวคิดผลงาน

ผู้วิจัยต้องการสร้างสรรค์ภาพผลงานสื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย ให้เป็นการกระจายเสียงด้วยภาพความเชื่อเพราะเชื่อเรื่อง

การบนบานศาลกล่าวด้วยภาพถ่ายโต๊ะเครื่องสังเวย เพื่อแสดงการสื่อสารกับความศักดิ์สิทธิ์ผ่านวัตถุเครื่องของแค้น (Transistor) สื่อถึงความเชื่อ ความศรัทธา โดยการปรากฏของวัตถุเครื่องของแค้นทั้งหมดขององค์ พระพิฆเนศ พระตรีมูรติและพระพรหมเอราวัณ สะท้อนแนวคิดสร้างสรรค์อยู่บนพื้นฐานแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ (Will to Believe) และแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม (Material Culture) จากประเด็นความเชื่อการบนบานศาลกล่าว ในขอบเขตพื้นที่ศึกษาบริเวณพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ กทม.

นำเสนอด้วยสื่อภาพถ่ายวัตถุเครื่องของแค้นและสร้างสุนทรียภาพบรรยากาศของพิธีกรรมบูชา ให้ปรากฏในผลงานศิลปกรรม เพื่อต้องการนำเสนอกระบวนการทางความเชื่อ เมื่อมนุษย์มีสิทธิทางความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นำมาซึ่งกระบวนการทางความเชื่อ ผู้วิจัยสะท้อนจินตภาพความเชื่อด้วยสื่อภาพถ่ายโต๊ะเครื่องสังเวยต่อองค์พระพิฆเนศ พระตรีมูรติและพระพรหมเอราวัณ ผ่านสื่อกลางการสื่อสารร่วมกัน ระหว่างมนุษย์กับองค์เทพจากกระบวนการบูชาส่งมอบเครื่องของแค้นและการได้รับถึงองค์เทพ เพื่อแสดงสถานะของวัตถุศักดิ์สิทธิ์เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ จากความเชื่อการบนบานศาลกล่าวซึ่งพบได้ในสถานที่ความเชื่อท้องถิ่นแห่งนี้ ต่อการรับรู้ถึงวัตถุที่ปรากฏทั้งจากชนิดของอาหาร วัตถุและการแสดงออกทางความเชื่อ เช่นการรำแก้บนถวาย ที่ปรากฏพบ ณ สถานที่ของเทวาลัยองค์เทพ การแสดงออกมิติต่างความหลากหลายของท้องถิ่น ผ่านวัฒนธรรมสังคมไทย

4.1.1 กระบวนการสร้างสรรค์ภาพถ่าย

ผู้วิจัยนำกระบวนการสร้างภาพถ่ายด้วยการใช้ค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) เพื่อสะท้อนสุนทรียภาพบรรยากาศเร้นลับ จากพิธีกรรมบูชาถวาย ถึงวัตถุและบรรยากาศแสดงมนต์ขลังผ่านพิธีกรรมบูชาสังเวยด้วยกระบวนการภาพถ่ายขั้นตอนดังนี้

4.1.1.1 คัดเลือกวัตถุ อาหาร ในแต่ละชั้นงาน จากชุดข้อมูลที่ลงพื้นที่ภาคสนาม ในแต่ละพื้นที่ประจำเทวาลัย สรุปรายการคัดเลือก เพื่อสรรหาวัตถุ ให้มีความแตกต่างกันด้วยชนิดและภาชนะรองรับอาหาร นำมาประกอบฉากจัดวางถ่ายภาพประกอบด้วยโต๊ะอาหารและผ้าปูโต๊ะ 12 ชุด

4.1.1.2 กำหนดตั้งน้ำหนักแสงสำหรับการถ่ายภาพหนึ่ง ด้วยการตั้งค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (-1 และ - 2 stop) จากค่าน้ำหนักชุดแสงเดียวกัน เพื่อถ่ายภาพวัตถุทั้งหมดในชุดผลงานวิทยานิพนธ์

4.1.1.3 นำเทคนิคการถ่ายภาพวัตถุชนิดเดียวกัน โดยเลือกกำหนดตำแหน่งช่องว่าง และทำสัญลักษณ์ติดจุดระยะวางของวัตถุ จากตำแหน่งของการเริ่มที่เรียงลำดับจากด้านซ้ายและขวา วัดขนาดคาดคะเนจากความกว้างของวัตถุ นั้น ๆ เพื่อได้ช่องว่างของการวางวันระยะวัตถุ และเริ่มต้นการถ่ายภาพ โดยวางวัตถุให้หมุนวนจนครบพื้นที่ของโต๊ะอาหาร ด้วยเพราะวิธีการนี้เกิดจากการถ่ายภาพของชนิดอาหารเดียวกัน เพื่อต้องการเน้นปริมาณของวัตถุเท่านั้น ด้วยอาหารเกือบส่วนใหญ่เป็นอาหารหรือวัตถุในชนิดเดียวกันที่นั้นเรื่องจำนวน ในแต่ละครั้งของการชั้บวัตถุหนึ่งจะปรับเปลี่ยนทิศทางของวัตถุ เช่น นำอาหารมาบิดเอียง สลับไปมา เพื่อให้มุมมองของภาพมีความหลากหลายและเป็นธรรมชาติ เมื่อถูกนำมาซ้อนทับ เพื่อให้เป็นเรื่องง่ายในขั้นตอนกระบวนการเทคนิคคอมพิวเตอร์ต่อไป จากชุดค่าแสงเดียวกัน

4.1.1.4 ภาพถ่ายกลุ่มควัน โดยการสร้างกลุ่มควันขึ้นมาใหม่ กระบวนการสร้างกลุ่มควันขึ้นมาจากการจูดรูปด้วยจำนวนหลายดอกแล้วนำมาจัดรวมกัน เพื่อให้ได้กลุ่มควันจำลองและบันทึกด้วยภาพถ่ายในทิศทางแตกต่างกัน

4.1.2 กระบวนการทางคอมพิวเตอร์

4.1.2.1 กำหนดตั้งค่าหน้ากระดาษผลงาน ขนาด 60x120 เซนติเมตร โดยตั้งค่าความละเอียดของภาพ (Resolution) 300 ppi

4.1.2.2 นำภาพถ่ายมาปรับแต่งด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยการไดคัท (Dicut) วัตถุ คือการตัดหรือเลือกวัตถุสิ่งของที่ต้องการในแต่ละชั้นงานออกจากฉากหลัง เพื่อจัดวางขึ้นมาใหม่ตามชนิดของอาหารและจัดวางให้มีความแตกต่างกันจากจำนวน 12 ชุดโต๊ะอาหาร

4.1.2.3 กำหนดจุดเด่นของภาพจากค่าน้ำหนักแสงสว่างในที่มืด เพื่อกำหนดจุดมองภาพด้วยการเน้นความสำคัญของภาพในแต่ละชุดภาพองค์เทพให้แตกต่างกันด้วยจุดกำเนิดแสงสว่างในพื้นที่ความมืด

4.2 กระบวนการทางข้อมูลทางวัตถุ

ตารางที่ 10 ผลวิเคราะห์ภาพสะท้อนวัตถุเครื่องของแก่นบน จำแนกตามองค์เทพ

ภาพองค์เทพ	วัตถุเครื่องของแก่นบน		
	อาหาร	วัตถุปูนปั้น	ดอกไม้
พระพิฆเนศ	กล้วยน้ำว้า อ้อย ทับทิม นมสด	หุ่นปั้น หนูมุสิกะ	ดาวเรือง
พระพรหมเอราวัณ	ผลไม้ แอปเปิ้ล สาลี่ มะพร้าว มะม่วง	ช้าง นางรำ	ดอกบัว มาลัย 7 สี 7 ดอก
พระตรีมูรติ	น้ำแดง	โคนม สุนัข	ดอกกุหลาบสีแดง

ตารางที่ 11 ผลวิเคราะห์วัสดุและวัตถุเครื่องบูชาใช้เป็นเครื่องของแก่นบน จำแนกตามองค์เทพ

	วัสดุแสดงสถานะ			เครื่องบูชา/หน่วยนับ				
	ทองเหลือง	แก้ว	เซรามิค	รูป/ดอก		เทียน/เล่ม		
				9	12	1	2	4
พระพิฆเนศ	√	√	√	√		√		
พระพรหมเอราวัณ	√	√	√		√			√
พระตรีมูรติ	√			√			√	

ผลสำรวจจากข้อมูลในตารางเป็นการแสดง เพื่อจำแนกลักษณะของวัตถุในพิธีกรรมบูชา

ตารางที่ 12 ผลวิเคราะห์วัตถุเครื่องของแก้บนแบ่งจำแนกตามองค์เทพ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์	วัตถุเครื่องของแก้บน											
	กล้วย น้ำว่า	อ้อย	มะพร้าว	มาลัย 7 สี 7 ดอก	ตุ๊กตา นางรำ	ตุ๊กตา ช้าง	ตุ๊กตา หนูมุสิกะ	นมสด	น้ำแดง	ดอก กุหลาบ สีแดง	ดอก ดาวเรือง	ดอกบัว
พระพิฆเนศ	✓	✓	✓				✓	✓			✓	
พระพรหมเอราวัณ				✓	✓	✓					✓	✓
พระตรีมูรติ									✓	✓		

ผลสำรวจจากข้อมูลในตาราง ทำให้ได้พบวัตถุของผู้คนส่วนใหญ่ต่อการเลือกและนำวัตถุมาเป็นเครื่องของแก้บน

4.2.1 กระบวนการสร้างสรรค์ข้อมูลทางวัตถุ

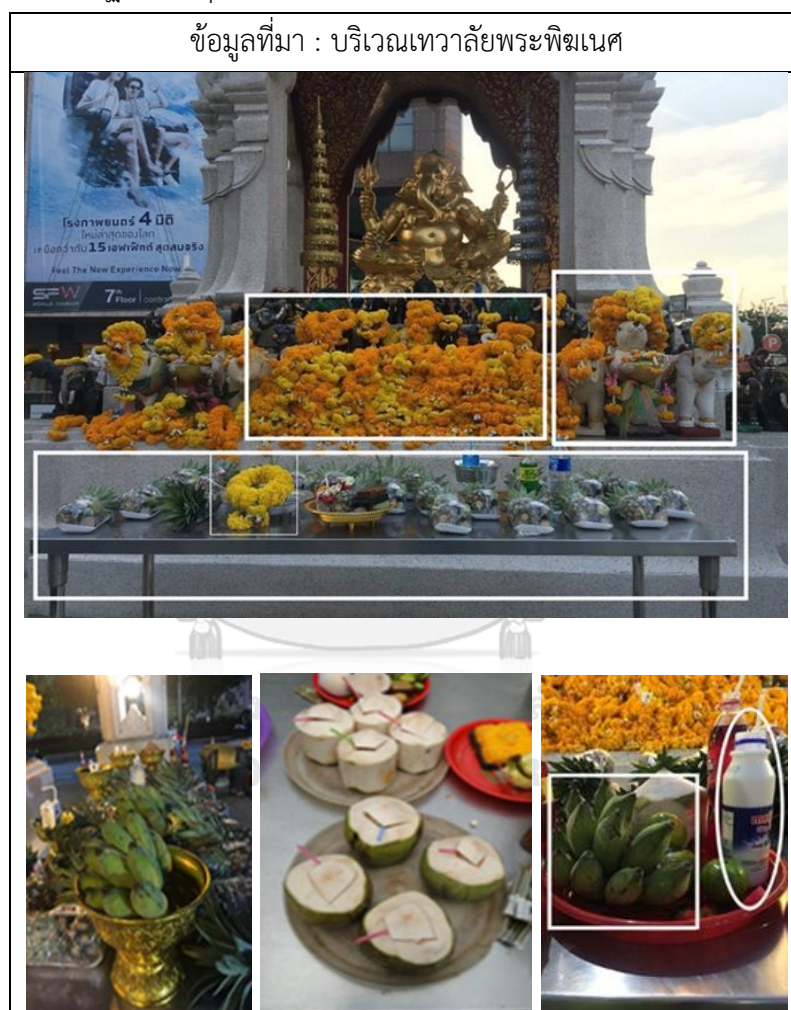

ภาพที่ 17 วัตถุที่นำมาเข้ามาประกอบฉากถ่ายภาพ

เลือกวัตถุเข้ามาประกอบฉาก เพื่อนำมาถ่ายภาพในกระบวนการสร้างสรรค์ นำมาจัดวาง
ในแต่ละชุดภาพวัตถุเครื่องของแก่นบนขององค์เทพ แสดงถึงเครื่องบูชาเฉพาะเจาะจงองค์เทพ
จากพิธีกรรมการจัดถวายโต๊ะเครื่องสังเวย ประกอบด้วยวัตถุทองเหลืองรองรับอาหารและใส่น้ำดื่ม
บูชาถวาย

4.3 ชุดพระพิฆเนศ

4.3.1 การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก่นบน

ภาพที่ 18 วัตถุปรากฏ บริเวณเทวาลัยพระพิฆเนศ หน้าห้างเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.

จากภาพเป็นวัตถุเครื่องของแก่นบน ผู้วิจัยสังเกตพบบริเวณหน้าเทวาลัย ศาลพระพิฆเนศ หน้า
ห้างเซ็นทรัลเวิลด์ สีแยมราชประสงค์ กทม. วัตถุเหล่านี้ปรากฏพบเป็นส่วนมาก ประกอบด้วย
ดอกดาวเรือง นมสด กล้วยน้ำว้า อ้อย ตักตาหุ่นปูนปั้นหนุมสิกะ และรูปเทียนบูชา

ชุดข้อมูลวัตถุจากสถานที่จริง ทำให้พบเครื่องของแก่นบนจากการเฝ้าสังเกตการณ์ทั้งหมดจึงได้นำมาเลือกวัตถุเครื่องแก่นบนองค์พระพิฆเนศ เพื่อนำมาสร้างสรรค์จากที่มาของข้อมูลขึ้นมาใหม่

4.3.2 การจัดการวัตถุเครื่องของแก่นบน

ภาพที่ 19 ภาพอาหารนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ชุดพระพิฆเนศ ทับทิม ตักดาหุ้่นปั้นหนุมสิกะทองเหลือง มะพร้าว น้ำหอม อ้อย กล้วยน้ำว้าและขนมโมทากา อาหารอินเดียจากร้าน Royal India ในตลาดพาหุรัด

ภาพที่ 20 ผ้าปูโต๊ะลวดลายปักดอกไม้ ผ้าฝ้ายพิมพ์สัญลักษณ์ทางความเชื่อโอม และรอยด้วยกลีบดอกดาวเรืองบนผ้าปูโต๊ะอาหาร

กำหนดมุมมองภาพให้เป็นมุมมองระดับสายตา อันมีที่มาจากกรอ้างอิงโต๊ะวางเครื่องของแก่นบนในสถานที่จริงบริเวณหน้าเทวาลัย

4.3.3 การจัดการวัตถุเครื่องของแก้วบนด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 21 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.3.4 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 22 ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 1

4.3.4.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 23 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.3.5 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 2

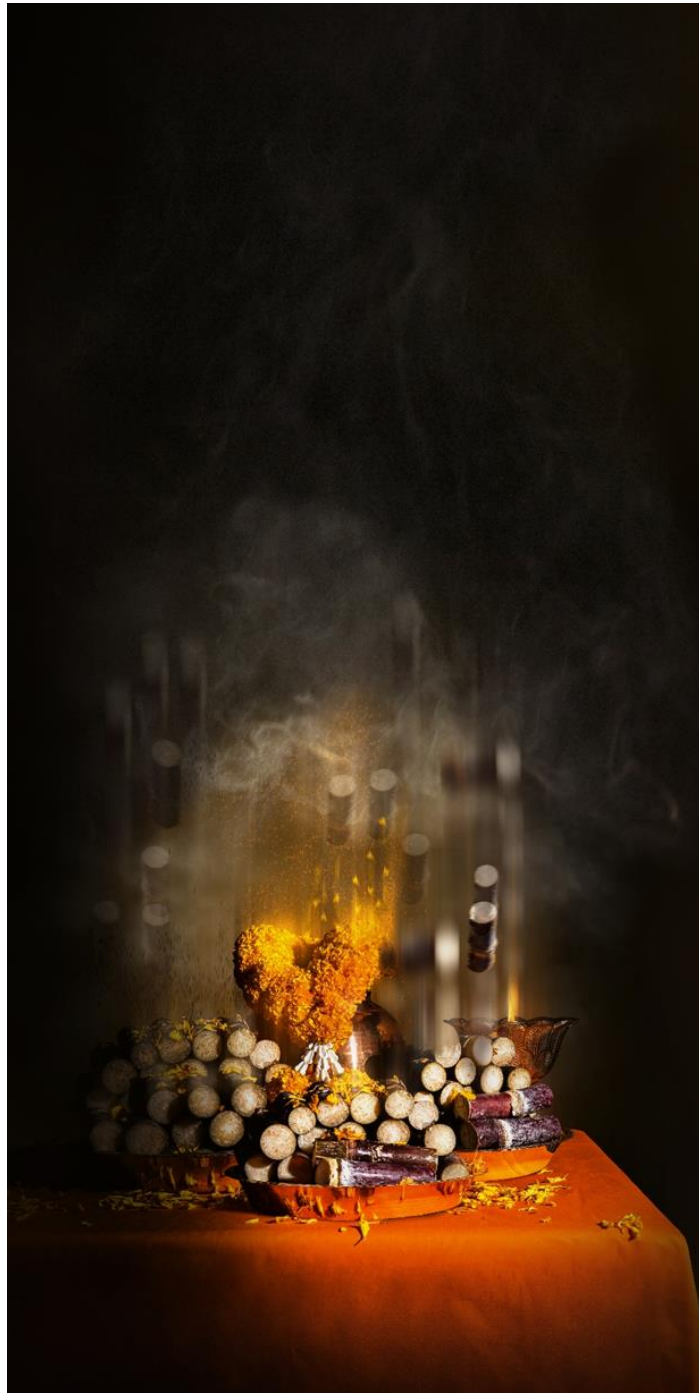
ภาพที่ 24 ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 2

4.3.5.1 กระบวนการสร้างสรรค์วัตถุเครื่องของแก้บนด้วยเทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 25 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.3.6 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 3

ภาพที่ 26 ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 3

4.3.6.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 27 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.3.7 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพิฆเนศ ชั้นที่ 4

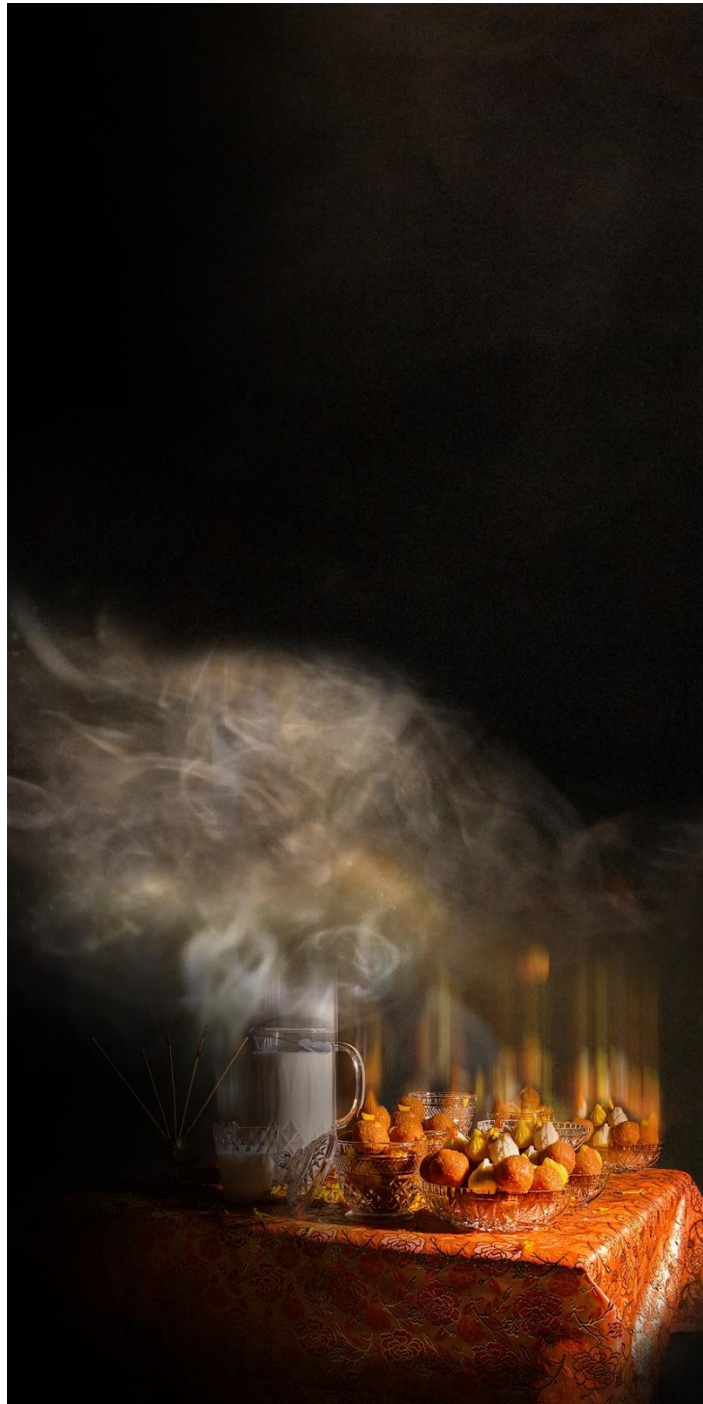
ภาพที่ 28 ผลงานพระพิฆเนศ ชั้นที่ 4

4.3.7.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 29 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัตแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.3.8 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพินาศ ชั้นที่ 5

ภาพที่ 30 ผลงานพระพินาศ ชั้นที่ 5

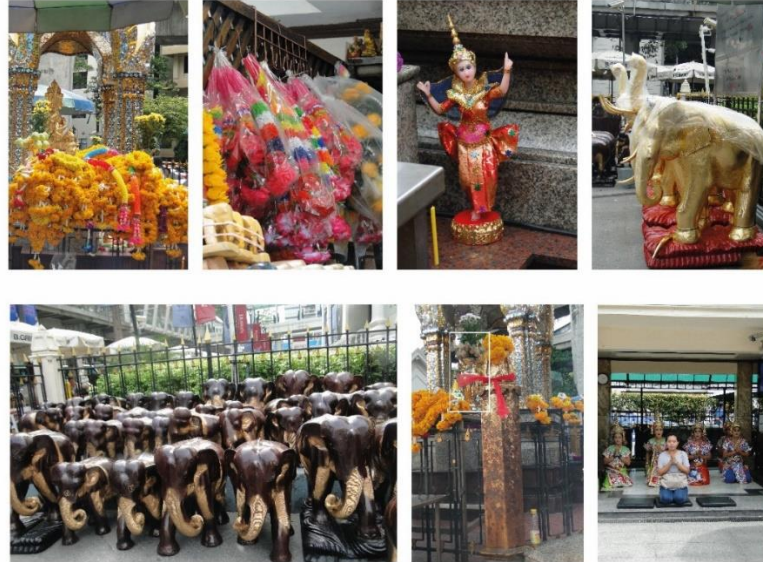
4.3.8.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 31 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.4 ชุดพระพรหมเอราวัณ

4.4.1 การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก้บน

ภาพที่ 32 ภาพวัตถุที่ปรากฏ พื้นที่เทวาลัยของพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

4.4.2 การจัดการกับวัตถุเครื่องของแก้บน

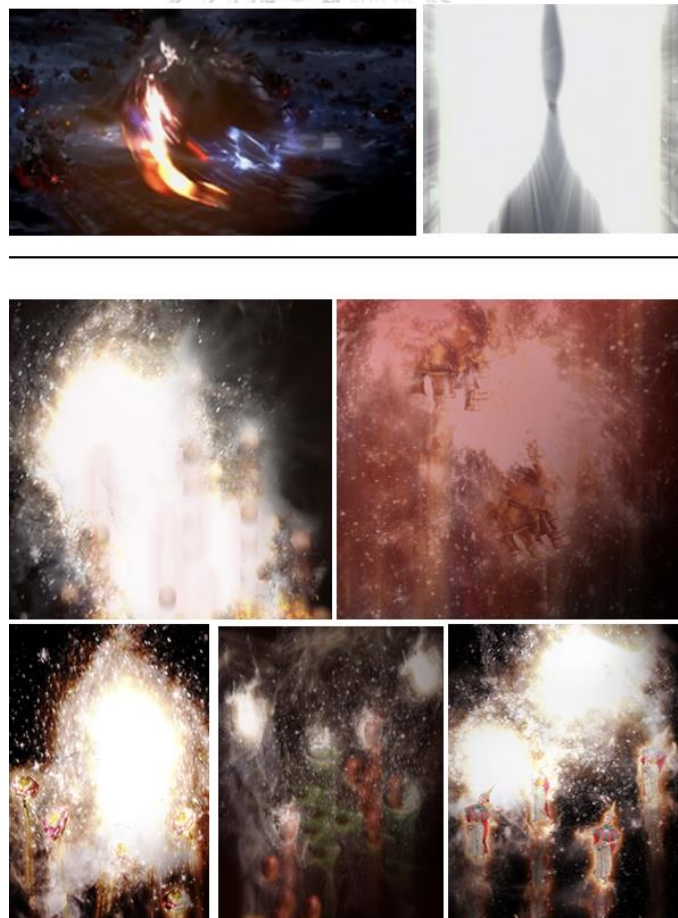

ภาพที่ 33 ภาพวัตถุเครื่องของแก้บนถูกนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ชุดพระพรหมเอราวัณ
มาลัย 7 สี 7 ดอก พวงยาว ตุ๊กตาหุ่นช้างทองเหลือง ตุ๊กตา นางรำ
ตะกร้าหว่ายใส่ไข่ มาลัยอุบะดอกบัวหลวง และดอกบัวหลวงพับกลีบ

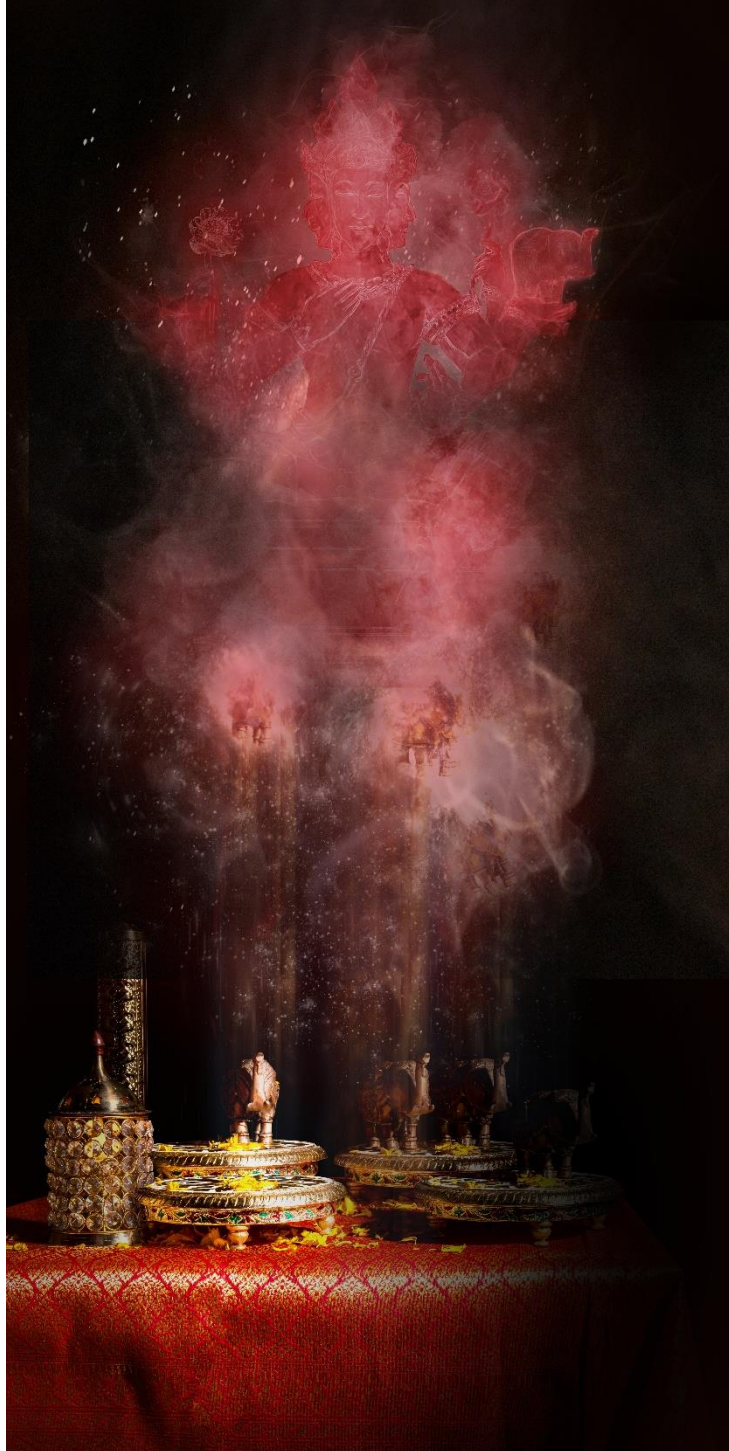
ภาพที่ 34 ผ้าปูโต๊ะสีแดงและสีขาวประกอบด้วยผ้าไทยพิมพ์ลวดลายดอกพิกุล ผ้าปักลายดอกมะลิ และรอยกลีบดอกดาวเรืองบนผ้าปูโต๊ะอาหาร

4.4.3 การจัดการวัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 35 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.4.4 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 1

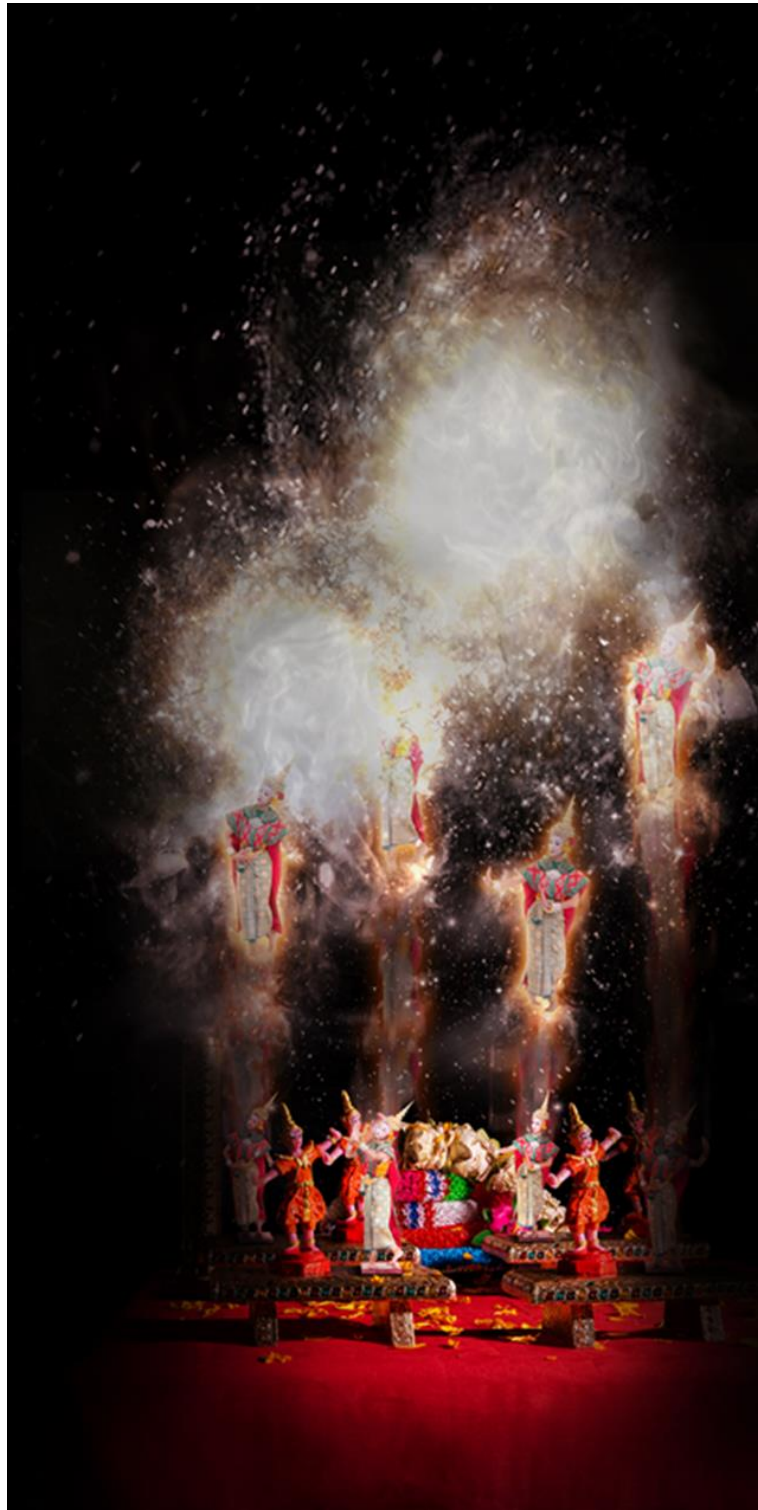
ภาพที่ 36 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 1

4.4.4.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 37 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพคำวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.4.5 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 2

ภาพที่ 38 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 2

4.4.5.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 39 ขั้นตอนการสร้างสรรค้วัดนางรำ

ภาพที่ 40 ภาพที่มาจากคณะนางรำแก้บน ประจำศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

แม้แต่ว่าการรำรำคืออัฐหนึ่งของการแก้บนต่อพระพรหมเอราวัณ ซึ่งสามารถพบเห็นได้เป็นประจำทุกวัน บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

4.4.5.2 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 41 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.4.6 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 3

ภาพที่ 42 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 3

4.4.6.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

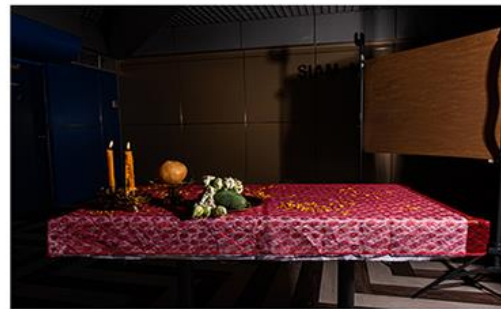
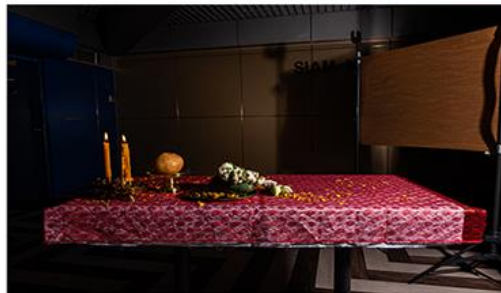
ภาพที่ 43 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพคิวัดแสงซดเซยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.4.7 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 4

ภาพที่ 44 งานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 4

4.4.7.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 45 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพคำวัตแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.4.8 กระบวนการสร้างสรรค์ชุดพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 5

ภาพที่ 46 ผลงานพระพรหมเอราวัณ ชั้นที่ 5

4.4.8.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 47 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพค่าวัดแสงชดเชยแสงเป็นลบ (- 2 stop) และปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.5 พระตรีมูรติ

4.5.1 การปรากฏของวัตถุเครื่องของแก้บน

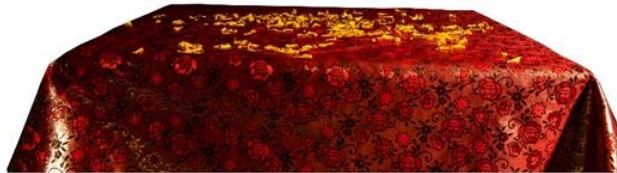

ภาพที่ 48 ภาพวัตถุที่ปรากฏ พื้นที่เทวาลัยของพระตรีมูรติ หน้าห้างเซ็นทรัลเวิลด์ กทม.

4.5.2 การจัดการกับวัตถุเครื่องของแก้บน

ภาพที่ 49 ภาพวัตถุเครื่องของแก้บนถูกนำมาสร้างสรรค์ใหม่

ภาพที่ 50 ผ้าปูโต๊ะลวดลายดอกกุหลาบและผ้าทอพิมพ์ลวดลายดอกกุหลาบนำเข้าจากประเทศอินเดีย

4.5.3 กระบวนการจัดการวัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 51 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.5.4 กระบวนการสร้างสรรค์พระตรีมูรติ ชั้นที่ 1

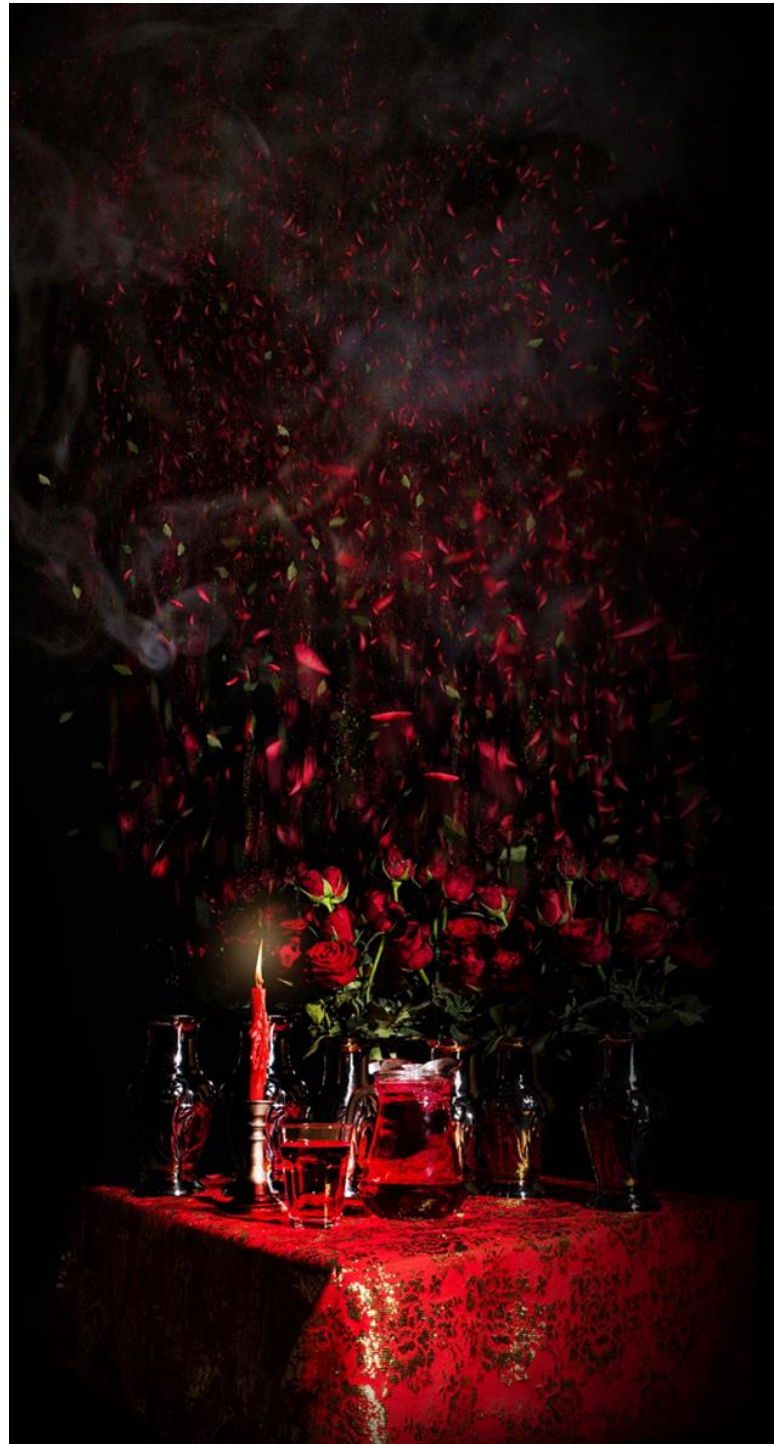
ภาพที่ 52 ผลงานพระตรีมูรติ ชั้นที่ 1

4.5.4.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและเทคนิคคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 53 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.5.5 กระบวนการสร้างสรรค์พระตรีมูรติ ชั้นที่ 2

ภาพที่ 54 ผลงานพระตรีมูรติ ชั้นที่ 2

4.5.5.1 กระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคภาพถ่ายและเทคนิคคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 55 ภาพผลงานเทคนิคการลำดับภาพจากช่องว่างความเคลื่อนไหว (Freeze) วัตถุประสงค์ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.5.5.2 กระบวนการสร้างภาพถ่ายและเทคนิคคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 56 รายละเอียดขั้นตอนการถ่ายภาพกลุ่มควัน

ภาพที่ 57 รายละเอียดขั้นตอนการปรับแต่งกลุ่มควันสร้างสรรค์ให้เป็นภาพแทนองค์เทพในแต่ละองค์
ด้วยเทคนิคทางคอมพิวเตอร์

4.6 กระบวนการสร้างสรรค์สุนทรียภาพบรรยากาศ

วิธีการสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการถ่ายภาพและปรับแต่งด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างสุนทรียภาพบรรยากาศของพิธีกรรมบูชา โดยการนำภาพถ่ายกลุ่มควัน อันมีที่มาจากแรงบันดาลใจพิธีกรรมบูชาถวาย เพื่อนำเสนอจินตนาการ สะท้อนประเด็นการส่งและรับไปเครื่องของแก่นจึงสร้างเอฟเฟกต์(Effect) ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์ จากรูปภาพถ่ายควัน นำมาวางทับซ้อนให้ปรากฏเป็น

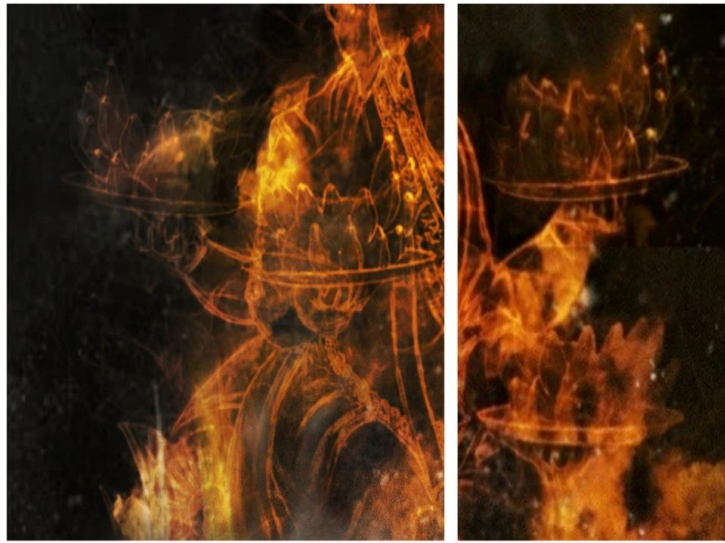
ภาพแทนองค์เทพ แฝงทับซ้อนร่วมในบรรยากาศกลุ่มควันของพิธีกรรมบูชา โดยกำหนดทิศทางกลุ่มเปลวควัน ให้เป็นจุดนำสายตา เริ่มจากวัตถุเครื่องของแก้บนด้านล่างบนโต๊ะอาหารและกำหนดให้ทิศทางของกลุ่มควัน ล่องลอยสู่ด้านบนในลักษณะอิสระให้เป็นกลุ่มควันของภาพแทนองค์เทพ เพื่อเน้นการรับรู้ถึงการมีอยู่ของพระองค์และกำหนดทิศทางกลุ่มเปลวควันให้สิ้นสุดที่ภาพแทนองค์เทพ

ในประเด็นสร้างสรรค์เน้นไปที่การรับเครื่องของแก้บนนำเสนอร่วมด้วย จากกระบวนการของการสร้างสรรค์เทคนิคคอมพิวเตอร์สร้างภาพแทนวัตถุจากบนโต๊ะเครื่องสังเวยให้ปรากฏอยู่ในพระหัตถ์ของภาพแทนองค์เทพ เพื่อสื่อถึงความเชื่อมโยงด้วยวัตถุเครื่องของแก้บนจากด้านล่างสู่เบื้องบน

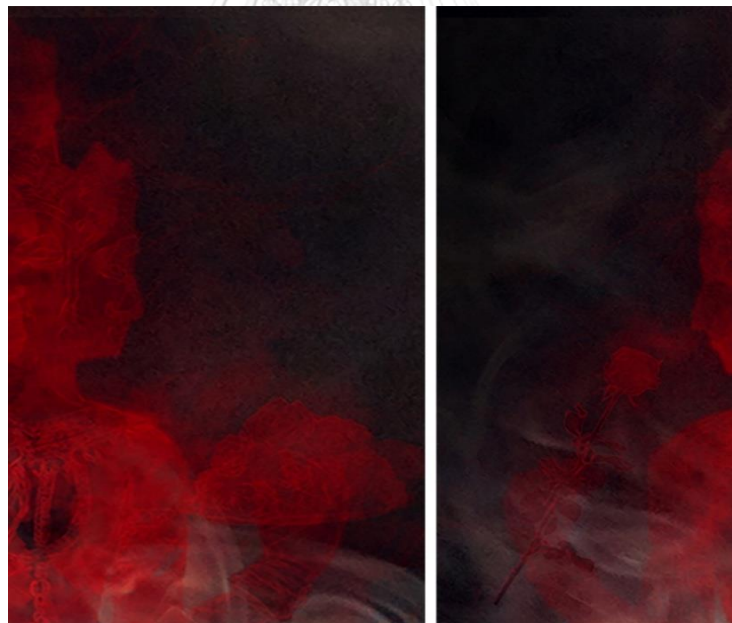
ภาพที่ 58 รายละเอียดการปรับแต่งกลุ่มควันในพระหัตถ์พระพรหมเอราวัณให้เป็นภาพวัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

การปรับแต่งภาพให้พระหัตถ์ถือดอกบัวและช้าง เพื่อสื่อความหมายถึงองค์ท่านได้รับวัตถุเครื่องของแก้บน

ภาพที่ 59 รายละเอียดการปรับแต่งกลุ่มควันในพระหัตถ์พระพิฆเนศให้เป็นภาพวัตถุด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

การปรับแต่งภาพให้พระหัตถ์ถือกล้วยน้ำว้า เพื่อสื่อความหมายถึงองค์เทพได้รับวัตถุเครื่องของแก่นจากผู้มอบถวาย

ภาพที่ 60 รายละเอียดขั้นตอนการปรับแต่งกลุ่มควันในพระหัตถ์พระตรีมูรติด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

การปรับแต่งภาพให้พระหัตถ์ของพระตรีมูรติถือดอกกุหลาบและพานดอกกุหลาบเพื่อสื่อความหมายถึงองค์ท่านได้รับวัตถุเครื่องของแก่นจากผู้มอบถวาย

โดยการปรับแต่งภาพสร้างสรรค์ของวัตถุที่ปรากฏขององค์เทพทั้ง 3 องค์ประกอบด้วยการเน้นไปที่กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะตามจินตนาการจากความเชื่อของการได้รับถวายจากผู้มีความศรัทธามอบถวายบูชา ให้เห็นการปรากฏวัตถุอยู่ในพระหัตถ์ขององค์เทพในแต่ละองค์ โดยพระตรีมูรติ พระหัตถ์ถือดอกกุหลาบและพานดอกกุหลาบ พระพิฆเนศพระหัตถ์ถือกล้วย และพระพรหมเอราวัณ พระหัตถ์ถือดอกบัวและช้าง เพื่อแสดงความเชื่อมโยงจินตนาการด้วยภาพของวัตถุเครื่องของแก้บนจากผู้มอบถวายและการรับมอบไปถึงองค์เทพตามความเชื่อ

บทที่ 5 วิเคราะห์ผลการสร้างสรรค์

ผลงานสร้างสรรค์ชุดสื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัยได้ผลิตสร้างผลงานทั้งหมด 12 ชิ้น โดยมีขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์จากภาพถ่ายและปรับแต่งภาพด้วยเทคนิคทางคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างจินตนาการต่อโต๊ะเครื่องสังเวยส่งมอบบูชาถวายในประเด็นเรื่องการบนบานศาลกล่าว ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์สร้างสรรค์ผลงานออกเป็นดังนี้

ภาพที่ 61 รวมผลงานสร้างสรรค์ชุดสื่อภาพถ่าย: เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย

5.1 ด้านแนวคิดผลงาน

ผลงานสร้างสรรค์อธิบายภายใต้แนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ (Will to Believe) และแนวคิดวัตถุทางวัฒนธรรม นำมาซึ่งข้อค้นพบวัตถุทางความเชื่อ ในเขตพื้นที่ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.พบมีผู้คนจำนวนมากเข้ามาสักการะซึ่งได้แก่ พระพรหมเอราวัณ พระพิฆเนศและพระตรีมูรติ โดยความเชื่อเริ่มจากอำนาจดลบันดาลของพระพรหมเอราวัณ หากผู้ใดต้องการความสมหวังในเรื่องการงาน การเงิน สุขภาพและการเรียน ให้เข้ามากราบขอพรต่อพระพรหมเอราวัณด้วยเพราะพระพักตร์ของพระพรหมเอราวัณประกอบด้วย 4 เศียร จึงนำมาด้วยพลังของอำนาจดลบันดาล

ทั้ง 4 เรื่องทั้งหมดข้างต้นและเมื่อต้องการให้ความรักสมหวัง ต้องเข้ามาสักการะแต่พระตรีมูรติ
สุดท้ายองค์พระพิฆเนศท่านสามารถลดบันดาล เพื่อขจัดปัดเป่าอุปสรรคต่าง ๆ ของชีวิต
ให้การเริ่มต้นที่ดีในทุก ๆ เรื่องประสบความสำเร็จ

ชุดประสบการณ์เกี่ยวกับวัตถุเครื่องของแก่นบนเชื่อมโยงความเชื่อตามคำกล่าวดังนี้
นางไก่อธิบายว่า

ในวันหนึ่ง ๆ มีคนมาแก่นบนมากมาย ที่ลั้งป่าเยอะ ๆ ก็มีพวกต้องแก่นบน
ด้วยช่างไม้กับมาลัย 7 สี 7 คอกเขาจะมาลั้งป่าให้เตรียมของไว้จะก็ตัวก็พวง ก็
ลั้งกำหนดมาตามที่เขาต้องการ ป่าก็จะเอามาเตรียมไว้ให้ เพราะบางที่เขาบ้าน
อยู่ไกล พอเขามาถึงเขาก็แค่เดินเอาของมาแก่นบนเลย ไม่ต้องเตรียมถือมาเอง
เพราะหลายตัวหลายอย่าง ก็มีน้อย ๆ เลยที่มารำถวายแก่นบน บางคนก็มา
ตั้งแต่เช้า ๆ เลย ช่วงคนไม่เยอะมารำถวายเองก็มีแต่เขารำถวายกันเป็นอยู่แล้ว
บางครั้งมากันกลุ่ม ๆ มาเดี่ยวบางทีก็มี อ้อแต่ส่วนใหญ่จะมาจ้างคณะแก่นบนที่นี่
แหละ ทุกคนที่ได้สมหวังไม่มีวันไหนที่ไม่เห็นนางรำถวายหรือ นั่งเฉย ๆ นะก็ได้
รำถวายแก่นบนกันทั้งวัน

นายศักดิ์** อธิบายว่า

ก็มีทุกอย่างแหละครับ ช่างตัวเล็ก ตัวใหญ่ก็มี ไข่ต้ม ไข่ดิบ ไข่เค็ม ทุกไข่
ที่มี ผลไม้ก็เห็นมีแอปเปิ้ล สาลี่ มะม่วงทุกชนิดที่บ้านเรามีขายในตลาดมีอะไร
เขาขายอะไรก็มีหมด อยู่ที่คนบอกอะไรท่านไว้ สะดวกวันไหนก็มาวันนั้น ของ
กินที่เอามาไหว้มีทุกวัน บางคนเขามาแก่นบนเขาก็จะแจกพวกผมหลังไหว้ท่าน
แล้วให้ผมเอากลับไปกินที่บ้านให้เป็นมงคลกับตัวเองอะไรก็ครับ

นายทอง*** อธิบายว่า

กล้วยน้ำว้า อ้อย มะพร้าว มีตุ๊กตาหนูบริวารก็มีทั้งแบบปูนขาว
ทองเหลือง ตัวเล็ก ตัวใหญ่มีหมดนะเยอะมากเห็นตลอด ๆ ก็มีแต่กล้วยน้ำว้า

* นางไก่อ (นามสมมุติ) ประกอบอาชีพค้าขายของไหว้สักการะบูชามาแล้ว 30 ปี รุ่นที่ 3 บริเวณหน้าศาล
พระพรหมเอราวัณ (สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2559)

** นายศักดิ์ (นามสมมุติ) เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณศาลพระพรหมเอราวัณ 10 ปี (สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์
2559)

*** นายทอง (นามสมมุติ) เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณหน้าศาลพระพิฆเนศและพระตรีมูรติ 3 ปี (สัมภาษณ์, 31
มกราคม 2560)

ผมเคยเห็นประมาณ 300 หวี วางเต็มโต๊ะเนี่ย เพราะช่วยเขาเออลงมาจากรถ ช่วยวางเรียงและเขาก็แจกให้ผมเอากลับไปด้วยหลังจากเขาไหว้กันเสร็จเรียบร้อยแล้ว

นายจ้อย* อธิบายว่า

ที่ผมต้องเก็บเวลาทำความสะอาดมีแต่ดอกกุหลาบแดงนี่อะครับ คนที่มาเก็บนทาน บางทีก็จะถือมาเอง บางทีก็มาสั่งแม่ค้าด้านหน้าครับให้เขาเตรียมมาให้ ตามจำนวนที่บ่นบานไว้ แม่ค้าแถวนี้เขาจะเตรียมมาไว้ให้พอมาถึงก็เก็บเลย ผมเก็บทุกวัน ดอกกุหลาบที่ไหว้แล้ว ทางห้างจะเอาไปจัดดอกไม้ใส่แจกัน วางไว้ในห้องน้ำครับทุกวันทำแบบนี้ คือนั่งเยอะมาก ในแต่ละวัน แล้วเขาก็เอาไปจัดใส่แจกัน ผมว่าก็สวยดี

5.2 ด้านเนื้อหา

การนำเสนอภาพชุดเครื่องของแก่นบต่อองค์เทพ เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของความเชื่อด้วยลักษณะของภาพพิธีกรรมบูชาผ่านโต๊ะเครื่องสังเวย สะท้อนการจัดส่งมอบบูชาถวาย และการรับบูชาไปขององค์เทพ เพราะชุดภาพผลงานทั้งหมดเน้นให้เห็นถึงการอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่มนุษย์มีต่อองค์เทพ เพราะการสื่อสารหนึ่งที่ได้นำมาเสนอให้เป็นสื่อกลางของภาพเพื่อเชื่อมโยงการส่งและการรับผ่านภาพพิธีกรรมการบูชาสักการะ

5.3 ด้านทางวัตถุ

5.3.1 ประเภทของวัตถุ

ประเด็นการสร้างสรรค้นำเสนอกระบวนการจัดการทางวัตถุ ประกอบด้วย วัตถุเกี่ยวข้องถูกนำมาคัดเลือก บรรจงสรรหา ให้วัตถุเชื่อมโยงสื่อสารติดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผ่านกระบวนการพิธีกรรมการบูชาสักการะดังนี้

กำหนดการวางภาพวัตถุเครื่องของแก่นบ จากสถานที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม. ประกอบด้วยศาลพระพรหมเอราวัณ พระพิฆเนศและพระตรีมูรติ ด้วยการนำวัตถุที่สังเกตพบบริเวณสถานที่จริงในแต่ละศาล เข้ามาจัดการวางเรียงวัตถุเครื่องของแก่นบสร้างสรรค์ใหม่ ดังนี้

* นายจ้อย (นามสมมุติ) เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณศาลพระตรีมูรติ 10 ปี (สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2559)

5.3.1.1 ประเภทวัตถุธาลพระตรีมูรติ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 62 วัตถุธาลพระตรีมูรติ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

ประเภทวัตถุธาลที่นำเข้ามาจัดการคัดเลือก จากที่มาของการมักพบเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่สำหรับวัตถุธาลเครื่องของแก่นบน ประจำศาลพระตรีมูรติ ได้แก่ ดอกกุหลาบสีแดงและน้ำแดง ผู้วิจัยได้เลือกนำวัตถุธาลที่ปรากฏซ้ำเหล่านี้ เข้ามาจัดการให้เป็นภาพโต้ะบูชาสังเวทใหม่ เพื่อต้องการสื่อถึงวัตถุธาลเหล่านั้นยังคง ความหมายต่อการรับรู้ร่วมกัน สื่อไปถึงการส่งมอบถวายพระตรีมูรติแบบตรงไปตรงมาผ่านวัตถุธาลที่คุ้นตา กล่าวคือกระบวนการจัดการทางวัตถุธาล 1. เลือกจากวัตถุธาลที่พบซ้ำโดยส่วนมาก 2. การจัดการใหม่ด้วยการนำมาใส่ภาชนะอาทิเช่น แจกันทองเหลือง เขี่ยอกแก้วใส แก้วน้ำ และนำดอกกุหลาบมาร้อยเรียงให้เป็นมาลัยชิ้นใหม่ สะท้อนถึงกระบวนการจัดการคัดสรรด้วยความ

ประณีต จากการจัดโต๊ะบูชาถวายผ่านวัตถุ ความประณีตของภาษาการสร้างสรรค์การจัดการใหม่นี้ เพื่อสะท้อนถึงภาพลักษณ์พระตรีมูรติคือองค์เทพศักดิ์สิทธิ์ การแสดงออกผ่านวัตถุด้วยความศรัทธา ทั้งตระเตรียม คัดสรรสิ่งที่ดีที่สุด ภาพผลงานศิลปะชุดพระตรีมูรติดังพบเห็นวัตถุดังกล่าว จึงเป็นการสร้างภาพแทนความหมายของ ความเชื่อการแสดงออกซึ่งความเคารพ ความศรัทธาผ่านการคัดเลือก และเน้นย้ำไปถึงวัตถุเฉพาะเจาะจง เชื่อมโยงถึงความเป็นพระตรีมูรติแห่งบริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม. โดยวัตถุเฉพาะเจาะจงนี้ ชุดข้อมูลเป็นการอ้างอิงเฉพาะวัตถุที่คุ้นตาและพบเป็นส่วนมาก ประจำทุกวันบริเวณศาลพระตรีมูรติ

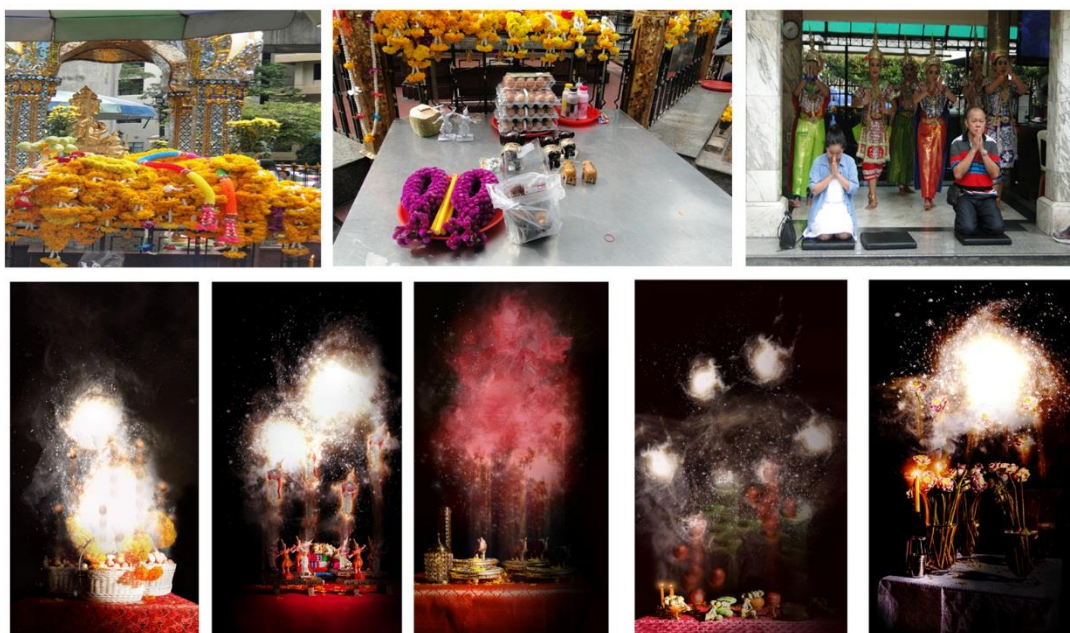
5.3.1.2 ประเภทวัตถุศาลพระพิฆเนศ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

ภาพที่ 63 วัตถุศาลพระพิฆเนศ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

ประเภทวัตถุที่นำเข้ามาจัดการคัดเลือก จากที่มาของการมักพบเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่ สำหรับวัตถุเครื่องของแก่นบน ประจำศาลพระพิฆเนศ ประกอบด้วย กล้วยน้ำว่า มะพร้าว น้ำหอม อ้อย พวงมาลัยดาวเรือง ตุ๊กตาหนูมุสิกะและการจัดการเลือกนำวัตถุใหม่เข้าร่วมจัดวางในภาพได้แก่ ทับทิม ขนมลาคู ด้วยเหตุเพราะวัตถุดังกล่าวได้พบข้อมูลเกี่ยวข้องถึงขนมลาคูเป็นอาหารที่ปรากฏพบใน พระหัตถ์ของรูปปั้นพระพิฆเนศด้วยและส่วนหนึ่ง พบว่าทับทิมเป็นอาหารของพระพิฆเนศที่ท่าน ทรงโปรด ผู้วิจัยจึงนำวัตถุทั้งหมดเข้ามา ประกอบจัดวางเรียง สื่อถึงความเป็นภาพลักษณ์ของ องค์พระพิฆเนศจากการจัดวางวัตถุขึ้นมาใหม่ จากนั้นยะความหมายของความประณีต บรรจงคัดสรร สิ่งที่ดีที่สุดสู่วัตถุที่ปรากฏดังกล่าว

5.3.1.3 ประเภทวัตถุศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

ภาพที่ 64 วัตถุศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

ประเภทวัตถุที่นำเข้ามาจากการคัดเลือก ที่มาของการสังเกตพบเป็นจำนวนมากโดยส่วนใหญ่ สำหรับวัตถุเครื่องของแก่นบน ประจำศาลพระพรหมเอราวัณ ประกอบด้วย นางรำถวายแก่นบน ตุ๊กตา นางรำ หุ่นปั้นช้าง มาลัย 7 สี 7 สอก ดอกบัว ดอกดาวเรือง ไข่ และผลไม้ต่าง ๆ และการจัดการเลือก นำวัตถุใหม่เข้าร่วมจัดวาง ด้วยการนำวัตถุที่คุ้นตา สามารถพบเห็นได้เป็นประจำทุกวัน โดยการ จัดโต๊ะบูชาสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ นำดอกบัวมาร้อยเรียงให้เป็นมาลัยดอกบัวหลวง และนำวัตถุรองรับ

เข้ามาประกอบสร้าง เช่น พานทองเหลือง ฐานรองวัตถุทองเหลือง สร้างสรรค์วัตถุตุ๊กตานางรำ ขึ้นมาใหม่

การเลือกผลไม้ประเภทผลไม้นำเข้า ที่ไม่ใช่ผลไม้ตรงตามฤดูกาล เช่น มะม่วงสายพันธุ์ สาลี่ แอปเปิ้ล เพื่อสะท้อนถึงผลไม้ที่ไม่มีมูลค่า เปรียบเทียบจากมูลค่าของการหายากและคัดสรรสิ่งที่ดี ที่สุด เพื่อนำมามอบถวาย นำเหยือกแจกันแก้วใสใบใหญ่ มาใส่ดอกบัวหลวงบูชาถวาย วางเชิงเทียน ตะเกียงไฟทองเหลือง ใส่ไขในตะกร้าหวาย จัดวางให้เป็นระเบียบ วางทับซ้อน เพื่อความสวยงาม ด้วยการประกอบร่างของวัตถุประเภททองเหลือง ต่าง ๆ เปรียบเทียบจากมูลค่าราคา สู่ถึงการคัดสรร เหล่านี้ และการเลือกผ้าปูโต๊ะให้เป็นส่วนประกอบร่วมสำคัญของการจัดสร้างโต๊ะสังเวทขึ้นมา ใหม่ ผ้าทอที่คัดเลือกเข้ามาเป็นผ้าปักลวดลายดอกไม้ ผ้าทอมือเป็นผ้านำเข้าจากประเทศอินเดีย แสดงถึงจินตนาการจากพืชพรรณดอกไม้สวยงาม ความดีงามให้เป็นตัวแทน นำมาเชื่อมโยงกับวัตถุบน โต๊ะเครื่องสังเวท ประกอบด้วยวัตถุ ดอกไม้บูชาและแสดงถึงความประณีต การคัดสรร สิ่งที่หายาก ความพยายามการคัดเลือกและมูลค่าสื่อถึง กระบวนการจัดการใหม่แทนด้วยความหมายการมอบสิ่งที่ดี ที่สุดผ่านความประณีตนำมาการสักการะบูชาถวายต่อองค์เทพ

5.3.2 ประเภทของวัตถุสื่อสาร

ชุดผลงานสร้างสรรค์พระพรหมเอราวัณ

ภาพที่ 65 ภาพศาลพระพรหมเอราวัณ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

วัตถุสื่อสารปรากฏจากเรื่องต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่ประกอบด้วยการทำงาน การเงิน สุขภาพและการเรียน ซึ่งพบได้จากความเชื่อที่มีต่อพระพรหมเอราวัณ ต้องมาจากปัจจัยทั้ง 4 เรื่องสำคัญนี้ ด้วยเหตุผลเพราะพระพรหมเอราวัณมีพระพักตร์ทั้ง 4 ด้าน นำมาซึ่งปัจจัยขอพรจึงต้องเป็นไปตามอำนาจคลบบันดาลจากการรับรู้ร่วมกัน หากผู้ใดต้องการมาขอพรต่อพระพรหมเอราวัณ สามารถเลือกขอพรได้

จากเรื่องดังกล่าวสิ่งที่ปรากฏคือวัตถุกำลังสื่อสารผ่านเรื่องราวจากประสบการณ์ความเชื่อของผู้คน โดยส่วนใหญ่ของเฉพาะท้องถิ่นสังคม จากการร้องขอ อำนาจการคลบบันดาลของพระพรหมเอราวัณ วัตถุการสื่อสารได้อธิบายถึงเรื่องที่ต้องการบอกกล่าว เชื่อมโยงไปที่สื่อสารถึงความเชื่อต่ออำนาจคลบบันดาลแบบเฉพาะเจาะจงขององค์เทพด้วย ทำให้สื่อกลางที่เกิดขึ้นคือวัตถุสื่อสารของความสมความปรารถนาต่อพระพรหมเอราวัณ จากชุดสร้างสรรค์จึงนำมาประกอบสร้างร่วมกันระหว่างภาพแทนพระพรหมเอราวัณและวัตถุเครื่องเช่นไหว้สักการะ

ชุดผลงานสร้างสรรค์พระตรีมูติ

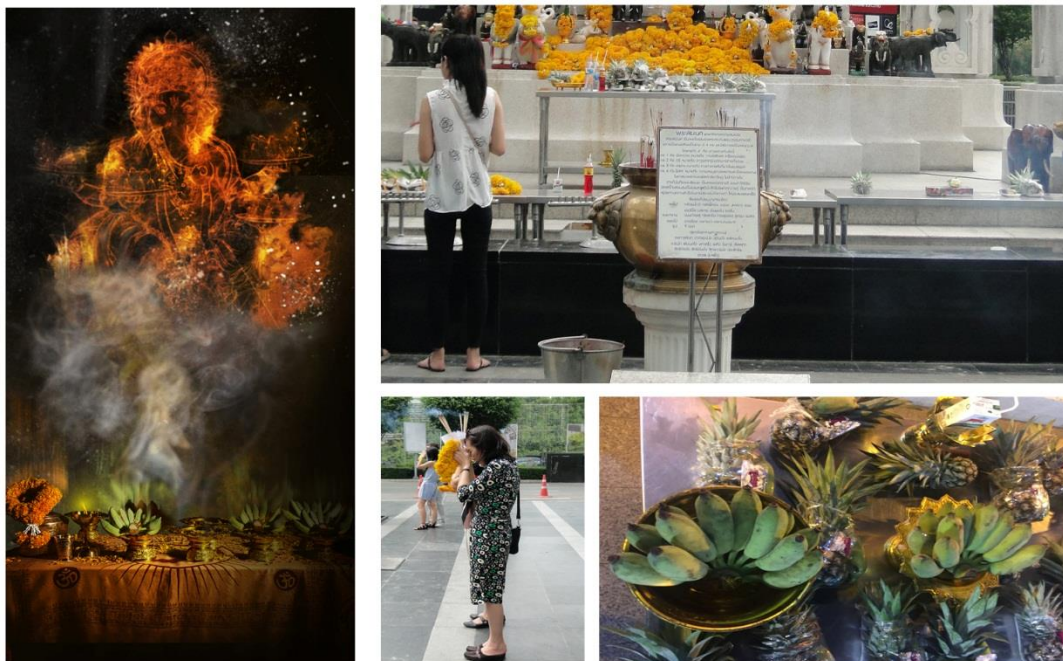

ภาพที่ 66 ภาพศาลพระตรีมูรติ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

วัตถุธือสารที่ปรากฏจากเรื่องความสมหวังในเรื่องความรัก ผู้คนส่วนใหญ่ที่มีความเชื่อต่อวัตถุธือสารเหล่านี้ อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์เรื่องความรัก ความสมหวัง การมีชีวิตคู่ได้พบเจอเนื้อคู่ที่ดี ซึ่งผู้คนนิยมธือสารผ่านวัตถุธือดอกไม้สีแดงและน้ำแดง เพื่อธือถึงการร้องขอต่อเรื่องดังกล่าวให้พบกับความสมปรารถนา จากอำนาจดลบันดาลของพระตรีมูรติ โดยเน้นไปที่ความเฉพาะเจาะจงเรื่องความรักเป็นสำคัญของการธือสาร การปรากฏของวัตถุธือสารความรัก ผู้คนจำนวนมาก ล้วนต่างพากันเข้ามาสักการะขอพรเป็นประจำ โดยเฉพาะวันพฤหัสบดี ช่วงเวลา 21.30 น. และวันแห่งความรัก วันที่ 14 กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นหลักสำคัญ โดยวัตถุธือสารได้อธิบายความเชื่อถึงการมีอยู่ขององค์เทพต่อการรับรู้ของผู้คน วัตถุธือสารจึงเป็นเครื่องยืนยันได้จากการพบผู้คนโดยส่วนใหญ่ล้วนมีที่มาของเหตุผลแตกต่างกันในความต้องการเฉพาะเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นคือด้านความรัก เพื่อขอความช่วยเหลือได้ให้สมความปรารถนา จากพระตรีมูรติ

ชุดผลงานสร้างสรรค์พระพิฆเนศ

ภาพที่ 67 ภาพศาลพระพิฆเนศ บริเวณสี่แยกราชประสงค์ กทม.

วัตถุธือสารที่ปรากฏจากเรื่อง ให้ผลสัมฤทธิ์ต่อการเริ่มต้นกิจการใด ๆ ให้สามารถผ่านอุปสรรค และพบความสำเร็จ อุปมาเปรียบเปรยได้กับการผ่านพ้นเรื่องที่เผชิญอยู่นั้นเป็นเรื่องกล้วย ๆ หรือให้เป็นเรื่องง่าย ผู้คนส่วนใหญ่มีความเชื่อต่อวัตถุธือสาร โดยเน้นไปที่ความเฉพาะเรื่องการค้าข้ามผ่านอุปสรรค ขัดขวาง ใด ๆ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดกิจการใหม่ การเข้าไป

ทำงานสถานที่ใหม่ จึงเป็นมูลเหตุของความต้องการให้ทุก ๆ การเริ่มต้นประสบความสำเร็จ การปรากฏของวัตถุสื่อสารให้สมความปรารถนาผ่านวัตถุจากเรื่องดังกล่าว เพื่อบอกกล่าวต่อองค์พระพิฆเนศองค์เดียว เท่านั้น

จากชุดสร้างสรรค์ทั้งหมดจึงนำมาวิเคราะห์วัตถุสื่อสาร การประกอบสร้างร่วมกันระหว่างภาพแทนองค์เทพและวัตถุเครื่องเช่นไหว้สักการะ เพื่อแสดงถึงวัตถุได้สื่อสารผ่านเรื่องที่ต้องการบอกกล่าว โดยผ่านอำนาจดลบันดาลขององค์เทพ ในแต่ละองค์ ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงลงไป วัตถุได้สื่อสารถึงองค์เทพจากเรื่องที่ต้องการบอกกล่าว ขณะเดียวกันวัตถุสื่อสารได้แสดงถึงองค์เทพจากอำนาจการดลบันดาลของความเฉพาะต่อเรื่องนั้น ๆ

5.3.3 ประเภทของวัตถุสะท้อนความศักดิ์สิทธิ์

การปรากฏของวัตถุสะท้อนความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยภาพสร้างสรรค์ประกอบด้วยวัตถุอาหารที่สามารถรับประทานได้ และวัตถุจำพวกพืชพรรณ ดอกไม้ การปรากฏของวัตถุจำนวนหนึ่งที่ได้เลือกเข้ามาสร้างสรรค์ เป็นการนำเสนอวัตถุประเภทอาหารถูกนำเข้ามาบูชาถวาย เป็นหลักโดยส่วนใหญ่ ทำให้ความเชื่อได้สะท้อนมาอยู่ที่วัตถุซึ่งสามารถนำกลับ เพื่อรับประทาน เหตุผลส่วนนี้ กล่าวคือข้อเปรียบเทียบตามความเชื่อที่ว่าอาหารที่ได้ผ่านพิธีกรรมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาทิ องค์เทพ หรือไหว้ ผีบรรพบุรุษที่ไม่ใช่ของเช่นไหว้วิญญาณเร่ร่อนที่มีกบการวางเครื่องเช่นไหว้ได้ต้นไม้หรือริมถนนทั่วไป ถึงแม้ว่าอาหารนั้นได้ถูกจัดวาง เพื่อเช่นไหว้เช่นกันแต่ด้วยความหมายของประเภทวัตถุเครื่องเช่นสังเวศ จากข้อเปรียบเทียบนี้ จึงเป็นการทำให้ภาพวัตถุของความศักดิ์สิทธิ์ชัดเจนขึ้นผ่านวัตถุศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถทำหน้าที่ด้วยนัยยะ การย้อนกลับมาอยู่ที่วัตถุอีกครั้งจากส่วนนี้ กล่าวคือด้วยอาหารของการเช่นสังเวศองค์เทพได้ทำให้เชื่อด้วยเพราะองค์เทพเป็นผู้อิทธิฤทธิ์สามารถดลบันดาลผู้ที่อยู่เบื้องสูง สมณะศักดิ์เหมือนเทวดา ผู้วิเศษเทียมชั้นฟ้าบนสวรรค์ การได้นำอาหารที่ได้มอบถวายบูชาต่อองค์เทพแล้ว ย่อมเป็นสิริมงคลแก่ตน เมื่อได้นำกลับรับประทานยังเป็นมงคลแก่ผู้รับประทานด้วยความเชื่อถึงความดีและเสริมบารมีแก่ตนก็เกิดขึ้น

โดยสิ่งที่ปรากฏเป็นการประกอบกันของกระบวนการพิธีกรรมบูชาและสิ่งที่เคารพบูชา คือสิ่งที่อยู่เบื้องสูง (Hierarchy) จึงทำให้ส่งผลมาที่ความหมายของวัตถุศักดิ์สิทธิ์

 <p>รายละเอียดภาพ กล้วยน้ำว่า มีขนาดใหญ่ถูกนำมาบนพานทองเหลือง</p>	 <p>รายละเอียดภาพ วัตถุพานทองเหลือง นำมาวางมะพร้าว น้ำหอมปักหลอด และทับทิม ได้ผ่าแยะให้เห็นด้านใน เป็นลักษณะของการนำอาหารถวายบูชา</p>	 <p>รายละเอียดภาพ อ้อยหวานลำปลั่งใหญ่ ถูกตัดออกมาจัดเรียงให้เป็นระเบียบ สวยงาม ทับซ้อน วางบนวัตถุทองเหลือง</p>
 <p>รายละเอียดภาพ เครื่องแก้วฉลุกลาย นำมาใช้ขนมไหว้โหมทากา ลาดู และเหยือกโกลใส่น้ำนม</p>	 <p>รายละเอียดภาพ หุ่นปั้นหนูมุสิกะทองเหลืองและฐานวางเป็นทองเหลือง</p>	

แผนภาพที่ 2 วัตถุสะท้อนความศรัทธาเครื่องของแก่นพระพิฆเนศ

 <p>รายละเอียดภาพ ประกอบด้วยการนำดอกบัวหลวงมาร้อยมาลัย และนำมาวางบนผลไม้ชนิดต่าง ๆ อาทิ ลูกพลับ และแอปเปิ้ลสายพันธุ์คัตพิเศษ มีผลที่ใหญ่กว่าปกติธรรมดา</p>	 <p>รายละเอียดภาพ ไข่ไก่คัตพิเศษนำมาจัดเรียงให้เป็นระเบียบ สวยงามในตะกร้าหวาย</p>	
 <p>รายละเอียดภาพ ช้างเครื่องทรงฉลุกลายทองเหลือง และฐานรองช้างทองเหลือง</p>	 <p>รายละเอียดภาพ มาลัย 7 สี 7 ดอก พวงยาวพิเศษขนาด 120 เซนติเมตร และหุ่นนางรำชายหญิงวางคู่บนฐานรองทองเหลือง</p>	 <p>รายละเอียดภาพ ดอกบัวหลวงนำมาพับกลีบ จำนวน 40 ดอก ถูกจัดเรียงในแจกันเหยือกแก้วใสใบใหญ่</p>

แผนภาพที่ 3 วัตถุสะท้อนความศรัทธาเครื่องของแก่นพระพรหมเอราวัณ

แผนภาพที่ 4 วัตถุประสงค์อันความศักดิ์สิทธิ์เครื่องของแก่นบนพระตรีมูรติ

5.2.4 กระบวนการสร้างสรรค์

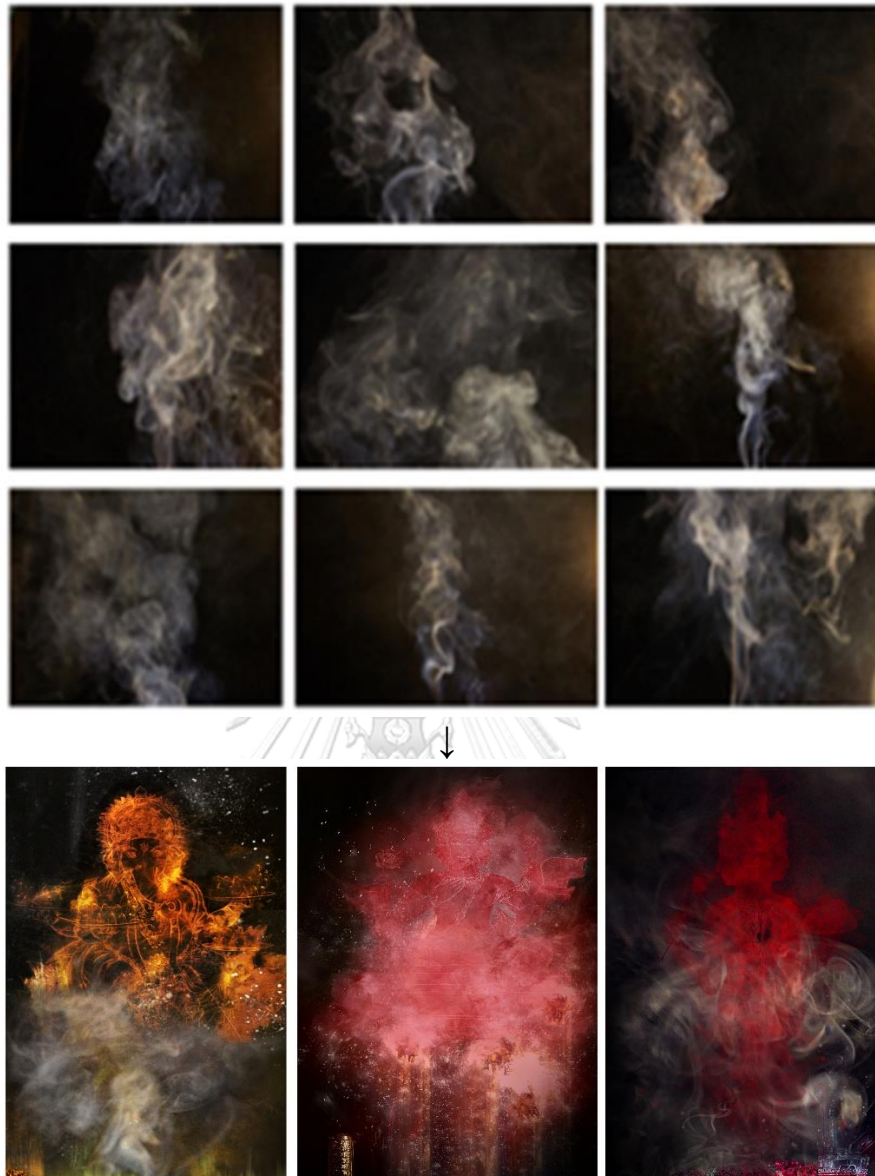
ผลงานสร้างสรรค์กำหนดโครงสร้างจาก วัตถุประสงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม และการสร้างสุนทรียภาพทางบรรยากาศ โดยการนำเทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์เป็นเทคนิคหลัก เพื่อสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

5.2.4.1 วัตถุประสงค์

การนำเข้ามาประกอบสร้างชุดผลงานเกิดจากการรวบรวมผลของการซ้ำของวัตถุประสงค์ นั้น ๆ ที่ปรากฏปริมาณจำนวนมากในแต่ละศาล เป็นการคัดสรรจากการพบปรากฏ บริเวณทั้ง 3 ศาล ทั้งหมดของการหีบยกวัตถุประสงค์เข้ามา เป็นโครงสร้างของภาพการสร้างสรรค์ เพื่อแสดงถึงความเชื่อผ่านวัตถุประสงค์ของแก่นบนเป็นประจำ จึงทำให้การนำวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันด้วยผลสัมฤทธิ์ทางความเชื่อของคนพื้นถิ่นในสังคม ดังประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของแก่นบนประจำองค์พระพิฆเนศ พระตรีมูรติและพระพรหมเอราวัณ บริเวณพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ กทม. โดยการจัดวางวัตถุประสงค์ให้อยู่บนโต๊ะเครื่องสังเวยในระดับสายตา ซึ่งเป็นระดับเดียวกันสามารถพบเห็นได้จากแหล่งที่มาข้อมูล บริเวณประจำศาลแต่ละศาล เพื่อต้องการยังคงการรับรู้ชุดความเชื่อเดียวกัน จากที่มาของภาพสถานที่จริง คือตำแหน่งการจัดวางอาหารให้อยู่ด้านล่างขององค์เทพ

5.2.4.2 บรรยากาศ

ผลงานสร้างสรรค์ทั้ง 3 ชุด อยู่ในภายใต้โครงสร้างบรรยากาศเดียวกัน กล่าวคือ สุนทรียภาพทางบรรยากาศของกลุ่มควันอันมีที่มาจากพิธีกรรมบูชา

แผนภาพที่ 5 รายละเอียดของการนำเสนอบรรยากาศของพิธีกรรมบูชาถวาย

ชุดภาพผลงานสร้างจินตภาพความเคลื่อนไหวผ่านภาพแทนองค์เทพจากกลุ่มควันพิธีกรรมบูชา โดยได้แรงบันดาลใจที่มาจากพิธีกรรมบูชาการจตุรูบเทียนกราบไหว้ บริเวณหน้าเทวาลัยองค์พระพิฆเนศ พระพรหมเอราวัณและพระตรีมูรติ กลุ่มควันกำหนดสร้างสรรค์ให้ประกอบกันขึ้นเป็นรูปร่างตามจินตภาพองค์เทพ (Transformation) ได้แก่ กลุ่มควันภาพแทนขององค์พระพิฆเนศ พระพรหมเอราวัณ และพระตรีมูรติ ให้เกิดขึ้นมา เพื่อสะท้อนพิธีกรรมบูชาจากโต๊ะเครื่องสังเวยนั้นได้นำไปส่งมอบแด่องค์เทพ ที่อยู่เบื้องบนเหนือโต๊ะเครื่องสังเวย เมื่อขณะจตุรูบบูชาถวายเครื่องของแก้บน เพื่อบอกกล่าว เมื่อสำเร็จสมหวังตามที่ร้องขอ รูปแบบของพิธีกรรมบูชาถวายจึงเป็นที่มา

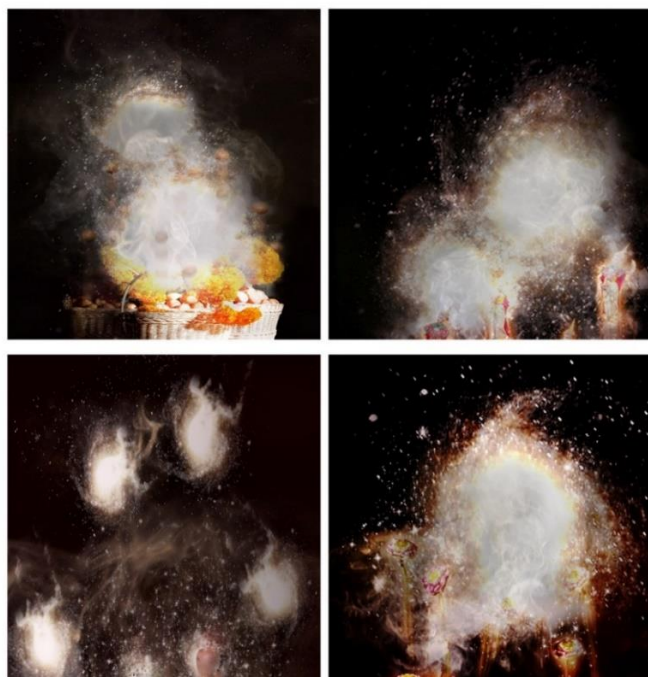
แรงบันดาลใจ การนำมาประกอบสร้างกลุ่มเปลวควันสื่อถึงภาพแทนองค์เทพทั้ง 3 เป็นการระลึกถึง การสถิตอยู่ของพระองค์อยู่บนพื้นที่เบื้องบนทั้งจากการคอยรับฟังและรับรู้ในทุกการปฏิบัติบูชาจาก ผู้ที่ความศรัทธาต่อพระองค์ ภายใต้การสักการบูชา เหมือนที่มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกับ องค์เทพผ่านด้วยรูป การจัดวางประกอบสร้างต่าง ๆ ควันจึงเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อกระตุ้นการรับรู้ของ ภาพที่สื่อสารถึงพิธีกรรมบูชา การสื่อสารในที่นี้หมายถึง มนุษย์กำลังสื่อสารกับองค์เทพ ด้วยสุนทรียภาพของกลุ่มควันเป็นการเน้นย้ำกระตุ้นให้ภาพถูกทำให้เชื่อว่า สิ่งที่ปรากฏกำลังอธิบาย เรื่องของความเชื่อและพิธีกรรมบูชา

ภาพที่ 68 รายละเอียดของการนำเสนอบรรยากาศของพิธีกรรมบูชาถวาย

การสร้างสรรคหนึ่งของการกำหนดขอบเขตกลุ่มก้อนควันที่ปรากฏ มีความแตกต่างจากภาพควันโดยปกติ เนื่องจากการกำหนดทิศทางของการหยุด และการฟุ้งกระจายจากทิศทางของควันโดยอิสระ สะท้อนถึงการมาเยือนขององค์เทพได้เข้ามาประทับรับรู้ ถึงการติดต่อสื่อสารจากมนุษย์ ด้วยการจตุรปูชา การก่อเกิดขึ้นของรูปร่างจากกลุ่มควันจึงเป็นการสร้างสรรค เพื่อให้เกิดจินตภาพร่วมกันในทุกกลุ่มก้อนควันที่ได้ปรากฏก่อตัวขึ้น ทุกความเคลื่อนไหวในทุกขณะแบบอิสระที่ได้เกิดจากการควบคุม ต้องการสื่อถึงการปรากฏของภาพแทนองค์เทพจากการกระจายตัวของกลุ่มควันด้วยรูปแบบของพิธีกรรมบูชาสะท้อนการสื่อสารถึงองค์เทพนั้น ๆ ด้วยการสร้างสุนทรียภาพให้เกิดขึ้น

ภาพกลุ่มควันในพื้นที่หลังดำสนิท เพื่อต้องการสื่อถึงพื้นที่ว่างที่ไม่ได้ระบุว่าพื้นที่เบื้องบนนั้นอยู่ที่ไหน อย่างไร เป็นเพียงการผสมผสานความเร้นลับให้อยู่บนพื้นที่ว่างที่ดำสนิท ให้ปรากฏสร้างความยากเกินกว่าจะคาดเดาต่อพื้นที่ว่างสีดำ ในภาพพื้นที่ว่างดำที่สนิทได้ซ่อนแสดงความเลือนลางที่ทับซ้อนด้วยการกระจายตัวของชั้นกลุ่มควันปะปนด้วยมิติของค่าน้ำหนักกลุ่มควัน ได้ทับซ้อนให้เกิดมิติของภาพ นำพาจินตนาการไปสู่ถึงดินแดนที่ถูกซ่อนอยู่ภายใต้พื้นที่ว่างดำอันมืดสนิทแต่ก็ยังสามารถมองเห็นได้แบบทะลุผ่านเปลวควัน ในบางส่วนพื้นที่ค่าน้ำหนักแสงสว่าง พื้นที่ว่างของภาพแสดงความคลุมเครือในชั้นบรรยากาศของควันและพื้นที่ดำสนิท สร้างจินตนาการถึงพื้นที่ดินแดนองค์เทพท่านได้สถิตอยู่เบื้องบน

ภาพที่ 69 รายละเอียดของการนำเสนอบรรยากาศของพิธีกรรมบูชาถวาย

การนำกลุ่มควันสร้างความเคลื่อนไหวให้อยู่ในตำแหน่งจุดเริ่มต้นจากโต๊ะเครื่องสังเวศ เพื่อนำส่งมอบถวายไปถึงตำแหน่งสูงสุดของภาพแทนองค์เทพ จากจินตภาพกลุ่มควันบูชา เป็นการอธิบายจากแหล่งกำเนิดควันของพิธีกรรมบูชา สื่อถึงความเชื่อได้ผ่านกระบวนการทางพิธีกรรม ตามที่ได้บอกกล่าวจากการบนบานศาลกล่าวของวัดอุษุมหาเถรนี้ ด้วยสุนทรียภาพบรรยากาศของกลุ่มควันจึงเป็นส่วนประกอบร่วมสำคัญขบเน้นภาษาของภาพในมิติพิธีกรรมบูชาผ่านการแสดงออก จากกลุ่มเปลวควันภาพแทนองค์เทพ เพื่อแสดงสถานะของตำแหน่งแห่งที่ (Hierarchy) จากการจัดวางตำแหน่งของภาพแทนองค์เทพที่ปรากฏด้วยสุนทรียภาพบรรยากาศของพิธีกรรมบูชา

5.2.4.3 เทคนิคภาพถ่ายและคอมพิวเตอร์

การนำเทคนิคสื่อภาพถ่ายเข้ามาจัดการ เริ่มจากกำหนดค่าวัดแสงเป็นลบ -1 ถึง -2 เพื่อสะท้อนค่าของแสงนำมาสู่ความรู้สึกของภาพ เพื่อให้ตรงกับโจทย์ทางความเชื่อ ความศรัทธา ด้วยเทคนิคภาพถ่ายสามารถสร้างค่าวัดแสงที่สะท้อนถึงประเด็นดังกล่าวได้ เพื่อให้สอดคล้องกล่าวคือ การกำหนดจุดมองภาพจากความสว่างในพื้นที่ความมืด เพียงจุดเดียวและนำเสนอถึงแสงและเงา

จากค่าน้ำหนักขดเซยแสงเป็นค่าลบ เพื่อสื่อถึงความเร้นลับ (Dramatic) ด้วยกระบวนการทางเทคนิคภาพถ่ายจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในส่วนของการจัดการเรื่องค่าวัดแสง เพราะโครงสร้างของแสงทั้งหมดจำเป็นต้องควบคุมในลักษณะทิศทางเดียวกันทั้งชุดผลงาน เทคนิคภาพถ่ายสามารถกำหนดตั้งค่าและควบคุมแสงได้ตามต้องการ สำหรับการถ่ายภาพซ้ำได้ จึงเลือกเทคนิคภาพถ่ายเข้ามาเป็นกระบวนการสร้างสรรค์เทคนิคคอมพิวเตอร์เป็นกระบวนการทางเทคนิค โดยขั้นตอนเทคนิคสามารถนำมาปรับใช้ร่วมกับเทคนิคภาพถ่ายกล่าวคือจินตนาการจากการสร้างภาพ เพื่อให้เกิดช่องว่างทับซ้อนของภาพได้จากประเด็นการศึกษาทฤษฎีการลำดับภาพของภาพยนตร์ กระบวนการทางเทคนิคคอมพิวเตอร์สามารถสร้างความเคลื่อนไหวจากภาพนิ่ง การปรับแต่งด้วยเทคนิคแปลงภาพ (Effect) ได้นำเข้ามาปรับแต่งบนวัตถุให้เคลื่อนไหวในตัวในลักษณะ การลำดับภาพจากการเกิดช่องว่าง (Freeze) ค่อย ๆ ขึ้นไปสู่ด้านบน การปรากฏร่องรอยที่ยังคงเกิดขึ้นจากจุดเริ่มต้น ปรากฏเป็นภาพซ้ำ มิติทับซ้อนและได้แสดงช่วงรอยต่อของเวลาจากการลำดับภาพด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์

สัมฤทธิ์ผลทางเทคนิคจึงทำให้การเลือกสื่อภาพถ่าย เทคนิคทางคอมพิวเตอร์ ได้ตอบสนองด้วยการสร้างค่าน้ำหนักแสงแบบเร้นลับ (Dramatic) และสร้างความเคลื่อนไหวจากการลำดับภาพ (Freeze) เพื่อกระตุ้นการรับรู้จินตนาการจากประเด็นความเชื่อของการส่งมอบวัตถุเครื่องของแก่บนมอบถวายไปสู่องค์เทพได้และการเกิดขึ้นของชุดค่าแสงขดเซยเป็นลบ ได้ทำงานร่วมกันกับภาพถ่าย

ส่งผลต่อจินตนาการถึงพื้นที่ว่างการตัดกันของค่าแสงมืดตัดกับสว่างสื่อถึงความเร้นลับ ในประเด็น
ความเชื่อ ความศรัทธา จากกระบวนการเทคนิคที่สนับสนุนแนวคิดจึงส่งผลที่สุดต่อการรับรู้ด้วย
ผลงานภาพที่ปรากฏถึงการส่งมอบและรับไปจากการบูชาถวาย

แผนภาพที่ 6 รายละเอียดภาพของการลำดับภาพ (Freeze) จากภาพถ่ายและเทคนิคคอมพิวเตอร์

บทที่ 6

สรุปผล

6.1 สรุปผลการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ได้อ้างอิงอยู่บนประเด็นความเชื่อภูมิหลังของผู้วิจัยและประสบการณ์รับรู้ทางความเชื่อ การบนบานศาลกล่าวร่วมกับผู้คนในสังคม เขตพื้นที่ที่สืบแยกราชประสงค์ กทม. สัมผัสและสร้างความเข้าใจต่อความเชื่อซึ่งเป็นข้อปรากฏชัดเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีในแง่การค้นพบจากประสบการณ์ความเชื่อของผู้คนในพื้นที่ดังกล่าวที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคืออำนาจตลบันดาลขององค์เทพทั้ง 3 องค์ จากการแสดงออกผ่านชุดประสบการณ์ทางความเชื่อของผู้คน สู่การปฏิบัติบูชาการนำเครื่องสังเวตต่าง ๆ ด้วยชุดความเชื่อที่ศึกษานี้ ทำให้เข้าใจและส่งผลต่อกระบวนการเริ่มต้นความเชื่อและนำมาสู่กระบวนการของพิธีกรรมบูชา การปฏิบัติด้วยความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในภาพผลงานศิลปกรรมต้องการ ให้ภาพคือสื่อกลางเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ จากความเชื่อที่มีต่อองค์เทพซึ่งได้อาศัยกระบวนการเทคนิคคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างสุนทรียภาพทางบรรยากาศของพิธีกรรมให้ปรากฏเกิดขึ้น ทำให้ผลงานวิจัยจึงเน้นย้ำไปที่มนุษย์ไม่สามารถจะพบเห็นรูปร่างขององค์เทพได้

ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอด้วยแนวคิดที่เกี่ยวข้องและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ เพื่อทำให้การประกอบรวมของกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ อธิบายด้วยภาพผลงานศิลปะสื่อภาพถ่ายเครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัยด้วยเหตุเป็นต้นว่า มนุษย์เองสามารถรับรู้ด้วยผัสสะ จากการสื่อสาร โดยอาศัยรูปแบบพิธีกรรมบูชาสังเวตนี้ ทำให้เกิดการสอดรับกับแนวคิดปรากฏด้วยภาพที่แสดงออกร่วมกันระหว่างวัตถุเครื่องของแก่นและภาพองค์เทพ อันเป็นพื้นฐานมาจากแนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อ ใน Will to Believe และวัตถุทางวัฒนธรรม ผ่านความเชื่อที่สะท้อนจินตภาพผ่านวัตถุเครื่องของแก่น ด้วยการแปลงสภาพ (Transform) วัตถุมาสู่ความศักดิ์สิทธิ์ การทำให้ความศักดิ์สิทธิ์จับต้องได้ จึงเป็นกระบวนการนำมาสู่ในส่วนบทบาทของความศักดิ์สิทธิ์ ได้สวมทับจากอาหารที่สามารถนำกลับมารับประทานได้ โดยภาพส่วนหนึ่งของชุดผลงานศิลปะ ได้ชี้ชัดด้วยอาหารที่ปรากฏ เพื่อยืนยันถึงความเชื่อได้ ย้อนกลับมาอยู่ที่ตัววัตถุ ในลักษณะมนุษย์เองต้องการนำกลับคืนมาสู่ตัวตน ด้วยความแท้จริงทั้งจากผลสัมฤทธิ์เมื่อนำมาบูชาถวายสักการะตามเป้าประสงค์แล้ว และการได้นำมาสวมทับให้อยู่กับตัวตนอีกครั้ง ในมุมมองของความเป็นสิริมงคลแก่ตนหลังจากการได้นำชุดอาหารเหล่านั้นกลับมารับประทาน จึงเป็นเรื่องที่ค้นพบได้จากประเด็นความเชื่อจากการบนบานศาลกล่าวต่อองค์เทพและทำให้ความเชื่อ

ที่มีต่อองค์เทพนั้นได้ปรากฏเกิดขึ้นจริงผ่านภาพองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ย้อนกลับมาที่ตัววัตถุอาหารอีกครั้งนั่นเอง

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุดสื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัยไทย ผู้วิจัยได้ค้นพบ 3 คำสำคัญผ่านผลงานศิลปกรรมดังนี้

1. การกระจายเสียง (Transistor) การป่าวร้องถึงความเชื่อเพราะเชื่อด้วยภาษาของภาพถ่าย เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย เป็นการสะท้อนความเชื่อจากการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับองค์เทพ เช่น เมื่อตัวเรามีความเชื่อว่า พระพรหมเอราวัณ พระพิฆเนศ และพระตรีมูรติ ศักดิ์สิทธิ์ ในกระบวนการอธิบายนี้นี้

ความเชื่อเพราะตัวเราเชื่อ → บอกว่าศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อเพราะถูกทำให้เชื่อ → ว่าองค์เทพศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อของตัวเราและการยืนยันร่วมกัน → สิ่งที่เชื่อ

ไม่ว่าด้วยตัวเราจะเชื่อด้วยเหตุผลใดก็ตาม จากภายใต้แนวคิดเจตจำนงทางความเชื่อใน Will to Believe ได้อธิบายมาสู่ความเข้าใจถึงสิทธิของความเชื่อ เมื่อเชื่อแล้วจะปฏิบัติตามสิ่งที่เชื่อ โดยมีชุดประสบการณ์เชื่อมต่อการกระทำ ปฏิบัติต่อสิ่งที่เชื่อเมื่อตัวเราบอกว่าจะองค์เทพนั้นศักดิ์สิทธิ์

2. การแปลงค่าความสัมพันธ์ (Transmission) ระหว่างวัตถุกับความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ความเชื่อที่ว่าถ้าหากการบนบานศาลกล่าว ณ สถานที่แห่งนี้ ต้องนำกล้วยน้ำว้ามาถวาย ตุ๊กตาช้างและดอกกุหลาบสีแดงถึงจะสำเร็จดังความปรารถนา เป็นการพยายามแปลงค่าความศักดิ์สิทธิ์ผ่านสิ่งของที่นำมาแก้บน จึงพบการแปลงค่าความสัมพันธ์ (Transmission) ไปที่วัตถุด้วยมูลค่า หากต้องการความสมหวัง ในเรื่องที่ยากเกินกว่าจะเป็นไปได้ เช่น เมื่อพอเจอกับอาการเจ็บป่วย แล้วต้องการให้หายมาเป็นปกติ ซึ่งจากเรื่องแสดงความยากจากมูลเหตุ จึงทำให้กระบวนการแปลงค่าความสัมพันธ์ (Transmission) ไปอยู่ที่วัตถุด้วยมูลค่าด้วยวัตถุที่ยาก ด้วยราคาจึงเป็นตัววัดค่าถึงผลสำเร็จที่ยากได้

ของที่จะบนบนบานศาลกล่าว → กับเรื่องที่จะบนบนบานศาลกล่าว

ต่อรอง → กับความสำเร็จ

ต่อรอง → กับเครื่องบรรณาการ

ในกระบวนการนี้เป็นการอธิบายถึง ตัวเรากำลังแปลงค่าความสัมพันธ์ (Transmission) ของความศักดิ์สิทธิ์มาอยู่ที่วัตถุเครื่องของบรรณาการของความสำเร็จ

3. ความศักดิ์สิทธิ์ ได้แปลงสภาพ (Transformation) ย้อนกลับมาอยู่ที่ตัววัตถุ เมื่อกระบวนการพิธีกรรมบูชาได้สิ้นสุดลง ความศักดิ์สิทธิ์ได้ห่อหุ้มโดยวัตถุนั้น เช่น กล้วยน้ำว่า จากปากคลองตลาดก็คือกล้วยน้ำว่าธรรมดา แต่หากกล้วยน้ำว่าที่ได้ผ่านพิธีกรรมบูชาถวายไปแล้ว สถานะของกล้วยน้ำว่า กำลังแปลงสภาพ (Transform) ให้กล้วยน้ำว่าเป็นของสิริมงคลทันที กระบวนการนี้เรียกว่าการแปลงสภาพ ผ่านกระบวนการพิธีกรรมบูชา (Transformation) จากวัตถุธรรมดาเป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์

จากข้ออภิปรายผลงานศิลปกรรม ผู้วิจัยต้องการนำเสนอวิธีการทำความเข้าใจกระบวนการของความเชื่อการบนบานศาลกล่าว ตัวเรากำลังจะแลกเปลี่ยนบางอย่าง ทำให้สิ่งนั้นได้แปลงค่าความสัมพันธ์ (Transmission) ผ่านวัตถุเครื่องของแก่น

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. ความศักดิ์สิทธิ์สามารถจับต้องได้ผ่านรูปธรรมของวัตถุ กล่าวคือเพราะความศักดิ์สิทธิ์ได้ห่อหุ้มวัตถุ โดยผ่านกระบวนการพิธีกรรมบูชา
2. วัตถุเครื่องของแก่นทั้งหมดในชุดผลงานสร้างสรรค์ จากการปรากฏพบว่าวัตถุทำให้ความศักดิ์สิทธิ์เกิดขึ้น เช่น วัตถุหนึ่ง ๆ ได้แปรสภาพ (Transform) จากวัตถุธรรมดาทั่วไป มาอยู่ในสถานะของวัตถุศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้กระบวนการขบเน้นไปที่ความเป็นวัตถุธรรมดาอะไรก็ได้ วัตถุนั้นก็สามารถแปลงสภาพ (Transform) ความศักดิ์สิทธิ์ เมื่อผ่านกระบวนการพิธีกรรมบูชา เพราะฉะนั้นพิธีกรรมจึงมีความสำคัญ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กิตติ วัฒนนะมหาตม์. (2546). *คณศปกรณ*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

กิตติ วัฒนนะมหาตม์. (2551). *เทวาลัย*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

ไก่อ (นามสมมุติ). ผู้ประกอบอาชีพค้าขายของไหว้สักการะบูชา 30 ปี รุ่นที่ 3 บริเวณหน้าศาลพระพรหม
เอราวัณ. *สัมภาษณ์*, 10 สิงหาคม 2559.

คำผุย พลลือชา. (2543). *ความเชื่อเรื่องนาคในกระบวนการทำนาลาว: กรณีศึกษาชาวบ้านบ้านสีฐานใต้
อำเภอเมืองหาดทรายฟอง จังหวัดกำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*.
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

งามพิศ สัตย์สงวน. (2545). *การหน้าที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสถาบันศาสนาในกรุงเทพมหานคร
กรณีศึกษาศาสนาพราหมณ์-ฮินดู: (เทพมณเฑียร)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จ้อย (นามสมมุติ). เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณศาลพระตรีมูรติ 10 ปี. *สัมภาษณ์*, 4 สิงหาคม 2559.

ฐิติรัตน์ เวทย์ศิริยานันท์. (2546). *ความเชื่อเรื่องปู่ย่าตวดะกวดกับวิถีชีวิตของชาวกุ้ยบ้านตรึม
ตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคม
วิทยาการพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทรงฤทธิ์ ศรีสารคาม. (2555). *หนังสือลูกแก่บ่นในจังหวัดเพชรบุรี: กรณีศึกษา คณะ ว.รวมศิลป์*.
มหาวิทยาลัยมหิดล: ม.ป.ท.

ทศพล จังพานิชย์กุล. (2549). *พระพรหม: เทพผู้บันดาลความร่ำรวยและรุ่งเรือง*. กรุงเทพฯ: คอมม่า.

ทิพวรรณ คำมา. (2546). *การดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่องผีกะเหรี่ยงคริสต์*. ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทอง (นามสมมุติ). เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณหน้าศาลพระพิฆเนศและพระตรีมูรติ 3 ปี. *สัมภาษณ์*,
31 มกราคม 2560.

นพ (นามสมมุติ). ประกอบอาชีพเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริเวณหน้าศาลพระพรหมเอราวัณ 1 ปี.
สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2559.

- บำรุง คำเอก. (2550). *อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น* รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน และสมภาร พรหมทา. (2556). *มนุษย์กับศาสนา*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณราย โอสถาภิรัตน์. (2549). “การเดินทางของสินค้าสมัยใหม่ในจำปาสัก สปป. ลาว” ใน *เอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 5 : เรื่อง วัฒนธรรมบริโภค บริโภค วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- พระตรีมูรติ. (2546). กรุงเทพฯ: เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์.
- พระมหานริศ ทองบาง. (2553). *พหุนิยมทางศาสนา ศึกษาเฉพาะกรณีความเชื่อในพิธีกรรมมะฆัดของชาวไทยเขมร ตำบลไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาราชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ (ชวิน รังสิพราหมณกุล). ประธานพระครูพราหมณ์ เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ สำนักพราหมณ์พระราชครู สังกัดกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง. *สัมภาษณ์*, 26 ธันวาคม 2561.
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล และ เฌอมาลย์ ราชภัฏทาร์กซ์. (2548). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทักษ์ ไคว่วันชัย. (2562). *ศาสนาพราหมณ์ ฮินดู อิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย*. <https://www.siamganesha.com/hinduthailand.html>, เข้าถึงเมื่อ 20 พฤษภาคม 2562.
- ภาณุพงษ์ ติมปณงค์เทพ. (2544). *เครื่องแต่งกายตัวพระ-นางในจิตรกรรมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้นถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่3)*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี วัดละเอียด. (2550). *วิวัฒนาการการแต่งหน้า และเครื่องแต่งกายโขน ละคร ตามแนวพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ.
- มนตรี วัดละเอียด. (2550). *หน้าโขน : สมุดภาพการแต่งหน้าโขนตามพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ และโรงเรียนสอนศิลปะการแต่งหน้า MTI.
- มานพ มานะแซม. (2541). *การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่องคติความเชื่อเรื่องการพ่อนผีใน*

ภาคเหนือ. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยุทธภักดิ์ เตชะแก้ว. (2540). *พิธีกรรมและระบบความเชื่อการล่ำฟ้าในภาคอีสาน*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย

วัชรกร รัตนกิจ. (2550). *พระเครื่อง : การสื่อสารกับการบริโภคเชิงสัญลักษณ์*. ปริญญาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิศรุต ภูใหม่ทอง และคณะ.(2555). *ข้า้ คำ ฆ่า : อัตลักษณ์ คุณค่า ความรุนแรง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีพัฒน์ เทศารินทร์. (2556). *ฮวงฮุดสอง : พิธีกรรมและความเชื่อของชุมชนในเขตจังหวัด มหาสารคาม*. ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศักดิ์ (นามสมมุติ). *เจ้าหน้าที่ดูแลบริเวณศาลพระพรหมเอราวัณ 10 ปี. สัมภาษณ์*, 20 กุมภาพันธ์ 2559)

สมหมาย ชินนาค. (2539). *ผีปะกำ : คติความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษของชาวไทย-กวย(ลาว)เลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์*. ปริญญามนุษยวิทยามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2550). *ศิลปะสุวรรณภูมิ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

สุขาดา กิตติตระกูลกาล. (2540). *ศาลท่านท้าวมหาพรหมโรงแรมเอราวัณ : การแสดงเชิงพิธีกรรมยุคโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์ (สม.ม.(มานุษยวิทยา)) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรัชย์ ชินบุตร. (2553). *การสืบทอดอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของหมอเหยาและอัตลักษณ์ของผู้ไทในพิธีเหยาเลี้ยงผี : กรณีศึกษาตำบลโนนยาง อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร*. ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณ สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุญเนตร. (2535). *คำ : ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรัฐ แลสันกลาง. (2541). *การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่องชีวิตในล้านนา*. ปริญญาศิลป ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เสฐียรโกเศศ. (2515). *เมืองสวรรค์และผีสาวเทวดา*. พระนคร : บรรณาการ.

เสฐียรโกเศศ. (2497). *เล่าเรื่องในไตรภูมิพระร่วง*. พระนคร : โรงพิมพ์อุดม.

อุดม รุ่งเรืองศรี. (2523). *เทวดาพุทธ : เทพเจ้าในพระไตรปิฎกและไตรภูมิพระร่วง*. เชียงใหม่ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาษาต่างประเทศ

Deusner, S. (2016). *Per Chants to Dream: How Evensong Almost Conquered The Charts* [Online]. Available from: <https://www.stereogum.com/1876765/per-chants-to-dream-how-evensong-almost-conquered-the-charts/franchises/columns/sounding-board/> (5 March 2018)

Jain, K. (2007). *Gods in the Bazaar: The Economies of Indian Calendar Art*. Durham : Duke University Press Books.

James, W. (2010) *The Will to Believe: And Other Essays in Popular Philosophy*. Auckland, N.Z.: The Floating Press. Available at: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=332788&site=eds-live> (Accessed: 11 April 2020).

Kajri Jain. (2007). *Gods in the Bazaar: The Economies of Indian Calendar Art*. Durham and London: Duke University Press.

Klausner, W.J., (1963). "Popular Buddhism in North East Thailand". in *Epistemology in Anthropology*. New York: Harper and Row.

Miller, D. (1998) *Material Cultures: Why Some Things Matter*. London : Routledge (Consumption and Space). Available at: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=74520&site=eds-live> (Accessed: 11 April 2020).

Rao, T. G. (1993). *Elements of Hindu iconography*. Motilal Banarsidass Publisher.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิทรรศการศิลปะหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

ดิจิทัลพรีนธ์ : เครื่องบรรณาการและความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย
นางสาวพรชญา สุวรรณกลาง

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รศ. กมล เผ่าสวัสดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผศ. ดร.เกษม เพ็ญภินันท์

CU ART 4 C
3 - 12 กรกฎาคม 2563

วันเปิดนิทรรศการศิลปะ
3 กรกฎาคม 2563 เวลา 18:00

CU INNOVATION
HUB

ภาพที่ 70 ภาพโปสเตอร์นิทรรศการศิลปะระดับดุริยางค์บัณฑิต

ภาพที่ 71 ภาพบรรยากาศ ภาพถ่ายรวมแขกผู้มีเกียรติในงานวันพิธีเปิดนิทรรศการ

ภาพที่ 72 ประธานในพิธี ศาสตราจารย์ นพ.สุรศักดิ์ ฐานิพานิชกุลและศาสตราจารย์บุษกร บิณฑลันต์

คำนิยม

ได้อ่านวิทยานิพนธ์ของพชรชญา สุวรรณกลาง เรื่องสื่อภาพถ่าย : เครื่องบรรณาการและความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยร่วมสมัย รู้สึกถูกใจและดีใจที่มีนักศึกษาไทยคิดและทำอย่างนี้ ข้าพเจ้าเองมีอาชีพสอนวิชาปรัชญาทุกระดับมาตลอดชีวิต สอนไปก็คิดบ่นอยู่ในใจตลอดเวลา เราสอนกันแต่ปรัชญาตะวันตกและตะวันออกเฉียวหัวของเราไปมา แต่อ้างอะไรเป็นของเราไม่ได้เลย อ้างไปก็มักถูกวิจารณ์แบบตบหน้าตัวเองว่า “คนไทยไม่มีปรัชญา” รู้สึกปวดแสบถึงทรวงทุกที แต่ในความเป็นจริงนั้นเรามีปรัชญาอยู่ในสันดานแล้วโดยไม่รู้ตัว เพราะไม่รู้ตัวก็เลยต้องทนเหยียบย่ำตัวเองอยู่รำไป โดยไม่รู้ตัว

ล้นเกล้ารัชกาลที่ 6 ได้แต่งเป็นกลอนในพระราชนิพนธ์เรื่องเวนิสวาณิช “ชนใดไม่มีดนตรีกานท์ ในสันดานเป็นคนชอบกลั่นก” คงมิได้ทรงหมายถึงรู้จักร้องเพลงและแต่งเพลงได้เท่านั้น แต่ทรงหมายถึงความซาบซึ้งถึงขั้นนักดนตรีปรัชญาเทียวละ ล้นเกล้ารัชกาลที่ 9 ทรงรับรองว่า ทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียงของพระองค์เป็นปรัชญา ผมกำลังจะเขียนตำราปรัชญาไทยจากรากเหง้าของชนชาติไทยจากเนื้อในตนของชนชาติไทย ก็ได้เล็งไว้แล้วว่า อย่างน้อยบทที่ 4 กระบวนการสร้างสรรค์ที่แสดงออกถึงการเชื่อมโยงสื่อสารระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์” จะต้องเป็นประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งของปรัชญาไทย

ศาสตราจารย์กิริติ บุญเจือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ราชบัณฑิตยสถาน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พชรรษณา สุวรรณกลาง
วัน เดือน ปี เกิด	23 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2546 ศิลปบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะภาพพิมพ์ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2548 ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะภาพพิมพ์ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY